

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายคาบ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ การศึกษา และวัฒนธรรม

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๐๓

บทบรรณาธิการ

“จดหมายถึงลูกแก้ว”.....	ถม ชรรค์เพชร	๑
บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น.....	ทองอิน วีสเพ็ญ	๕
ห้องสมุดกับผู้ใช้.....	ม.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธุ์	๑๗
ม.จ. อาภาศดำเกิง รพีพัฒน์.....	รัญจวน อินทรกำแหง	๓๕
เครื่องมือศึกษาภาษาไทย.....	บุญจิต ชูทรงเดช	๔๖
บรรณารักษ์รำพึง.....	บุญรอด ปานปูนนัง	๕๕
การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	สุทธิลักษณ์ อัมพวันศักดิ์	๕๖
ลูกหมูสามตัว.....	แมนมาส ขวาลิต	๖๑
บรรณพิภพ.....		๖๖
หนังสือแบบหลวง.....	บุญเจือ องค์ประดิษฐ์	๗๐
ใคร ? อะไร ? ที่ไหน ?.....		๗๕
ประกาศ.....		

ภาพหน้าปก : เด็ก ๆ กับหนังสือ ควรจะเป็นภาพที่เราได้เห็นอยู่เสมอ

รายชื่อคณะกรรมการประจำปี ๒๕๐๓

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๑. นายก	นายจัน ประภาวิวัฒน์
๒. อุปนายก	นายสุข วงศาสนัก
๓. เลขาธิการ	น.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธ์
๔. ทรัพย์สิน	น.ส. กัทลี สมบัติศิริ
๕. ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์	นายจัน ประภาวิวัฒน์
๖. " " แผนกพิธีวิชาการ	นางแม่นมมาส ขวาลิต
๗. " " ประชาสัมพันธ์	น.ส. รัชฎา อินทรกำแหง
๘. " " จัดทำวารสาร	นางแม่นมมาส ขวาลิต
๙. " " จัดพิมพ์	นายสุข วงศาสนัก
๑๐. " " หาทุน	นายกระจำนง แม้นญาติ
๑๑. " " นิเทศห้องสมุด	นายบุญจิต ชูทรงเดช
๑๒. " " บรรณานุกรมแห่งชาติ	นายตรี อมาตยกุล
๑๓. " " ศูนย์รวมบัตรรายการ	นายบุญจิต ชูทรงเดช
๑๔. บรรณารักษ์	นายตรี อมาตยกุล
๑๕. ปฏิคม	น.ส. นิลวรรณ อินทะเคหะ
๑๖. นายทะเบียน	น.ส. รสา วงศ์ยังอยู่
๑๗. กรรมการ	นางเอมอร เจริญรัก
๑๘. " "	น.ส. กุลทรัพย์ ชื่นรุ่งโรจน์
๑๙. " "	นางสอางค์ วัจตาล
๒๐. " "	นายเอื้อ บุญประเทศ หงสกุล
๒๑. " "	พ.ต. ประสวาท ทองภักดี
๒๒. " "	นายเล็ก ไขวส
๒๓. " "	นายชุมพล สุวามุขย์
๒๔. " "	นายเพทาย อมาตยกุล
๒๕. " "	น.ส. เรืองโรจน์ พูนภักดี
๒๖. " "	น.ส. ศรีทอง ศรีหาพงศ์
๒๗. " "	ร.ต. สินจง เฝ้าวิบูลย์
๒๘. " "	น.ส. สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์
๒๙. " "	นายบวร วัฒนา

วารสารห้องสมุด

เจ้าของ	: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
บรรณาธิการ, ผู้จัดการ, ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา	: นายเอื้อ บุญประเทศ หงสกุล
พนักงานพิมพ์	: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ถนนพญาไท อ. ปทุมวัน พระนคร
พิมพ์ที่	: โรงพิมพ์พิมพ์พิมพ์ ๑๑ แขวงจตุจักร
ฉบับประจำ	: ๑ ปี ๔ ฉบับ ๑๐ บาท จำหน่ายปลีกฉบับละ ๓ บาท

บทบรรณาธิการ

ท่านผู้อ่านที่รัก

นับแต่วารสารห้องสมุดได้มีชนดูเหมือน
ครั้งจะเป็นครั้งแรกที่บรรณาธิการจำเป็นต้อง
ขออภัยเป็นอย่างยิ่งในความด่าซ้ำ ที่ได้
ด่าซ้ำถึงชนนัก เพราะมีพระองค์จะทำหนังสือให้
เป็นไปตามแนวที่วางไว้เอง

วารสารห้องสมุด ได้กำหนดนโยบายไว้
แต่แรกเริ่มแล้วว่า จะให้เป็นวารสารทางวิชา
ชีพจริง ๆ ไม่เพียงแต่เป็นที่รวมเรื่องอะไร
ก็ได้ แต่ได้วางแนวไว้ว่าจะให้ส่งเสริมวิชา
บรรณารักษศาสตร์ ช่วยเหลือผู้ทำงานใน
ห้องสมุดให้ได้ทราบเรื่องราว ความเคลื่อนไหว
ความรู้ และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการ
ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ บรรณารักษ์คน
สำคัญ นักเขียนคนสำคัญ ในปีที่แล้ว คณะ
บรรณาธิการได้เห็นพ้องกันว่า ควรเพิ่มแผนก
นิทานสำหรับเด็ก เพื่อให้ความสะดวกรวดเร็วกว่า
และบรรณารักษ์ในการที่จะหยิบยกเอามาใช้
แก่นักเรียน และเด็กผู้รักห้องสมุดด้วย

นโยบายนี้ ในปีนี้ก็ได้ตั้งใจว่าจะรักษา
ไว้ และจะพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
จนกว่าที่เคยจัดมาในปีก่อน ๆ การที่จะหา
ต้นฉบับเรื่องราว ให้เป็นไปตามโครงการนั้น
ค่อนข้างจะกินเวลาอยู่ กำหนดออกวารสาร
ในปีนี้จะด่าซ้ำไปมาก

ในเล่มนี้ คงใจจะให้เล่มซึ่งชวน
ให้ระลึกถึงหนังสือสำหรับเด็ก และห้องสมุด
สำหรับเด็ก เนื้อเรื่องภายในเล่มก็มีเรื่อง
ห้องสมุดสำหรับเด็ก คุณถม ทรัพย์เพชร
ผู้ซึ่งเพิ่งกลับจากอเมริกาเป็นผู้เขียนให้ นัก
เขียนคนสำคัญที่ได้เสนอมาให้ท่านรู้จัก และ
รู้จักดียิ่งขึ้น คือ ม.จ. อากาศดำเกิง ทรัพย์
พัฒน์ ท่านผู้ร่วมงานประพันธ์น้อยชิ้น เพราะ
ท่านสิ้นพระชนม์เสียแต่อายุน้อยนัก งาน
ต้องด้ามเล่มที่ท่านทรงไว้ นับเป็นงานที่มี
ค่าในทางวรรณกรรมยุคปัจจุบันของเรา เป็น
งาน ซึ่งแสดงหัวใจเดียวหัวใจของนวนิยายไทย

อาจารย์ วิจารณ์ อินทรกำแหง ได้เป็นผู้
ศึกษาพระประวัติ และนิพนธ์ของท่านอย่าง
ละเอียดละออ อาจารย์ วิจารณ์ ให้สัญญา
ว่าจะเขียนเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและนักประพันธ์
ต่อไปอีก

ในวงอาชีพบรรณารักษณ์ ผู้ซึ่งเป็น
นักแต่งกลอนอยู่เหมือนกัน ในเดิมนั้น เรามัก
เพลง “บรรณารักษณ์” และบทกลอน
“บรรณารักษณ์รำพึง” ซึ่งคงจะเป็นที่จับใจ
บรรณารักษณ์ ห่องสมุดประชาชนหลายท่าน
เพลง “บรรณารักษณ์” ของ คุณทองอิน
ได้ดีเยี่ยม นั้น เกิดขึ้นที่บางแสน ในระหว่าง
หมกการอบรมบรรณารักษณ์ ห่องสมุดประชาชน

ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตอน
กลางคืน ผู้มารับการอบรมมีเวลาอยู่เปล่า ๆ
เหงาหงอยนัก คุณทองอิน เลยแต่งเพลงให้
ร้องเล่นกัน “ด่อนกลอน “บรรณารักษณ์
รำพึง” นั้น เป็นฝีมือของ คุณบุญรอด
ปานปนึ่ง บรรณารักษณ์ ห่องสมุดประชา-
ชนยุพพุทธิกะ ชตบุรี คุณบุญรอด นับว่าเป็น
นักกลอนรุ่นหนุ่มคนหนึ่ง ได้เคยมาร่วมแต่ง
ปฏิภาณกวี ในรายการ ดับแด่ กลอนสดของ
สถานีโทรทัศน์ไทยทีวี

หวังว่าท่านผู้อ่านคงได้รับประโยชน์จาก
เรื่องต่าง ๆ ในวารสารฉบับนี้ตามสมควร
และโปรดอภัยในการด่าซ้ำด้วย.

บรรณาธิการ

“จดหมายถึงลูกแก้ว”

ณม ขรรค์เพชร

เขียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูของรัฐบาลอินเดีย
สหรัฐอเมริกา

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๒

ลูกแก้วของพ่อ

ตลอดเวลาห้าปีที่ผ่านมาของพ่อศึกษา
อยู่ในประเทศอังกฤษ ลูกคงจะเคยไปนั่งอ่าน
หนังสือในห้องสมุดสำหรับเด็ก ๆ
แต่ลูกคงไม่ได้สังเกตกิจการของแผนกห้อง
สมุดสำหรับเด็กที่มียุ ใน ห้องสมุดสำหรับเด็ก
ประชาชน ในอเมริกาห้องสมุดสำหรับเด็ก
มีความสำคัญเท่า ๆ หรือยิ่งกว่าห้องสมุด
สำหรับเด็กผู้ใหญ่เสียอีก เพราะเด็ก ๆ คือ
ประชาชนที่ถูกโชคชะตาของชาติในอนาคต
ตั้งแต่พ่อเดินทางมาถึงอเมริกาคงตลอดมาจน
บัดนี้ ถ้าพ่อว่างจากการเรียนพ่อชอบไปนั่ง
อ่านหนังสือในห้องสมุดสำหรับเด็กมากกว่าที่
จะไปนั่งอ่านหนังสือในห้องสมุดสำหรับเด็กผู้ใหญ่

หนังสือสำหรับเด็กมีมากมายตั้งแต่ชั้นปทีหนึ่ง
ถึงชั้นปีที่สิบสอง ไม่ใช่แค่พ่อคนเดียวที่ชอบ
อย่างนี้ ชาวอเมริกันก็มีความเหมือนกันที่มี
ทัศนคติเหมือนพ่อ อย่างไรก็ตามพ่ออ่าน
หนังสือพวกนี้เข้าใจดีกว่าอ่านหนังสือในห้อง
สมุดสำหรับเด็กผู้ใหญ่

ห้องสมุดสำหรับเด็กที่พ่อชอบที่สุดคือ
โรงเรียนที่พ่อเรียน เป็นห้องสมุดค่อนข้าง
ใหญ่ แผนกห้องสมุดสำหรับเด็กนั้นเขาจัด
เป็นพิเศษดูท่าทางหรูหรามากกว่าแผนกห้อง
สมุดสำหรับเด็กผู้ใหญ่ และเพื่อสะดวกในการ
เข้าออกและขนส่ง เขาจึงจัดให้ห้องสมุด
สำหรับเด็กอยู่ชั้นล่าง ซึ่งอยู่ติดถนนหนึ่งบน

คนครึ่งหนึ่ง ถูกต้อนูกภาพอย่างนี้ คือถ้า
เรายืนอยู่ในห้องสมุดสำหรับเด็ก ระดับตา
ของเราจะอยู่เสมอกับตอรถยนต์ทวงไปมาบน
ถนน รอบห้องสมุดนี้ถูกรวบรวมจากหน้าต่างและ
ใต้ มองเห็นภายนอกได้รอบด้าน แสงสว่าง
ผ่านเข้าทางกระจก การถ่ายเทอากาศให้
บริสุทธิ์เรามีเครื่องกลไกพิเศษรวมกันกับการ
บังคับอุณหภูมิภายในห้องสมุดให้อยู่ในระดับ
๗๐ องศาฟาเรนไฮต์

หัวหน้าบรรณารักษ์ของสมุดสำหรับเด็ก
ชื่อ มิดชิด ดมิต อายุประมาณห้าสิบห้าปี
แก่พูดชัดถ้อยชัดคำดีมาก แก่พูดกับพ่อๆ
เหมือนกับที่แกเคยพูดกับเด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็น
เด็กเล็กหรือเด็กโต เด็กๆก็ชอบพอรักใคร่ มิด-
ชิดดมิตมาก วันหนึ่งพ่อเห็นเด็กหญิงคนหนึ่ง
อายุประมาณแปดเก้าขวบ เดินร้องไห้เข้าไป
หา มิดชิด ดมิต มิดชิด ดมิต พยายามปลอบ
เด็กจนจนหยุดร้องไห้ แล้วแกก็พาเด็กนั้นเข้า
ไปในห้องสมุด ลูกเจ้าของพ่อคงจะเดาไม่
ถูกแน่ว่ามีเหตุอะไรเกิดขึ้น

ความจริง เด็กคนนี้มีคามผิดปกติ
เขียนฝาผนังห้องซึ่งทำด้วยหินอ่อนสีขาว มิด-
ชิด ดมิต ไทโรศัพท์บอกไปที่โรงเรียนของเด็ก

คนนั้น เด็กคนนั้นรับตำราภาพว่าเขาเป็นผู้เขียน
และเขาเขียนใจมากที่ไม่ทราบว่าห้ามเขียน แก่
คิดว่าฝาผนังห้องนั้นคงจะเขียนแต่ให้เหมือนกับ
แผ่นหินชนวนที่มียุโรป ๆ ห้องเรียน และ
แกบอกว่าการที่แกจะเขียนแกเห็นมียุโรปเขียน
อยู่บนฝาผนังห้องนั้นบ้างแล้ว แกร้องไห้
เพราะแกเสียใจที่ทำได้โดยไม่รู้จัก

พ่อเดินไปในห้องสมุด เห็น มิดชิด
ดมิต ช่วยเด็กขีดฝาผนังห้องจนเสร็จขาดแล้วแก
หันมายิ้มกับพ่อพูดกับพ่อว่า “นางจาร์”
แล้วเด็กนั้นก็ตามิดชิดดมิตกลับบ้านโรงเรียน

ต่อมาอีกวันหนึ่ง ขณะที่พ่อกำลังอ่าน
หนังสืออยู่ในห้องสมุดสำหรับเด็กแห่งนี้ มี
เด็กหญิงอายุประมาณ ๑๔-๑๕ ปี ดมิตตามค้น
จึงกรูกันเข้ามาทอด มิดชิด ดมิต เป็นพ่อวัน
ประจวบจะขอยืมหนังสือ พ่อถามดูได้ความว่า
เด็กพวกนี้เป็นพวก “จอมขบถ” มิดชิด
ดมิตได้แจกแผนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา กับ
อาณาเขตรัฐระบายสีต่าง ๆ ไว้ด้วยสีดงดงาม
มาก แจกให้คนละสองแผ่น ให้เด็กเหล่านั้น
เขียนชื่อเมืองหลวงของแต่ละรัฐลงให้เรียบร้อย
แล้วเอามาดังมิดชิดดมิตแผ่นหนึ่ง ให้
เด็กเก็บไว้แผ่นหนึ่งทุก ๆ คน เพื่อประกวด

จดหมายถึงลูกแก้ว.

ซึ่งรางวัลของห้องสมุด และถ้าใครไม่เอา
แผนที่มาดังมีตี่ชิตต์มิต มีตี่ชิตต์มิตจะไม่
ยอมให้ชอยมหนังสือ เด็กพวกทพอเอาให้ฟัง
ทุกคนยังไม่ได้ดังแผนที่ แต่อย่างจะมาชอยม
หนังสือ

• ในที่สุด เด็กพวกนี้สัญญาว่า วัน
พวกเขาจะชอยมหนังสือไปอ่านก่อน แล้วจะ
เอาแผนที่มาดังพร้อมกับหนังสือทชอยม มีตี่ชิต
ตี่มิตให้เด็กพวกนี้เขียนสัญญาอย่างทว่าทุก
คน แล้วแยกยอมให้เด็กพวกนี้ชอยมหนังสือ
ไปอ่านได้สิบห้าวัน เมื่อครบกำหนดเด็กพวก
นี้เอาหนังสือมาดังพร้อมกับแผนที่ตามสัญญา

ในตอนแรกทีเด็กพวกนี้เข้ามาหา มีตี่ชิต
ตี่มิตทหน้าดูมาก พอรูจักเหมือนได้ดูละคร
ฉากหนึ่งทีมีเด็กสาวรุ่น ๆ รุมกันขอเกาะแม่
ค้านักในความฉิดของคืน แม็กโกไรคุบัด
คุบองแต่คงทำทางคิดท้อคอว่าต่าง ๆ นวนา
ถูกทพยายามชอยมยจนแม่หายโกรธ ดูก ๆ
ก็คอกค ใจพากันกระโดดโดดเค้นกันสนุกใหญ่

เวลานี้ ห้องสมุดสำหรับประชาชนแห่ง
นี้เริ่มเปิดการชุมนุมแม่และลูกชนเป็นพิเศษ มี
กำหนดเวลาตามเดือน โดยประกาศว่า แม่
ทีมีลูกอายุระหว่างถึงห้าขวบจะได้รับเชิญให้
พาเด็กมาประชุมรวมกันทุก ๆ วันพุธ เวลา

๓๐.๐๐ น. ถึง ๓๓.๐๐ น. ดิปลาคีระศรี
เมื่อแม่และลูกมาถึงห้องสมุดแล้ว หัวหน้า
ห้องสมุดสำหรับผู้ใหญ่จัดการอบรมแม่ มี
การฉายภาพยนตร์ให้ดู ตอบข้อข้องใจต่างๆ
เชิญวิทยากรมาร่วมสนทนาด้วย หัวหน้า
ห้องสมุดสำหรับเด็กจัดการอบรมลูกทีมีอายุ
ไม่เกินห้าขวบซึ่งตกเป็นหน้าที่ของมีตี่ชิตตี่มิต
แก้พรหมฉินใหญ่ต้องฉินดังทกต่างห้องสมุด
สำหรับเด็ก แล้วแก้บอกว่าเป็นพรหมวิเศษ
สำหรับเด็กหญิงนงฉินหนึ่ง เด็กชายหนึ่ง
หนึ่ง แล้วเปิดหีบเลี้ยงให้ฟัง เด็กบางคน
ยังไม่รู้ว่าคนเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชาย มีตี่ชิต
ตี่มิตต้องสอนให้

เมื่อเด็กนั่งบนพรหมวิเศษต้องฉินนงฉินเรียบ
ร้อยแล้ว มีตี่ชิตตี่มิตจึงให้แต่ละคนฉิดกัน
แนะนำตัวเองค่อทประชุม ครั้งแรก ๆ บาง
คนชอยมก้านไปก่อน ในวันพุธถึง ๆ ค่อมา
เด็กเหล่านี้คอยกดาชนทุกทัจนได้คะแนนแทบ
ไม่ทัน มีตี่ชิตตี่มิตต้องถือไม้กายสิทธิ์ไวอัน
หนึ่ง ไม่ฉินนงฉินด้วยกระดาดต่าง ๆ เด็ก ๆ
จับต้องไม่ได้ มีตี่ชิตตี่มิตใช้ไม้กายสิทธิ์ฉิน
สำหรับชนทีพูดมาก ถ้าใครคนนั้นต้องนั่ง
นิ่ง ๆ และหยุดพูดทันที

เครื่องอุปกรณ์การฉิดนี้มีมากมายหลาย

เรียกว่า ได้ดทศนวัตถุทั้งต้น แต่การเลือก
ใช้ได้ดทศนวัตถุให้เหมาะตมพื้นเหตุนั้น ยากมาก
เรียนกันไมรู้ ต้นดุด พอลบเกิดดโดยยั้งหนึ่ง
คือ ทุกครั้งที่เราใช้ได้ดทศนวัตถุแล้ว เรา
ต้องประเมินผลการใช้ของเราว่าได้มอทุกครั้ง
เก็บไว้เพื่อพิจารณาแก้ไขดดแปลงปรับปรุง
ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไมรู้จักดุดต้น ดุดดุด
อยู่แคไหนไมรู้ ปรชญาการศึกษาของพอลคือ
ดุดดแห่งการเรียน ดุดดแห่งการปรับปรุง
แก้ไข ก็คือ ดุดดแห่งชีวิต

การชุมนุมแม่ลูกในห้องสมุดประชาชน
 แห่งนี้ยังคงดำเนินต่อไปด้วยดี พอดังเวลา
 เวลาไปถึงเกิดเหตุการณ์ทุก ๆ วันพุธ เพื่อ
 การศึกษาในชั้นปริญญาโทที่พอกำลังเรียนอยู่
 คราวหน้าถามเวลาว่างพอจะเดาเรื่องห้องสมุด
 ในโรงเรียน ที่พอไปฝึกหัดทำการสอนมาให้
 ดูฟังอีก.

๒ ๖ ๘ ๙
ด้วยความรู้และศรัทธา

กรม ขรรคเพชร

(คุณถม ขวรงค์เพ็ชร ผู้เขียนเรื่องนี้เป็นอาจารย์พิเศษโรงเรียนอัสสัมชัญ ได้เข้าเรียนนิเวศบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมูลนิธิฟูลไบรท์ จัดสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ไปเรียนต่อที่ มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา จนได้รับปริญญาโททางอักษรศาสตร์)

บริการห้องสมุดในชั้นบท กับพัฒนาการท้องถิ่น

โดย ทองอิน วิสเพญ

การพัฒนากา^ร ทอ^ง ถิ่น มีอยู่หลายแ^ง
หลายม^{ุม} และม^{ุม}หนึ่งที่ไม่ควรด[ู]ม เพื่อที่จะ
ทำให้การพัฒนากา^ร ทอ^ง ถิ่น ด[ี]มบูรณ์ คือการ
นำ “ความรู[้]” ไปสู่ประชาชน ให้ประชา
ชนรู้จักใช้ “ความรู[้]” ในกรช่วยยก
ฐานะตนเองให้สูงขึ้น ทางที่จะนำ “ความรู[้]”
ไปสู่ประชาชนในชนบทมีอยู่หลายทาง เช่น
แนะนำ[้]แจ^ง อบรมบรรยายให้ทราบ การ
ดำริคคือแสดงให้ดู และทางที่สำคัญที่สุด
ทางหนึ่งคือการจัดให้มี “หนังสือ” ที่
เหมาะสมควรอ่านเป็นประจำในหมู่บ้าน เพราะ
หนังสือเป็นบ่อเกิดของวิชาความรู้ รวบรวม
ความคิดเห็น ความเข้าใจ ความรู[้] ผลของ
การค้นคว้าทดลองในแง่ใจของบุคคลหรือ
นักปราชญ์ต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันเขา

ไว้ การอ่านหนังสือก็เท่ากับการคบกับม[ู]ร
หรือนักปราชญ์ ซึ่งแนวทางที่จะพึงปฏิบัติเพื่อ
ความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนต่อไป

ความมุ่งมั่นขององค์การศึกษาวิทยา- ศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ

เป็นความมุ่งมั่นอันสำคัญอย่างหนึ่งของ
องค์การ ศึกษาวิทยา ศาสตร์ และวัฒน ธรรม
แห่งสหประชาชาติ ที่จะยกระดับความรู้ของ
ชาวโลกให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหวังจะ
อ[ุ]ม[ุ]ข[ุ]ประเทศที่ด[ี]ค่าด[ู]ย ด้วยความเจริญหรือ
ดำ[ั]ด[ั]งในต่าง^าง ๆ ให้ก้าวหน้าไปพอ
สมควรแก่ฐานะและสภาพ การส่งเสริมการ
ศึกษาที่สำคัญยิ่งทางหนึ่ง ของ องค์การนี้ ก็คือ

การคิดใหม่หองสมุดประชาชนอย่างกว้างขวาง
ช่วยให้ความรู้แพร่หลายออกไป โดยทาง
หนังสือให้มากที่สุดที่จะทำได้ หาโอกาส
ให้ความรู้ความเข้าใจ การคิดค้นใหม่ ๆ
ที่จะเพิ่มออกไปสู่ประชาชน ชยุดตลอดเวลา
องค์การนเชอมนว การมีความรู้ของบุคคลของ
จะชวยยกฐานะของคนให้ดีขึ้นได้และทำให้คน
มีความสุขตามควรแก่สภาพ ฉะนั้น ไม่ว่า
องค์การศึกษาวชิยาจารย์และวัฒนธรรมจะ
ไปทำงานที่ใด จะต้องนำเอาเรื่องบริการด้าน
หนังสือตลอดแทรกเข้าไปเสมอ เช่นงานที่
ค.อ.ค.อ. หรือฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครู
อบตราชนาน หรือโครงการศึกษาที่นครเข็
เทรา ก็ได้เริ่มงานให้บริการห้องสมุดชนบท
มาตั้งแต่แรก จะทำที่ตังกา อินเดี อินโด
นีเซีย แอฟริกา หรือกลุ่มประเทศละติน
อเมริกัน ก็มีบทบาทของบริการห้องสมุดแก่
ประชาชนตลอดแทรกอยู่ทั่วไป

การให้บริการห้องสมุดในชนบทเกี่ยว
ข้องกับการพัฒนาการท้องถิ่นอย่างไร

การให้บริการห้องสมุดในชนบทเกี่ยว
ข้องกับงานพัฒนาการท้องถิ่นอยู่มาก เพราะ

วสารห้องสมุด

การพัฒนาการท้องถิ่นอยู่หลายแง่หลายมุม
ดังกล่าวมาแล้ว เมื่อสรุปแล้วก็มีส่วนเกี่ยว
ข้องกันอยู่ ๓ ทางคือ

๑) ทางด้านการศึกษา การให้บริการห้อง
สมุดในชนบทจะช่วยให้

ก. ประชาชนมีสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้น
ทำให้เกิด ถำดั่ง ความคิด ใน เรื่อง
ต่าง ๆ กว้างขวาง

ข. ประชาชนมีความรอบรู้โดยทั่ว ๆ
ไป และรู้จักเลือกเลือกไปกว่าต้อง
กินของตนเอง

ค. ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ
รักการศึกษา และทำให้มีความ
สามารถในการอ่านด้วย

๒) ทางด้านสวัสดิภาพสังคม การให้
บริการห้องสมุดในชนบทจะช่วยให้

ก. ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น
ประโยชน์แก่ตนเองในการศึกษาหา
ความรู้เพิ่มเติม

ข. ประชาชนรู้จักจิตใจให้มันอยู่แต่
ในทางที่ถูกต้อง มีนิสัยอดทน
ไม่ปล่อยใจให้หลงไปในทางที่ผิด

ค. ประชาชนรู้จักพักผ่อนหย่อนใจและ

บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น

๗

หากความบันเทิงจากเรื่องเบาะลุ่มมือ หรือ
เรื่องตลกตลกนานชบชน

- ๓) ทางด้านพัฒนาการ การให้บริการ
ห้องสมุดในชนบทจะช่วยให้ ประชาชน
รู้จักใช้หนังสือช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ใน
ชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการปฏิบัติ
การงานให้ถูกต้อง การประกอบอาชีพ
ให้ถูกต้องและได้ผลดียิ่งขึ้น สมมติว่า
นาย ก. อยากจะปลูกมันเทศหรือถั่วลิสง
จำนวนมาก เพื่อเพิ่มผลผลิตและเพิ่มพูน
รายได้ช่วยค่าครองชีพ ให้มีฐานะอยู่ดี
กินดี แต่ไม่ทราบว่าควรจะเลือกดินชนิดไหน
เตรียมดินปลูกอย่างไร เลือกพันธุ์อะไร
ปลูกแล้วจะบำรุงรักษาอย่างไร หนังสือ
วิชาหลักการรวมที่เกี่ยวกับเรื่องนและห้อง
สมุดหรือห้องหนังสือ ในหมู่บ้านมีอยู่
ประกอบกับคำชี้แจงแนะนำจากทางอื่นๆ
ก็อาจจะช่วยให้เป็นอย่างดี หรือ นาย ข.
ชอบเลี้ยงไก่ แต่เลี้ยงแล้วตายเกลี้ยง
เต็มช นาย ข. เป็นคนมีมานะไม่ยอม
ถอย ถ้าห้องสมุดในหมู่บ้านหาหนังสือ
คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่มา
ไว้เป็นหนังสือทนมัย บอกการเลี้ยง

ไก่ตามวิธีที่ถูกต้อง ตลอดจนวิธีป้องกัน
และรักษาโรค หนังสือนั้นจะช่วยนาย ข.
ได้เป็นอย่างดี กรณีอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นก็
ย่อมจะอาศัยหนังสือต่อเติม อยู่ในห้องสมุด
ของหมู่บ้านแก้ปัญหาได้เช่นเดียวกัน
ผู้ใช้นามปากกาว่า "เทพทอง" เขียน
คำประพันธ์ เกี่ยวกับงานบริการห้องสมุดเอง
ไว้ว่า

"ห้องสมุดแนวทางสร้างความคิด
ให้รู้จักการทำงานทุกอย่าง
รู้จักอ่านรู้จักเขียนรู้จักทาง
เพื่อถากถางสร้างชาติไทยให้รุ่งเรือง"

ดังนี้

การให้บริการห้องสมุดแก่หมู่บ้านต่างๆ ในชนบท

ในการที่จะให้บริการห้องสมุดแก่หมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทนั้น เราจะต้อง
คิดถึง ๔ ประการ คือ

- ๑) คิดว่าเราจะดำเนินการจัดหาหนังสือ
ต่าง ๆ มาให้บริการได้อย่างไร ?
- ๒) คิดว่าเราควรมีหลักเกณฑ์ในการ
คัดเลือกหนังสืออย่างไรบ้าง ?

วารสารห้องสมุด

๓) คิดว่าเราจะดำเนินวิธีการให้บริการ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนประโยชน์คุณแก่ การลงทุนอย่างไร? และ

๔) คิดว่าเราจะดำเนินงานเรื่องนั้น ในหมู่บ้านอย่างไร?

ในปัญหาข้อ ๑) ที่ว่าเราจะสามารถ จัดหาหนังสือต่าง ๆ มาให้บริการได้อย่างไร นั้น ก็มีหนทางที่จะทำได้ดังนี้

ก. จัดซื้อด้วยงบประมาณแผ่นดิน ซึ่ง ทางราชการควรจะคำนึงถึงคุณประโยชน์ ของ เรื่องนี้และจัดสรรงบประมาณ ให้ตามควรแก่ เหตุการณ์

ข. จัดซื้อด้วยเงินรายได้อันจะพึงมี ขึ้น จากชนบทในหมู่บ้าน เช่นเงินบริจาคอุทิศให้ เพื่อการนี้ การเติบโตจะเป็นอมาชิก เป็นลาร วยรวบรวมทุนกันเพื่อความเจริญก้าวหน้าของ หมู่บ้านเอง

ค. ขอจากผู้มีจิตศรัทธา องค์การ ห้างร้าน บริษัท และกองหรือหน่วยดั้งเดิม และเผยแพร่ของกองกรมทางราชการต่าง ๆ เช่น กรมกลังกรม กรมปลัดตั้ง กรมประมง กรมอนามัย กรมตหกรณ์ กรมการข้าว กองการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น

ง. ยืม หรือ ขอรับบริการ จากหน่วยที่ ดำเนินงานเรื่องห้องสมุดอยู่แล้ว เช่นที่จังหวัด อุบลราชธานี มี ศ.บ.ศ.บ., วิทยาลัยครู อุบลราชธานี หรือในจังหวัดทั่วไป เรามี ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ซึ่งเป็นศูนย์กลาง ของห้องสมุดประชาชนอำเภอ ห้องสมุด ประชาชนอำเภอซึ่งเป็นศูนย์กลางของห้องสมุด ประชาชนหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

ในปัญหาข้อ ๒) ที่ว่าเราควรมี หลักเกณฑ์ ในการคัดเลือกหนังสือ อย่างไร บ้าง? ก็ควรถือหลักง่าย ๆ ว่าเราจะทำงาน พัฒนาการชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ดี เจริญ ก้าวหน้ามีฐานะความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ดัง นั้น เราก็ไม่ควรจะนำเรื่องอันจะชักจูงไปใน ทางเสื่อมเสีย คัดเห็นทางแห่งความเจริญ หรือเป็นยาพิษไปสู่ประชาชน และคงคำนึง ถึงว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามารถในการอ่านหนังสือน้อย หนังสืออะไรที่เกิน กำลังความรู้ ความคิดของเขาที่จะเข้าใจได้ เราจะไม่เลือกหนังสือนั้น ยิ่งกว่านั้นคง พิจารณาว่า เราจะพัฒนาการหมู่บ้านนั้นไป ในด้านใด ชาวบ้านมีความสนใจและต้องการ เรื่องอะไรมา ก็ควรจัดสรรหาขนาดของ

บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น

๕

ตามแนวความสนใจและต้องการนั้น ถ้าจะ
ว่าตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย
ห้องสมุดประชาชนแล้ว หนังสือต้องห้ามไม่
สมัครรับเข้าไปสู่ประชาชนก็มีอย่างกว้าง ๆ
๒ ประเภท คือ

ก. ประเภทนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย
ศีลธรรม ดังได้เริ่มกามารมณ์ หรือดังเริ่ม
ความโล่งสบาย ก่อให้เกิดการโจรผู้ร้าย

ข. ประเภทสอน หรือ อธิบายลัทธิ
เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นภัยต่อการ
ปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย

เรื่องประเภทอื่น ๆ ในการคัดเลือก
หนังสือ นอกจากที่กล่าวมาแล้วก็ยังมีอยู่อีก
เช่นว่า นอกจากจะมีหนังสือเล่มประเภทให้
วิชาความรู้ทางด้านต่าง ๆ แล้ว ก็ควรมี
ประเภท วารสาร นิตยสาร อนุสาร หรือ
บรรณสารของทางราชการ ที่เห็นว่าจะเป็น
ประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีประ-
เภทบันเทิงคดี ซึ่งมีเรื่องราวสนุกสนาน หรือ
ดังได้เริ่มกามารมณ์ หรือเรื่องไร้สาระตาม
สมควรแก่ฐานะและสภาพ หากจะนึกไปถึง
เรื่องการให้ความรู้ที่แน่นอน เชื่อถือได้
ควมพิมพ์โคชดเจน มีภาพประกอบ กระดาษดี

เย็บเล่มเข้าปกแข็งแรง รูปกระทัดรัดไม่เป็น
เล่มหนาหรือโตเกินไปด้วย ก็ยังเป็นการดี
ขึ้นไปอีก

ในปัญหาข้อที่ ๓) ที่ว่าเราจะดำเนิน
วิธีการให้บริการเพื่อให้ได้ผลและมีประโยชน์
แก่การลงทุนอย่างไร ก็ในเรื่องที่จะต้อง
พิจารณาอยู่หลายทาง คือว่า

ก. เราอาจให้บริการประจำที่ โดย
จัดให้มีห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือในหมู่
บ้านชน

ข. เราอาจให้บริการเคลื่อนที่ จาก
ศูนย์ถาวรดำเนินงานแห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น
จากจังหวัดไปอำเภอ จากอำเภอไปตำบล
และจากตำบลไปหมู่บ้าน ถ้ายทอดกันเป็น
ลูกโซ่ เป็นคลื่นรับช่วงและตั้งกันอยู่ตลอด
ตามกำหนดเวลา โดยจัดให้มี

(๑) ตู้สมุด เคลื่อนที่ ผัดไปเปลี่ยน
หมุนเวียนกัน หรือ

(๒) รถม้า หรือรถยนต์ห้องสมุด
เคลื่อนที่ไปผัดเปลี่ยนหนังสือ
ตามจุดต่าง ๆ หรือให้บริการ
ถึงตัวประชาชนโดยตรง

ในการให้บริการประจำที่โดยจัดให้มี

ห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือในหมู่บ้านชน
จำเป็นจะต้องมีคณะกรรมการอำนวยการห้อง
สมุดประจำหมู่บ้านสัก ๔-๕ คน เพื่อเป็น
ที่ปรึกษาหรือเป็นกำลังผลักดันให้เรื่องเกิด
ขึ้นและสามารถดำเนินไปเป็นประจำได้ด้วย
ความเรียบร้อย ทั้งเป็นการสอดคล้องกับ
ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยห้อง
สมุดประชาชน ที่ว่าในการดำเนินงานห้อง
สมุดประชาชนจังหวัด ก็มีคณะกรรมการ
อำนวยการห้องสมุดประชาชนจังหวัด ซึ่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการโดย
ตำแหน่ง ดูแลการดำเนินงาน ห้องสมุด
ประชาชนอำเภอ ก็มีคณะกรรมการอำนวยการ
ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ซึ่งนายอำเภอ
เป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง ใน
ทำนองเดียวกันเมื่อจะจัดห้องสมุดในหมู่บ้าน
ชนก็จะมีคณะกรรมการอำนวยการห้องสมุด
ประชาชนหมู่บ้าน โดยมีประธานกรรมการ
หมู่บ้านเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง
เป็นผู้ดูแลเช่นเดียวกัน ส่วนผู้ที่กระทำ
หน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานจริงและติดต่อ
กับชาวบ้านผู้มาใช้ห้องสมุดหรือยืมหนังสือ

จากห้องสมุดนั้นเป็นคนอื่นอีกต่างหาก ซึ่งจะ
เป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่
จะเหมาะสมกับสถานการณ์ เพราะผู้ที่
ช่วยทำงานในหมู่บ้านย่อมจะเป็นผู้ใกล้ชิด
อาสาดมักรเข้ามาโดยไม่มีอะไรตอบแทนเป็น
ผู้เห็นแก่ความเจริญของหมู่บ้านหรือท้องถิ่น
ของตนเป็นใหญ่ กระนั้นก็เราก็คงจะคำนึง
ถึงคุณลักษณะอยู่บ้าง เช่นว่า

- ก) เป็นผู้มีความกระตือรือร้นและ
สนใจในงานที่บริการห้องสมุด
- ข) เป็นผู้มีความรู้พอสมควร สนใจ
หาความก้าวหน้าอยู่เสมอ พอ
ที่จะเป็นที่ปรึกษาหารือของผู้อื่น
ได้
- ค) เป็นผู้มีความโอบอ้อมอารีเป็นที่
รู้จักมักคุ้นแก่คนส่วนใหญ่นใน
หมู่บ้าน
- ง) เป็นผู้เฉลียวฉลาดที่จะช่วยเหลือ
งานได้
- จ) เป็นผู้รู้จักรับผิดชอบในงานที่
มอบหมายให้

นอกจากเรื่องคณะกรรมการอำนวยการ

บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น

๑๑

เรื่องเจ้าหน้าที่อาสาสมัครดำเนินงานแล้ว ก็
ยังมีเรื่องสถานที่ที่จะจัดเป็นห้องสมุดหรือห้อง
อ่านหนังสือในหมู่บ้านว่าควรได้รับพิจารณา
ให้เหมาะสมสมควรแก่สภาพ จะเป็นสถานที่
ที่อาศัยอาคารบ้านเรือนที่มีอยู่แต่เดิม หรือ
จะจัดสร้างใหม่ขึ้นใหม่ก็ได้ ควรให้เป็นสถานที่

- ก) อยู่ในที่ชุมชน หรือกลาง
หมู่บ้าน ไปมาสะดวกแก่ทุกฝ่าย
- ข) เข้าได้ง่าย เป็นที่พอใจของคน
ท้องถิ่น
- ค) มีบริเวณหรือที่เก็บหนังสือ เอก
สารต่าง ๆ ไว้โดยปลอดภัย
- ง) รมเย็นสบาย บรรยากาศดี ชื่นบาน
จิตใจให้อยากเข้าใช้ เหล่านี้
เป็นต้น

การจัดห้องสมุด หรือ การจัดห้องอ่าน
หนังสือในหมู่บ้าน นอกจากจะดำรงอยู่เป็น
เอกเทศโดยทุนของตนเองแล้ว อาจขอ
ความช่วยเหลือจากทางอื่น ๆ หรือเป็นหน่วย
รับบริการหมุนเวียนจากศูนย์ต่างอื่น ๆ ก็ได้
การจัดให้บริการเคลื่อนที่หมุนเวียนจาก
ศูนย์ต่างแห่งใดแห่งหนึ่ง จะเป็นโดยสมุด

เคลื่อนที่ก็ได้ วัสดุหรือรถยนต์ของสมุด
เคลื่อนที่ก็ได้ แต่จัดเป็นเขต ๆ ไปนั้นเป็นดัง
ที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า
Regional Library Service เพราะการให้
บริการแบบนี้สามารถขยายวงได้กว้างขวาง มี
ประสิทธิภาพมาก และดีกว่าการจัดให้บริการ
ประจำที่ เป็นการกระตุ้นเตือนและสอนให้
รู้จักกำหนดเวลา ประชาชนมีโอกาสที่จะได้อ่าน
หนังสือมากกว่าปรกติหลายเท่า เพราะ
จะมีหนังสือใหม่มาจัดเปลี่ยน ตามระยะเวลา
กำหนดเสมอ แทนที่จะได้ใช้หนังสือจำกัด
อยู่ในห้องสมุดหมู่บ้านของตัวเอง สมมติว่า
เพียง ๕๐ เล่มหรือ ๓๐๐ เล่ม ก็จะกลายเป็น
มีโอกาสได้อ่านหนังสือหลายร้อยหรือหลาย
พันเล่มในเวลาว่างไป ทั้งหนังสือที่ห้องสมุด
ประจำหมู่บ้านคิดว่าจะมีโดยเอกเทศนั้น เมื่อ
ชาวบ้านอ่านแล้วก็ได้นำมาเวียนไปให้เกิด
ประโยชน์แก่หมู่บ้านอื่น ๆ หรือจุดบริการ
อื่น ๆ ด้วย ทำให้หนังสือมีคุณค่ามากขึ้น
แต่ราคาน้อยลงตามลำดับ เพราะหนังสือนั้น
เมื่อมีคนอ่านมากขึ้นคุณค่าของมันจะมากขึ้น
ตามลำดับ แต่ราคาจะน้อยลง คือถ้าเรา

ขอมาเดิมหนึ่งราคา ๕๐ บาท อ่านคนเดียว
แล้วก็เก็บเขาไว้ในตู้โชว์ คุณค่าก็เกิดขึ้น
เกือบจะคิดเพียง ๑ คน ราคาคงจะ ๕๐ บาท
เท่าเดิม แต่ถ้าจะให้บุคคลที่สนใจอ่านต่อไป
อีก ๑๐ คน คุณค่าก็จะเกิดขึ้นเกือบจะ ๑๐
คน ราคาถ้าซื้อคนเดียวก็คงจ่าย ๕๐ บาท
แต่ถ้าบุคคล ๑๐ คนนั้นเห็นคุณประโยชน์ออก
ไปนั้นซื้อด้วยกันคนละ ๕ บาท ราคาหนังสือ
ทางเศรษฐกิจแต่ละคนก็เป็นเงินเพียง ๕ บาท
ในทำนองเดียวกันถ้าหนังสือนี้มีโอกาสได้
หมุนเวียนให้คนอ่านถึง ๑๐๐ คน คนหนึ่ง
คงจ่ายเงินแต่ละคุณค่าของหนังสือเล่มนั้นเพียง
๕๐ สตางค์เท่านั้นเอง

เรื่องการให้บริการเคลื่อนที่หมุนเวียน
เป็นเขตดังกล่าวนี้ เป็นการประหยัดและเป็น
การรวมมือกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแท้จริง
ผมคิดว่า ในเขตหนึ่งมีหมู่บ้านพัฒนาการ ๓๐
หมู่บ้าน ทางราชการกรุณาให้ทุนมาจัด
บริการห้องสมุดในชนบทหมู่บ้านละ ๑๐๐ บาท
เป็นเงิน ๓๐๐๐ บาท ด้วยผลของการช่วย

เรียนรู้ความวิธีการต่าง ๆ ชาวบ้านเกิด
ศรัทธาและเล็งเห็นอีกหมู่บ้านละน้อยบางมาก

วารสารห้องสมุด

บ้าง รวมเป็นเงิน ๓๐๐๐ บาท ก็จะได้เงิน
รวมเป็น ๒๐๐๐ บาท เป็นหลักฐานในการจัดซื้อ
หนังสือ หากราคาหนังสือที่เหมาะสมกับพื้น
ฐานความรู้และความต้องการ ของชาวบ้าน
ราคาเฉลี่ยเล่มละ ๓๐ บาท ก็ได้หนังสือถึง
๒๐๐ เล่ม หากราคาเฉลี่ยเล่มละ ๒๐ บาท
ก็จะได้หนังสือถึง ๓๐๐ เล่ม รวมกับหนังสือ
ที่จะได้ไปจากการบริจาคและการขอจาก
องค์กรหรือหน่วยราชการอื่น ๆ อีก ก็ย่อม
จะเพียงพอแก่การหมุนเวียน ให้บริการ ในเขต
นั้น ถ้ามีเขตอื่น ๆ ซึ่งกระทำการพัฒนาการ
หมู่บ้านและมีวิธีการจัดให้บริการห้องสมุดใน
ชนบทแบบเดียวกันก็อาจจะติดต่อสัมพันธ์แลกเปลี่ยน
หนังสือระหว่างเขตต่อเขตได้ เปิด
โอกาสให้ประชาชนได้อ่านหนังสือกว้างขวาง
ออกไปอีก งบประมาณในการดำเนินงาน
เรื่องคู่มือหรือจัดรถมา หรือรถยนต์ (ในชั้น
ต่อไป) การจัดตั้งหนังสือหมุนเวียนก็น่าจะ
มาจากกองทุนของการพัฒนาการท้องถิ่นของ
แต่ละจังหวัดโดยตรง

ในปัญหาข้อที่ ๔) ที่ว่าเราจะดำเนิน
งานเรื่องชนในหมู่บ้านอย่างไรนั้น ควรอยู่

บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น

๑๓

ในหลักการของมูลนิธิศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป
คือว่าเราควรทำไปทีละขั้นด้วยความรอบคอบ
หวังให้เกิดผลแน่นอนในขั้นปลาย นี่การ

หมู่บ้าน ดังเดิมให้รู้สึกว่าทุกคนควรจะช่วย
และเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อประโยชน์ส่วน
รวม

ก. ดำรงคุณลักษณะ อันนี้ออกเขียนได้
หรือฉบับประมวลศึกษาในหมู่บ้านว่าจำนวน
เล่มควร แก่ การ จะ จัด ให้ บริการ ห้องสมุด
หรือไม่

ง. ชี้แจงว่า อยาก จะ จัด ให้ บริการ
เกี่ยวกับหนังสือในหมู่บ้านซึ่งเป็นการส่งเสริม
การพัฒนาการท้องถิ่นอีกด้านหนึ่ง จะมีความ
พอใจหรือมีความต้องการ หรือเห็นความ
จำเป็นหรือไม่ เมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการ
หรือเห็นเป็นความจำเป็นแล้ว

ข. ย้ายให้เกิดความสนใจ โดยนำ
เอาหนังสือ บางเรื่อง บางเล่มเข้าไปช่วยแก้
ปัญหาการทำมาหากิน ปัญหาชีวิตประจำวัน
ทำให้เกิดผลจริงจัง เห็นคุณประโยชน์ของ
หนังสือ เอาภาพบ้านอันเมืองอันที่มความ
เจริญระดวกดบาย ในความเป็นอยู่ของชีวิต
มีภูมิประเทศสวยงามเข้าไปแสดงหรือไปคิด
ให้ดู เพื่อให้สนใจอยากดูมากขึ้น แล้วก็
พิมพ์แผ่นภาพโฆษณาสูงใจให้อยากมี หนังสือ
ดีอ่าน

จ. ปรึกษากับคณะกรรมการ
หมู่บ้านหรือขอให้คณะกรรมการอำนวยความสะดวก
ห้องสมุดประจำหมู่บ้านขนตำเนินงานเกี่ยวกับ
เรื่องต่อไป

ค. หมั่นทำการ ประชาสัมพันธ์กับ
ชาวบ้านในโอกาสต่าง ๆ เช่น เมื่อมีการ
ประชุมชาวบ้าน การรวมกันทำบุญกุศล
การชุมนุมในงานเทศกาล ชี้แจงหรืออภิปราย
ถึงความสำคัญของการมีหนังสืออ่านประจำ

กิจกรรมของห้องสมุดประจำหมู่บ้าน
เมื่อได้จัดให้มีห้องสมุดหรือห้องอ่าน
หนังสือประจำหมู่บ้านแล้ว การจัดหา
หนังสือที่เหมาะสม และเป็นไปตามแนวความ
ต้องการของชาวบ้าน ดำเนินการแก้ปัญหาข้อ
ขัดข้องต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และถูกต้องก็เป็น
ของจำเป็น ยิ่งกว่านั้นควรจัดให้มีกิจกรรม
เกี่ยวกับบริการห้องสมุดอยู่บ่อย ๆ เช่น

๑) จัดหาภาพยนตร์ เกี่ยวกับ ใต้พิภพ
ศึกษาและบันทึกไปฉายให้ดูเป็นครั้งคราว

๒) การบรรยายให้ความรู้ตาม โอกาส
การจัดตั้งหน้าไม้ ไม้ตร การร่วมอภิปราย
ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การดำรง
ชีวิต

๓) การร่วมเล่นกีฬา การร่วมเล่น
ดนตรี หรือเล่นหน้าไม้ต่าง ๆ

๔) การแสดง นิทรรศการปกหนังสือ
ใหม่ ๆ ภาพชุดเรื่องราวต่าง ๆ แสดง
หนังสือชุดเกี่ยวกับปัญหา การทำงานหรือที่มา
หากินในอาชีพต่าง ๆ

๕) การเล่านิทานเป็นคติสอนคนให้
เด็ก ๆ ฟัง เหล่านี้ เป็นต้น

ปัญหาต่าง ๆ ในหมู่บ้านเกี่ยวกับการ
ให้บริการห้องสมุดในชนบท

ในการ ให้บริการห้องสมุดในชนบทนั้น
มีปัญหาต่าง ๆ อยู่เป็นอันมาก ซึ่งพอจะ
รวบรวมมาเล่าให้ฟังดังนี้

๑) ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกเพราะไม่
เคยเข้าโรงเรียนเลย

ปัญหานี้เกิดแก่ชาวบ้านที่มียายมาก ๆ

พื้นเพเดิมบังคับ ของพระราชบัญญัติประณ
ศึกษา ซึ่งความจริงในขณะนั้นปรากฏว่า
ค่อยลดน้อยลงตามลำดับ การแก้ไขให้ชน
ถ้าจะถามารูจักชั้นหลักมูลฐานสอนหนังสือ
ผู้ใหญ่ได้ ก็จะช่วยได้พอสมควร แต่อย่างไร
ก็ตามหากไม่จัดชั้น ผู้ใหญ่ซึ่งอ่านหนังสือ
ไม่ออกเหล่านั้น ก็อาจจะอาศัยบุตรหลาน
ผู้อ่านออกเขียนได้ให้อ่านให้ฟังก็ได้ ไม่ว่าจะ
เป็นประเภทให้ความรู้หรือประเภทบันเทิงคดี

๒) ปัญหาเรื่องไม่มีเวลาอ่าน

ปัญหานี้ ชาวบ้านอ้างว่า ต้องออก จาก
บ้านไปทำไร่ทำนาแต่เช้ามืด หรือบางทีเขา
ป่าไปประกอบอาชีพในป่าอื่น ๆ จะกลับเอาต่อ
ค่ำมืดแล้ว ทั้งอ่อนเพลียมาก เป็นอย่างนั้น
อยู่ตลอดเวลา ไม่มีเวลาคิดถึงเรื่องหนังสือ
การแก้ปัญหาข้อนี้เป็นเรื่องของ สวัสดิภาพ
สังคมที่จะต้องแนะนำชี้แจงว่า ถ้าคนเราต้อง
ทำงานอยู่ตลอดไปไม่มีเวลาพักผ่อน ไม่มี
เวลาว่าง ไม่ได้หาความบันเทิงทำให้สบาย
เสียบ้าง จะเป็นภัยแก่ชีวิตอย่างไร ชีวิต
ควรจะได้รับความสุขสบายพอสมควร ควร
ทำงาน ควร จะทำ อย่างหนัก ด้วยความ ตั้งใจ
แต่ก็ควรมีเวลาว่าง สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

บริการห้องสมุดในชนบทกับพัฒนาการท้องถิ่น

๑๕

ตามควร ในสัปดาห์หนึ่งก็อาจจะมิดกัณฑ์หนึ่ง
เป็นต้น

๓) ปัญหาขาดหนังสือที่เหมาะสมและอ่าน
ง่าย

ปัญหานี้เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้จัดหาโดย
ตรง ความจริงในตลาดหนังสือเมืองไทย
ยังขาดหนังสือประเภทต่าง ๆ ตามพื้นฐาน
ความรู้ของบุคคลและตามเกณฑ์อายุอยู่มาก
รวมทั้งหนังสือที่จะนำไปใช้กับชาวชนบทใน
การพัฒนาการท้องถิ่นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม
หากผู้จัดหาได้ใช้ความพยายามในการติดต่อ
เลือกเฟ้นพอสมควร ก็จะได้หนังสือประเภท
ดังเดิรมืออาชีพต่าง ๆ เช่น กติกรรม
อุตสาหกรรม ฯลฯ หนังสือและอนุสารที่
เป็นประโยชน์แก่ชาวชนบทจากกองหรือแผนก
ส่งเสริมและเผยแพร่ของกระทรวงทบวงกรม
องค์การบริษัทอยู่บ้าง รวมทั้งหนังสือประเภท
บันเทิงคดี อ่านง่ายและไม่แพง เวลานี้
ในระยะแรกที่เราร่วมทำงานกัน ค่อยไปเบียด
หน้าคงจะมีหนังสือประเภทส่งเสริมอาชีพและ
อ่านง่ายเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

๔) ปัญหารายได้ไม่เพียงพอ ไม่สามารถ
เจียดมาช่วยบำรุงได้

การแก้ปัญหาข้อนี้ เราควรเริ่มจากผู้
มีความสามารถพอจะเด็ดเดี่ยวได้โดยไม่เดือด
ร้อนก่อน ปลดปล่อยให้ผู้ไม่สามารรถได้รับบริการ
เปล่า ๆ ไปเป็นการช่วยเหลือกันและเห็นแก่
มนุษยธรรม ในขณะที่เดียวกันก็หาหนทาง
ช่วยเหลือให้เพิ่มผลผลิตและมีรายได้มากขึ้น จน
อาจจะช่วยได้บ้างในโอกาสหลัง

๕) ปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานบริ
การห้องสมุดในหมู่บ้านไม่เข้าใจในวิธี
ปฏิบัติงาน

ในปัญหาข้อนี้ เจ้าหน้าที่ดำเนินการ
ให้บริการห้องสมุดจากศูนย์กลางจะต้องหมั่น
ออกไปแนะนำชี้แจงให้เข้าใจ และติดตามผล
มีแบบต่าง ๆ ให้ปฏิบัติงานและรายงานโดย
รัดกุม หากสามารถจะทำได้ก็ควรพิจารณา
เปิดการอบรมเป็นครั้งคราวอีกด้วย

การให้บริการห้องสมุดในชนบทเพื่อการ
พัฒนาการท้องถิ่นที่เดาตามทางหมดนี้ เกี่ยวกับ
หลักการ และวิธีการที่จะดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่

ใหญ่ ส่วนการบริการจัดตัวของสมุดหรือ
ห้องอ่านหนังสือเองก็ดี วิธีการหมุนเวียน
คูหนังสือ การให้บริการเคลื่อนที่ ตลอดจน
การรวมวิสัยเกี่ยวกับตัวหนังสือก็ดี ระบบการให้
ยืมและรับคืนหนังสือก็ดี เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่าง
หาก ซึ่งผู้สนใจในเรื่องนี้จำต้องใช้เวลาศึกษา
เข้าฝึกและรับการอบรมต่อไป ไม่สามารถ
จะนำมาบรรยายชี้แจงได้ในเวลาอันจำกัด.

(คุณทองอิน วิสเพ็ญ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประจำจังหวัดอุบลราชธานี และ
ห้องสมุด ศ.อ. ศ.อ. ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรง)

เพลง บรรณารักษ์

(ทำนอง—เนื้อร้อง โดย ทองอิน วิสเพ็ญ)

เพื่อประชาชน	เพื่อประชาชน	เพื่อประชาชน
เราบรรณารักษ์ทุกคน	ต่างพร้อมใจช่วยชวน	ด้วยความยินดี
ส่งเสริมกิจวิทยามิ	บริการเราพลี	แก่ประชาชน
ว่าเรงวิญญาน	เรามาช่วยกัน	ด้วยมุ่งมั่น เพื่อความเจริญ
		ชาติไทย
เราช่วยกันพัฒนา	ตั้งศรัทธามั่น	ช่วยกิจสำคัญ
เราจักประชาสัมพันธ์	ปลุกนิยมทั่วกัน	เป็นมิตรไมตรี
จะสมานสมัครรวมสามัคคี	เพื่อเกียรติเพื่อศรี	แด่ไทย
ว่าเรงวิญญาน	เรามาช่วยกัน	ด้วยมุ่งมั่น เพื่อความเจริญ
		ชาติไทย

ห้องสมุดกับผู้ใช้

ม.ร.ว. จีรวัดมน จักรพันธุ์

ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้อ่าน หนังสือ และบรรณารักษ์

ความเข้าใจผิดที่ว่าห้องสมุดเป็นทึบหนังสือและรักษาหนังสืออย่างคงมีอยู่สำหรับคนทั่วไป ห้องสมุดยังเป็นห้องเก็บหนังสือเท่านั้น แต่คำว่า “ห้องสมุด” ไม่หมายเพียงแต่เป็นทึบหนังสือเก็บอยู่ภายใต้ความดูแลของบรรณารักษ์สำหรับจ่ายให้คนที่ต้องการอ่านเท่านั้น ห้องเก็บหนังสือจะกลายเป็นห้องสมุดตามความหมายที่แท้จริงขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่สามารถช่วยเหลือผู้อ่านในการค้นหาหรือการใชหนังสือทึบอยู่ในนั้น ได้ด้วยเท่านั้น ถ้าเปรียบเทียบงานห้องสมุดกับแม่เหล็กไฟฟ้าก็จะเห็นได้ชัด ถ้าวัดคืออำนาจแม่เหล็กมิได้เกิดขึ้นในแท่งเหล็กด้วยตัวมันเองเหมือนแม่เหล็กธรรมชาติ หรือเกิดจากเส้นลวดทองแดง

แท่งเหล็ก หรือเกิดจากกระแสไฟฟ้าอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงตัวเดียว อำนาจแม่เหล็กจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ครบองค์สาม คือ แท่งเหล็ก ลวดทองแดง และกระแสไฟฟ้าเท่านั้น ห้องสมุดก็เช่นกัน จะดำเนินงานได้เป็นผลก็ต่อเมื่อถึงพร้อมด้วยองค์สาม คือ ผู้อ่าน หนังสือ และบรรณารักษ์

สำหรับองค์สามของห้องสมุดนี้ขอพูดถึงผู้อ่านก่อน เพราะห้องสมุดคงขึ้นสำหรับประโยชน์ของผู้อ่าน ห้องสมุดจะต้องหาวิธีให้คนอ่านสนใจโดยทุกวิถีทางที่จะทำได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย หนทางหนึ่งที่จะทำให้ได้คือการแจ้งให้ผู้อ่านทราบถึงหนังสือใหม่ที่เขาอาจจะสนใจห้องสมุดมีเพิ่มขึ้นมา สำหรับห้องสมุดโรงเรียนอาจแต่งตั้งบัญชีหนังสือใหม่ ไว้บนป้ายประกาศ ใน ห้องสมุด หรือ

ในห้องเรียน หรือพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์
ของโรงเรียน ห้องสมุดประชาชนควรมี
การแต่งหนังสือใหม่ไว้ในที่ที่หน้าสนใจ การ
จัดนิทรรศการหนังสือใหม่ควรทำให้สะดุด
ตาคนอ่าน ในขณะที่ย่างเข้ามาในห้องสมุด
จะเป็นการชักชวนอีกถ้าห้องสมุดสามารถจะพิมพ์
รายการหนังสือใหม่พร้อมทั้งคำอธิบายเรื่อง
แก่ผู้อ่าน

การเรียกร้องความสนใจหนังสืออาจใช้
วิธีแปลก ๆ ก็ได้ เช่น โดยการนำหนังสือ
ที่หายากหรือมีค่า ที่คนไม่ดูจะสนใจนักออก
มาแสดงเป็นครั้งคราว ที่ใคร่แสดงมีป้ายใช้
ถ้อยคำที่แฝงให้คิด เช่น “สมบัติพระคฤ”
 เป็นต้น สำหรับห้องสมุดเคลื่อนที่ในชนบท
ควรจัดหนังสือเอง ก็อาจใช้เป็นเครื่องมือ
โฆษณาได้ดี ในกรณีนี้ควรมีรูปภาพ แผ่น
เสียง ภาพนิ่ง และภาพยนตร์ วิดยู เครื่อง
ขยายเสียงไปด้วย ห้องสมุดควรใช้เครื่องมือ
การโฆษณาทุกชนิดที่มีใช้กันอยู่ให้เกิดประ
โยชน์ในการโฆษณารักการให้คนสนใจหนังสือ

ห้องสมุดควรได้จัดทำทุกอย่าง ที่จะให้
คนอ่านสนใจ ห้องสมุดโรงเรียนต้องพยายาม

ส่งเสริมความสนใจที่เกิดขึ้นในห้องเรียน โดย
นำหนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับ ออกแสดง เสียก่อน ที่
ความสนใจนั้นจะดับไป นักเรียนมักมีความ
สนใจเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
งานฉลองประจำปีต่าง ๆ เหตุการณ์เหล่านี้
ควรใช้ให้เป็นประโยชน์ หัดทำการทำนอง
เดียว กันนี้ควรใช้กับห้องสมุดประชาชนด้วย
ห้องสมุด โรงเรียน ประถม ควร มี ชั่วโมง เตา
นิทาน ห้องสมุดประชาชนควรจัดปาฐกถาที่
เกี่ยวกับงานห้องสมุดโดยวิทยากรผู้เป็นจริง
โดยกว้างขวางในหมู่ประชาชน การกระตุ้น
ความสนใจด้วยวิธีต่าง ๆ เหล่านี้ควรจัดเป็น
ประจำ เพื่อดึงผู้อ่านเข้าห้องสมุด ให้มากที่สุด
นอกจากนั้น ให้มีนิทรรศการในห้องสมุดเป็น
ประจำ และจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาส
พิเศษเป็นครั้งคราว เช่น ระหว่าง “สัปดาห์
ห้องสมุด” เป็นต้น

การบริการผู้อ่านมีความสำคัญไม่น้อย
กว่าการชักจูงหรือชักชวนให้สนใจ การให้
บริการถ้าจะด้วยความไม่เต็มใจ ความ
ไม่เอาใจใส่ หรือแม้แต่ทำสิ่งที่ไม่จำเป็นก่อน
ก็ดี จะทำให้คนอ่านเบื่อหน่ายและอาจไม่มา

ห้องสมุดกับผู้ใช้

เข้าห้องสมุดอีกเลย ถ้าจะให้ผู้อ่านมีความพอใจและมาใช้ห้องสมุดบ่อย ๆ บรรณารักษ์จะต้องมีความเห็นอกเห็นใจ ตรงต่อเวลา และให้บริการทันใจ เพื่อให้เป็นไปได้เช่นนั้น บรรณารักษ์จะต้องมีความรู้อย่างแท้จริงทั้งในหนังสือและลักษณะของผู้อ่าน ในด้านเกี่ยวกับหนังสือนั้นเขาจะต้องรู้จักชื่อหนังสือที่มุกุณสมบัติพิเศษ เช่น หนังสือพิมพ์ไม่ชัด หนังสือพิมพ์เขียนแบบแปลก ๆ หนังสือหลักในวิชาต่าง ๆ รวมความว่า บรรณารักษ์จะรู้จักหนังสือที่มุกุณสมบัติเด่นกว่าหนังสือธรรมดา สำหรับด้านผู้อ่าน บรรณารักษ์จะต้องทำให้เขารู้จักเป็นกันเองที่จะถามปัญหาที่ข้องใจได้โดยไม่มีการเกรงใจ เพื่อจะให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้องตามความต้องการ

ต่อไปนี้ขอกล่าวถึงหนังสือซึ่งเป็นส่วนสำคัญ อีกส่วนหนึ่ง ในองค์ตามของห้องสมุด หนังสือในห้องสมุด จะต้องได้รับการเลือกคัดหลักในการเลือกหนังสือขึ้นอยู่กับความต้องการเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้อ่านที่ห้องสมุดนั้นเกี่ยวข้องอยู่

๑๕

อุปกรณ์สำคัญที่ขาดสำหรับการจัดให้มีหนังสือที่เหมาะสมในห้องสมุดขณะนี้ คือ การขาดแคลนหนังสือดี และหนังสือบางสาขาวิชา ในตลาด หนังสือดีเก่า ๆ ได้รับการพิมพ์ใหม่ เป็น ครั้งคราว แต่ส่วนมากจะเป็นประเภทวรรณคดี ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และพุทธศาสนา ส่วนหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาสาขาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การแพทย์ การเกษตร เป็นต้น หาได้ยากมาก นอกจากนั้นหนังสืออ้างอิง เช่น ตำราอนุกรม ปทานุกรม บรรณานุกรมต่าง ๆ ก็ยังขาดอยู่เป็นอันมาก ด้วยอุปสรรคทางด้านห้องสมุดจึงมีหนังสือที่ไม่ควรมีและขาดหนังสือที่ควรมีอยู่เป็นอันมาก เป็นเหตุให้ห้องสมุดไม่พร้อมที่จะช่วยให้ผู้อ่านใช้เป็นสถานที่ศึกษาด้วยตนเองได้

การแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องแก้โดยตรง คือ พยายามผลิต และ ดึงเดิริม การพิมพ์ หนังสือ วิทยากรที่ยังขาดอยู่ให้มาก ในขณะนี้ โรงพิมพ์เอกชนรับพิมพ์แต่หนังสือแบบเรียน นวนิยาย ชั่วประวัต และท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก การที่เขาไม่พิมพ์หนังสืออื่น ๆ ก็

เพราะความต้องการของตลาดสำหรับหนังสือ
 เหล่านี้ยังไม่มากพอ ถ้าพิมพ์ขาดทุน เหตุ
 การนี้เช่นนี้จะแก้ไขได้ก็ต่อเมื่อทางการของรัฐ
 ยินยอมเข้าแก้ไข อาจทำได้โดยรัฐจัดพิมพ์
 หนังสือที่มีความต้องการน้อย ออกมาก่อน
 เมื่อหนังสือเหล่านั้นได้รับความนิยมจากผู้อ่าน
 พอสมควรแล้วจึงปล่อยให้เอกชนรับไปพิมพ์
 ต่อไป เพราะฉะนั้นงานนี้จึงต้องการความ
 ช่วยเหลือร่วมมือของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
 กับการพิมพ์ พวกนักเขียนจะหาได้จาก
 ทั่วทุกหนทุกแห่ง ความร่วมมือระหว่างรัฐ
 ด้านการพิมพ์และคณะครู ในที่สุดควรจะให้
 ได้ผลให้หนังสือทุกสาขาวิชาและทุกชั้น
 เป็นการเพียงพอกับความต้องการในการศึกษา
 และความรู้อยู่ด้วยตนเองของประชาชนทั่วไป

ในห้องสมุดทุกแห่ง นอกจากหนังสือ
 และวารสารแล้วจะต้องมีสิ่งพิมพ์ชนิดอื่น ๆ
 อีกด้วย เช่น จดสาร รูปภาพ แผนที่
 เป็นต้น การจัดหาวัตถุเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ
 ความพยายามของบรรณารักษ์เองมากกว่าที่
 จะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับอยู่
 สถานะที่ทำงานของรัฐบาล ตำรวจ บริษัท

การค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ มักจะมีสิ่ง
 พิมพ์ชนิดนี้แจกโดยไม่คิดมูลค่า ด้วยเหตุนี้
 ห้องสมุดเล็ก ๆ ที่ไม่มีงบประมาณเพียงพออาจ
 มีสิ่งพิมพ์เหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์ สิ่งพิมพ์
 เหล่านี้ถ้าจะให้เปิดหรือขายถูกต้องตามกฎหมาย
 มีคุณค่าในการให้ข้อเท็จจริงและความบันเทิง
 เป็นอันมาก สำหรับห้องสมุดเฉพาะ สิ่งพิมพ์
 เหล่านี้ถ้าหากมีมากกว่าหนังสือเสียอีก เพราะ
 วัตถุประสงค์ให้ข้อความที่ทันสมัยที่สุด ส่วน
 ห้องสมุดโรงเรียนสิ่งพิมพ์เหล่านี้ อาจช่วยให้
 การสอนมีชีวิตชีวาและน่าสนใจยิ่งขึ้น นัก
 เรียนอาจอาศัยวัตถุประสงค์เหล่านี้ในการทำกฤตสาร
 ก็ได้ ถ้าบรรณารักษ์มีความสนใจกับเรื่อง
 เหล่านี้อย่างจริงจัง จะเกิดปัญหาขึ้นข้อหนึ่ง
 อันไม่เกี่ยวกับการหายาก แต่จะเป็นปัญหา
 ขึ้นเพราะความมีมากเกินไปของสิ่งพิมพ์ประ
 เลกนี้ กล่าวคือจะมีเอกสารใหม่เพิ่มเติมเข้า
 มาเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมีการคัดทิ้งอยู่เดิมเพื่อ
 ให้มีที่ว่างสำหรับเอกสารใหม่ ไม่จำเป็นต้อง
 ทำบัตรรายการให้แก่เอกสารเหล่านี้ ควรทำ
 เพียงแค่แยกประเภทหยาบ ๆ ตามเรื่องได้ไว้
 เป็นแฟ้ม ๆ แล้วเก็บรวบรวมไว้ในตู้จดสาร

ห้องสมุดกับผู้ใช้

หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับภารกิจงานที่
ต้องการทำให้เกิดความสนใจว่า ผู้รับผิดชอบ
ในการให้บริการนั้น ควรจัดให้มีกิจกรรม
ให้มากขึ้นดีกว่าดังใด ในวัตถุประสงค์ด้านนี้
และเพื่อให้เห็นไปตามหลักการนี้ ห้องสมุด
ประชาชนจึงไม่ควรให้ยืมหนังสือแต่อย่างเดียว
แต่ควรมีกิจกรรมอย่างอื่นด้วย เช่น จัด
ปาฐกถา และควรมีหนังสือพิเศษสำหรับ
การนี้โดยเฉพาะ ห้องสมุดควรมีเครื่องฉาย
ภาพยนตร์ เครื่องขยายเสียง และเครื่องมือ
ได้แก่ทัศนศึกษาอย่างอื่น ๆ ด้วย

ไม่เป็นการแปลกอย่างไรในสารที่ห้อง
สมุดประชาชนจะยินยอมให้สมาคมอาชีพต่าง ๆ
มาเปิดประชุมเป็นครั้งคราว ในห้องสมุดได้
หรืออาจยอมให้สมาคมที่มันนโยบายสอดคล้อง
กับงานห้องสมุดแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ในห้อง
สมุดได้

สำหรับประเทศที่ยังมีคนพินัยมอ่านหนังสือ
ถือเป็นส่วนน้อย งานอีกชนิดหนึ่งของห้องสมุด
สามารถทำได้ก็คือ การจัดสอนดัดแปลงกันแก่
ผู้ใหญ่ ด้วยความร่วมมือของครูที่ยินดีช่วย
สอนให้เป็นการกุศล

เพื่อก่อให้เกิดหนังสือที่เหมาะสม การ

แยกประเภทหนังสือ การทำบัตรรายการ
และการตรวจรักษาหนังสืออย่างถูกต้อง ตลอดจน
จนถึงความสนใจของผู้อ่าน การทำให้ประ
ชาชนมีนิสัยชอบหาความรู้ด้วยตนเองเป็นคน
เพื่อกิจกรรมทั้งหลายดังได้กล่าวมาแล้วเราก
มาถึงความสำคัญของบรรณารักษ์ ถ้าของ
การให้กิจกรรมของห้องสมุดดำเนินไปด้วยดี
แล้วจำเป็นต้องใช้บรรณารักษ์ที่ได้รับการฝึกฝน
มาเป็นพิเศษ การมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการ
ศึกษาอย่างธรรมดาตามปัญหาเป็นการเพียงพอ
ไม่ บรรณารักษ์จะต้องศึกษาวิชาเฉพาะและ
จะต้องรู้จักงานด้านการศึกษาและจิตวิทยาด้วย
อาโนดด์ เบเนตต์ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าห้องสมุด
ใช้เงินในการซื้อหนังสือน้อยลง และใช้เงิน
สำหรับบรรณารักษ์ที่มีความสามารถเพิ่มขึ้น
แล้ว การดำเนินงานห้องสมุดก็จะมีผล
สำคัญ และเจริญก้าวหน้าขึ้น เป็นอันมาก
บรรณารักษ์ของห้องสมุด เฉพาะ จะต้องมีความ
รู้เกี่ยวกับการดำเนินงานและหนังสือที่
เกี่ยวกับวิชาที่ห้องสมุดนั้นเกี่ยวข้องอยู่ด้วย
เพิ่มขึ้นอีกด้วย

การฝึกนิสัยที่ดีในการใช้ห้องสมุด

ห้องสมุดห้องสมุดเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปจนตลอดชีวิต การฝึกนิสัยที่ดีให้มีนิสัยเคยชินในการใช้ห้องสมุดจึงเป็นการได้ประโยชน์ แม้แต่เป็นการใช้เพื่อสันทนาการก็ตามที่ ห้องสมุดสามารถให้ความบันเทิงในทางที่ไม่เป็นการเสื่อมศีลธรรมได้เป็นอย่างดี การพักผ่อนในห้องสมุดจะไม่เกิดผลร้ายจนภายหลัง เหมือนการเล่นการพนัน หรือการดื่มสุรา แต่การหัดนิสัยเดี๋ยวนี้ดีกว่าการหัดนิสัยดี เหมือนกับหย่าก่อนเกิดชนใดทุกหนทุกแห่ง โดยไม่ต้องมีใครปลูก แต่การปลูกต้นไม้ก็ต้องทำการทูลบำรุง การปลูกนิสัยห้องสมุดก็เช่นเดียวกัน ด้วยการปลูกนิสัยที่ดีอื่น ๆ ต้องมีการประคับประคองด้วยการเอาใจได้เป็นอันมาก จะต้องมีภาระชักนำให้เกิดชนด้วยวิธีการอันดีชุม เพื่อให้ห้องสมุดประชาชนสามารถเป็นสถานที่ให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดชีพแก่คนทั่วไปอย่างได้ผล ห้องสมุดประชาชนต้องเรียกร้องความช่วยเหลือของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องอบรมนักเรียนให้มากกว่าการสอนเนื้อหา

วารสารห้องสมุด

วิชาหรือการแนะนำเพื่อเตรียมตอบ เพื่อวัตถุประสงค์ในอนาคตจะให้นักเรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเองได้ในกาตข้างหน้า โรงเรียนควรมีห้องสมุดซึ่งจัดตั้งขึ้นแบบห้องสมุดประชาชนซึ่งจะเป็นที่ให้การศึกษากับนักเรียนต่อไปอีกเมื่อเขาออกจากโรงเรียนไปแล้ว ในห้องสมุดโรงเรียนนักเรียนควรมีโอกาสที่จะได้สัมผัสแห่งผลกำไรของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการหาความบันเทิงด้วยตนเองให้บ่อยครั้งที่สุด เพื่อว่าเมื่อถึงเวลาที่เขาออกจากโรงเรียนไป ความต้องการที่จะหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการใช้ห้องสมุดจะได้กลายเป็นนิสัยของเขา

การเขียนหนังสือเป็นวิธีปกติที่ใช้กันในวงการแจ้งความคิดเห็น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าในสมัยต้น ๆ เครื่องหมายภาษาที่ใช้เขียนก็ง่าย ๆ ข้อความที่เขียนก็ใช้ได้ไปอีกนาน แต่พอมาถึงสมัยวิทยาศาสตร์คนควน การพัฒนาของวิชาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาษาที่ใช้ก็ทวีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น บางทีก็ทำให้คนอ่านหนังสือไปโดยไม่เข้าใจความหมายเลยหรือเข้าใจอย่างผิด ๆ ดังนั้นใน

สมัย การอ่าน หนังสือออก อย่างเดียวยังไม่
เป็นการเพียงพอสำหรับนักเรียนที่จะศึกษาต่อ
ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นในขณะที่อยู่โรงเรียน
เขาจะต้องได้รับวารสารฝึกหัดการอ่านหนังสืออยู่
เล่มละ เมื่อถึงเวลาที่เขาสำเร็จการศึกษาเขา
จะต้องสามารถอ่านหนังสือที่จะช่วยส่งเสริม
การศึกษาดูด้วยตนเองทั้งที่เป็นวิชาเฉพาะ และ
ประเภททั่วไปได้เป็นอย่างดี เขาจะต้องไม่ถูก
กีดกันด้วยความเข้าใจยาก โดยธรรมชาติของ
หนังสือไม่ว่าชนิดใด ๆ อีกต่อไป เขาจะ
ต้องสามารถหาความรู้ในเรื่องใดก็ตามที่เขา
ต้องการทราบได้อย่างมั่นใจและรวดเร็ว

หนังสือเป็นจำนวนมากพึงจะได้รับการ
รวบรวม เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้กันอย่าง
เสรี เมื่อไม่นานมานี้เอง เหตุการณ์เช่นนี้ยัง
ใหม่อยู่มากสำหรับคนทั่วไปจนไม่อาจจะยอมรับ
ว่ามีอยู่ได้ง่าย ๆ คนยังไม่มีความรู้ในหนังสือ
เหมือนที่เขาเคยมีต่ออดีต อดีตทำให้ความ
เชื่อมั่นในทางจิตใจ สันนามเด็กเล่นให้ประ-
โยชน์ในทางสุขภาพ โรงภาพยนตร์ให้ความ
เพลิดเพลิน สถานท่เหล่านี้อาจดึงดูดคน
ได้ง่าย ส่วนห้องสมุดไม่เหมือนกับสถานที่

เหล่านี้ เพราะห้องสมุดจะดึงดูดแต่ผู้เท่านั้น
วิธีแก้ความไม่สนใจในห้องสมุดจึงมีทางแก้
ได้ทางเดียว คือเพิ่มคุณค่าสมบัติทางด้านอื่น ๆ
นอกจากด้านให้ความรู้ด้วย เช่น ความสวย
งามของสถานที่ ความสะอาดสบาย และ
ความเป็นกันเอง เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน
ทางโรงเรียนก็ควรช่วยแก้ไขเรื่องนี้ด้วย เช่น
โรงเรียนอาจนำนักเรียนไปดูที่ห้อง
สมุดประชาชนของเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อ
เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะได้ช่วยแนะนำให้นักเรียน
รู้จักหนังสือ และทราบถึงบริการต่าง ๆ ที่
ห้องสมุดประชาชนมีอยู่พร้อมแล้วที่จะช่วย
การศึกษานักเรียนเหล่านั้น

เพื่อให้การรับใช้ผู้อ่านเป็นไปอย่างได้
ผลดีที่สุด เช่นเพื่อสามารถหยิบหนังสือเล่มที่
ผู้อ่านต้องการได้อย่างรวดเร็ว หรือเพื่อ
แสดงให้ผู้อ่านทราบว่าห้องสมุดมีหนังสือใน
ประเภทใดบ้าง เป็นต้น ห้องสมุดจำเป็นต้องสร้าง
วิธีการบางอย่างขึ้น ซึ่งบางทีก็เป็นที่น่าปวด
หัวสำหรับผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับห้องสมุด แต่
สำหรับผู้อ่านที่เคยใช้และระเบียบของห้อง
สมุดมาบ้างแล้วย่อมได้รับความสะดวก มี

ความจำเป็นอย่างย้งที่ผู้อ่านจะต้องสนใจ และ
โดยวิธีการของห้องสมุดใดบ้าง

หนังสือในห้องสมุดจะได้รับการจัดแบ่ง
เป็นพวกๆ ตามวิชาโดยระบบการแยกประเภท
อันใดอันหนึ่ง ระบบการแยกประเภทนี้
พยายามจัดหมู่ของวิชาเพื่อให้เรียงกันอย่างมี
ระเบียบ อย่างไรก็ตามการจะระเบียบจนจัดได้
หลายระดับวิธีด้วยกัน แต่ละวิชาก็มีข้อดีข้อเสีย
ในตัวเอง แต่วิธีที่เรามากคือการจัดหนังสือ
เป็นสิบหมู่ของคิวอิ คือ หมู่เบ็ดเตล็ด ปรช-
ญา คำฉันท์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์
วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลป
วรรณคดี และประวัติศาสตร์ การที่ห้อง
สมุดจะเรียงลำดับของหมู่วิชาด้วยระบบใดไม่
สำคัญ ข้อสำคัญมีอยู่เพียงว่าผู้อ่านจะต้อง
รู้ว่าห้องสมุดที่ใช้อยู่นั้นเขาใช้ระบบไหนแน่
มิฉะนั้นจะไม่สามารถเดินไปหาหนังสือที่ต้องการ
ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

การทำบัตรรายการ ของห้องสมุดสมัย
ใหม่เป็นวิธีการทำให้เกิดความยุ่งยากออกเรื่อง
หนึ่ง เช่นการใช้นามสกุลเขียนหน้าหน้าชื่อ
การเขียนชื่อของการแทนชื่อคน การเขียนชื่อ

ผู้แต่งรวม การใช้หัวเรื่องเป็นต้น เรื่อง
เหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคแก่ผู้อ่านที่ยังไม่คุ้น
เคยกับห้องสมุด ถึงแม้ว่าห้องสมุดจะได้เรียง
บัตรไว้ตามคำอธิบาย แต่การเรียงนั้นก็ยังไม่
ได้ง่ายๆ เหมือน ก. ข. ค. ซึ่งมีกฎเกณฑ์
ในการเรียงอย่างอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก แต่
ถึงแม้ว่าจะมีปัญหายุ่งยากเพียงไร ผู้อ่านก็จะ
ต้องพยายามเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์เหล่านั้น เพราะ
การใช้บัตรรายการมีความยุ่งยากเช่นนั้น จึง
ไม่เป็นที่ประหลาดใจอย่างใดเลย ที่ผู้คนที่ยัง
ไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์การเรียงบัตรให้คำ
จำกัดความว่า บัตรรายการของห้องสมุดเป็น
เครื่องมือที่ดีสำหรับซ่อนหรือหนังสือ

ในการใช้บัตรอ่านอันเต็มไปด้วยความ
สับสนเช่นห้องสมุดสมัยใหม่ ผู้อ่านจะต้อง
ได้รับการแนะนำและฝึกหัดด้วยความเอาใจใส่
เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงอุปสรรคอันจะต้องพบ ไม่
มีปัญหอะไรมากนักในการแนะนำใหญ่ที่มี
ปฏิภาณดีให้รู้จักใช้ห้องสมุดได้ในชั่วเวลา
อันสั้น แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากการฝึกหัดใช้
ห้องสมุดได้เริ่มต้นให้แก่เด็กเล็กแต่เนิ่นๆ
ย่อมเป็นการดีสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ห้องสมุดกับผู้ใช้

ดังนั้น ห้องสมุดจึงหวังพึ่งโรงเรียนในฐานะที่
แนะนำนักเรียนให้รู้จักวิธีการต่าง ๆ ของห้อง
สมุด ด้วยวัตถุประสงค์เช่นนี้ ห้องสมุดโรง
เรียนจึงควรได้รับการแยกประเภทหนังสือและ
ทำบัตรรายการอย่างละเอียด เช่นเดียวกับ
ห้องสมุดประชาชน

เป็นที่น่าประหลาดใจที่คนจำนวนน้อย
เหลือเกินที่รู้จักว่าหนังสือเป็นดังบอมบอม ภาย
ในระยะเวลาที่ล่วงมาแล้วหลายจังหวัดทาง
ตงห้องสมุดขึ้นเป็นครั้งแรก ตัวจัดการของ
หนังสือในห้องสมุดเหล่านี้ มีอยู่น้อยอย่างน่า
เศร้าใจ หนังสือไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่
ควร ที่ขอบบนของต้นหนังสือมักจะขาดเพราะ
ถูกดึงออกจากชั้นควยหนว เขือกที่เย็บหนังสือ
ขาดเพราะการพลิกหน้าอย่างไม่ปราณีปราดัย
ต้นหนังสือหักและหน้าหนังสือฉีกปรก เพราะ
หนังสือถูกวางคว่ำหน้า มุมของหนังสือถูกพับ
เพื่อใช้แทนที่คนหนังสือและรอยพับนั้น ๆ
ก็เคยฉีกออก ที่วางตามขอบหน้าหนังสือถูก
เขียนเปรี๊ยะเปอน บางทีมีการขีดเส้นใต้
ข้อความเกือบทั้งหน้าทั้งนี้เพราะผู้อ่านมีความ
เกียจคร้านที่จะจดโน้ตลงบนกระดาษและมีได้

มีความรู้เล็กน้อยถึงความต้องการ ของผู้อื่น
หนังสือบางเล่มถูกฉีกไปหลายสิบหน้ารูปภาพ
ในหน้าหนังสือได้รับการต่อเติมจนเกือบจำไม่
ได้ เช่นเติมหมวด เศรา หรือแว่นตา ให้
แก่รูปคน หรือบางทีฉีกเอารูปไปเสียเลย
หนังสือบางเล่มมีร่องรอยแสดงว่าผู้อ่านได้นำ
ไปใช้เป็นร่มกันแดดกันฝนมาแล้ว บางที
หนังสือถูกทอดทิ้งจนฝุ่นจับเต็มไปหมด ดัง
นั้นหนังสือจึงหมดอายุเร็วกว่าที่ควร หนังสือ
ประเภทที่ได้รับความเสียหายมากกว่าพวกอื่น
คือหนังสืออ้างอิง หนังสือเหล่านี้ส่วนมากมี
ขนาดใหญ่หนักและถือไม่ได้สะดวก แต่ใน
ขณะเดียวกันก็มีผู้ใช้อยู่เสมอ ความเสียหาย
ต่าง ๆ อันเกิดจากการรื้อเท้ามืดการฉีกเช่น
จะทำให้ลดตงหรือหมดสิ้นไป โดยรวดเร็ว
ยอมไม่ได้ บรรณารักษ์ได้พยายามทุกวิถีทาง
ที่จะลดน้อยให้อ่านรู้จักรักษาหนังสือ โดยการ
แจกจุดดาร์ ไม้ดเคอร์ แดงปาสูกลา ข้าง
เป็นรายตัว เขียนบทละครดมคติให้หนังสือ
เป็นค้วเอกรำพันให้อ่านรู้จักว่าหนังสือมีค่า
อยู่ในรูปใดบ้าง ฯลฯ แต่วิธีการทั้งหลาย
เหล่านี้หาได้ผลไม่ ในที่สุดบรรณารักษ์

ของยอมแพ้อะไรบ้าง เราเห็นจะต้องยอม
ให้หนังสือชุดหนึ่ง ซึ่งความพิพาทไปพร้อม ๆ
กับชีวิตของชนรุ่นนี้ เราจะต้องทำงานเพื่อ
อนาคต โดยพยายามอบรมชนรุ่นหลัง
ให้ตระหนักเป็นอีกข้อหนึ่งของอุดมคติ หวังว่าโรง
เรียน การอบรมวิจิตรรักษาหนังสืออาจจะทำได้
โดยอาศัย กฎ ข้อบังคับ และการ แนะนำของ
โรงเรียน

ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดประชาชนเปิดโอกาส
ให้คนทั่วไป จึงเป็นการยากที่บรรณารักษ์
จะควบคุมรักษาให้ห้องสมุดมีความสะอาดเป็น
ระเบียบเรียบร้อย อยู่ได้ถ้าผู้อ่านเอง ไม่นับด้วย
การทำความสะอาดและความเป็นระเบียบ ห้อง
สมุดหนึ่งถือเป็นหน้าที่ผู้อ่านใช้เป็นระยะเวลานาน
ที่สุด การรักษาความสะอาดของห้องสมุด
เป็นการรับผิดชอบอันสำคัญยิ่งของผู้อ่าน เรื่อง
ความดีปรกของห้องสมุดนี้ ส่วนใหญ่เกิด
เพราะผู้อ่านขาดความสนใจ และขาดการอบรม
ในด้านความสะอาดมากกว่าจะเกิดเพราะความ
สนใจ ผู้อ่านไม่ทราบว่ากระดาษไว้อ่านหรือ
กระดาษและไม่มีใคร ดึงใจกับเศษ กระดาษที่
หลุดนอนอยู่ตามพื้นห้อง และไม่ใช่ของประ-

หลาดอะไร ที่ไม่มีใครสนใจกับคนบุหรืตก
เกดอนอยู่บนพื้นและในสนามนอกหน้าต่าง ผู้
อ่านบางคนก็ดัดหมึกเปื้อน เปื้อนกระดาษไป
หมด

บรรณารักษ์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อ่านทุก
ทุกคนจะต้องใช้ควรจะใช้โดยระมัดระวัง เพื่อ
รักษาไม่ให้เสียรูปไปเสียในระยะเวลาอันสั้น
เพราะฉะนั้น ก่อนจะ คำนับ ตำมือเบียด หรือ
เปื้อนควรล้างให้สะอาดเสียก่อน และไม่ควร
ใช้ดินเหนียวในขณะคำนับตำมือเป็นอันขาด บัตร
ที่ถูกคำนับบ่อย ๆ ก็อาจมีขอบกพร่องแต่คำได้
เพื่อยังกันไม่ให้ขอบบนซึ่งอยู่ใกล้ข้อความ
ของบัตรกร่อนและคำ การพลิกบัตรควรจับ
ขอบด้านข้างถ้าทำได้

ห้องสมุดเป็นสถาบัน ของสังคม การ
ดำเนิน งานจึง ต้อง เป็น ไปโดย หักการ แห่ง
ประชาธิปไตย คือการให้บริการที่รวดเร็ว
โดยเสมอภาคแก่ผู้อ่านทุกคน เพราะฉะนั้น
ในด้าน ของ ผู้อ่านก็ย่อมต้องการ ความมี ใจ
กว้าง ความเป็นพลเมืองดี รู้จักร่วมมือใน
กิจการอันเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
ในเรื่องนี้เราต้องการความรับผิดชอบจริงๆ มิใช่

ห้องสมุดกับผู้ใช้

๒๗

เพียงแต่เท่านั้น ในประการแรกผู้อ่าน
จะต้องสังเกตถึงกฎเกณฑ์การเข้าแถว ผู้อ่าน
ที่ขอยืมขอให้ดูมาก่อนได้รับบริการก่อน เพื่อ
ความสะดวก ของผู้อ่าน ห้องสมุดสมัยใหม่จึง
ใช้ชั้นหนังสือเปิดเป็นส่วนใหญ่ หมายความว่า
ผู้อ่านมีโอกาสได้เดินดูหนังสือบนชั้นและหยิบ
ดูได้ตามชอบใจ นี่เป็นการให้เสรีภาพกัน
อย่างสูงทีเดียว แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าผู้อ่าน
ไม่มีความรู้ความรับผิดชอบ วิธีการเช่นนี้ ก็จะ
ทำให้เกิดความยุ่งยากลำบากขึ้นเป็นอันมาก ความ
เสียหายที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ การเก็บหนังสือ
เข้าไว้มิได้ ถ้าผู้อ่านจะดำเนินลักษณะที่ว่าหนังสือ
ที่ขอยืมทันท่วงทีให้หาหนังสือเล่มนั้นไม่พบ และ
ความเสียหายนี้จะเกิดไม่เพียงพอกับคนอื่น
แต่ยังเกิดกับตนเองด้วยแล้ว ผู้อ่านก็ยังไม่
เรียกว่าผิดวิธีว่า เมื่อเขามิได้หยิบหนังสือ
จากชั้นใดทำไมเขาจึงจะไม่มิได้หยิบหนังสือ
ตามใจชอบด้วย เพราะว่าผู้อ่านขาดความมี
ใจกว้าง ผู้อ่านมักจะมัวเรื่องทะเลาะกับเจ้า
หน้าทห้องสมุดในเรื่องขอยืมเล่มมอ การปฏิบัติ
อันเป็นภัยต่อสังคม ด้วยการ ขอนหนังสือโดย
เจตนาจะเก็บไว้อ่านคนเดียวเป็นเรื่องที่น่าเศร้า

ใจเป็นอันมาก และคิดว่าความพยายามที่จะ
ชะโมยเอาหนังสือของห้องสมุด ไปเป็นสมบัติ
ของตัวเอง ไม่มีค่าสอนทางทฤษฎีใด ๆ ที่
จะสามารถชักพอกให้คนละนิดละหน่อยเห็นแก่ตัว
ได้เลย โรงเรียนที่มีห้องสมุดที่ใช้ชั้นหนังสือ
เปิดเท่านั้นจะอบรมคุณลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้น
ได้ เพราะฉะนั้นห้องสมุดจึงต้องพึงโรงเรียน
ที่จะจัดการทอดนุ้ยแห่งความมีใจกว้าง ให้
เขาแทรกใน เนื้อหา แห่งศีลธรรม ของเด็กให้
มากที่สุดที่จะทำได้ ก่อนที่เขาเหล่านั้นจะออก
จากโรงเรียน

ไม่มีสถาบันของสังคมใดที่จะสามารถให้
วิธี ประชาธิปไตย คำนิยาม อย่าง ราบรื่นได้
นอกเสียจากว่าสมาชิกทุกคนจะยินยอม ยึดถือ
กฎข้อบังคับที่จำเป็นบางอย่างโดยมีทัศนคติว่า
ความเคร่งครัดคือระเบียบนั้น เป็นเรื่องของ
คุณประโยชน์มากกว่าเป็นภัยแก่ตน ห้อง
สมุดสมัยใหม่ มีกฎเกณฑ์ อันเป็นประชาธิปไตย
โดยอยู่เป็นอันมาก กฎข้อหนึ่งที่จะพบในห้อง
สมุดคือ การกำหนด จำนวนเล่ม ของหนังสือที่
จะขอยืมออกได้แต่ละครั้ง อาจมีการโต้แย้ง
กันถึงจำนวนที่เหมาะสมอยู่บ้าง และจำนวน

ถูกกำหนด ชนชน ก็ไม่ค่อยจะได้ อาศัย หลัก
เกณฑ์อะไรกันนอกจากหลักเกณฑ์แห่งความ
เสมอภาค แต่เมื่อได้มีกฎเกณฑ์ดังเช่นแล้ว
โดยที่ทุกคนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ
ตามกฎเกณฑ์นั้นโดยมีคอบบั้น ผู้อ่านควร
รู้ถึงว่ากฎเกณฑ์นั้นได้มีไว้สำหรับให้ความ
ยุติแก่พวกเขา แต่มีไว้เพื่อประโยชน์ของชน
กลุ่มใหญ่ เมื่อใดหนึ่งต่อไปอยู่แต่ที่บ้านของ
ผู้อ่านคนเดียวคนหนึ่งแล้ว ก็ยอมทำให้คนอื่นไม่
ได้ใช้ กฎเกณฑ์ในการจำกัดจำนวนหนังสือ
ที่ยืมออกถึงชนเพื่อป้องกันภัยอันตรายในชน
ชนวนที่ให้อยู่มีจะจำกัด ขนาดพอเหมาะพอ
เหมาะกับความจำเป็นของผู้อ่านจริง ๆ ฉะนั้น
ถ้าจะยอมให้ ตำราที่กล่าวถึงทำการ คนคว
ายืมได้ ในจำนวนมากน้อย ผู้ถือเอาการ
กระทำเช่นนั้นว่าเป็นการยุติธรรม ก็จะมีแต่ผู้
ที่เข้าใจประชาธิปไตยโดยผิดเท่านั้น ความหมาย
ของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น คือการให้
โดยทั่ว ๆ ไปแก่กัน แก่ผู้ที่มีความสามารถเท่า
เทียมกัน หาใช่การให้ความเสมอภาคกันใน
ทุกกรณีโดยการปราศจากหลักเกณฑ์ไม่
กฎเกณฑ์ข้อหนึ่งซึ่งก่อความรำคาญ

แก่ผู้อ่านเป็นอันมากคือการจำกัดวงยืม จาก
ประสบการณ์พบว่า กฎเกณฑ์นี้ ไซ้บังคับไม่
ได้ผลถ้าไม่มีการเรียกค่าปรับ อย่างไรก็ตาม
ผู้อ่านไม่ควรคิดเอาเองว่า คงคุ้มค้ายกได้
ค่าปรับเพื่อเพิ่มรายได้ ในทางตรงข้ามห้อง
สมุดพยายามอย่างที่สุด ที่จะช่วยไม่ให้ ผู้อ่าน
ต้องเสียค่าปรับ โดยหาทางเตือนผู้อ่านให้ถึง
ตรงเวลา ด้วยการประทับวัน กำหนดดังลงบน
บัตรวันซึ่งติดกับปกด้านหลัง ด้วยการตั้ง
จดหมายเตือนทันทีที่หนังสือถึงกำหนดส่ง และ
บางทีก็เตือนก่อนไปเรื่อย ๆ ทุกอาทิตย์จนผู้อ่าน
เกิดความไม่พอใจก็ อย่างไรก็ดีเกี่ยวกับเรื่อง
การกำหนดวงยืม และกรเก็บค่าปรับยังมี
ความจริงที่น่าเศร้าเกิดขึ้นอยู่เด่นชัดข้อหนึ่ง คือ
ผู้อ่านบางคนถือเสียว่าการเสียค่าปรับเป็นการ
ซื้อสิทธิพิเศษ จึงยอมเสียค่าปรับเล็กน้อย
เพื่อพยายามเก็บหนังสือ ๆ ใดอ่านคนเดียว
ผู้พบปะพูดคุยเช่นนั้นต้องนับว่าเป็นผู้ไม่คบคบ
เป็นอันมาก

จากประสบการณ์อีกเช่นเดียวกันพบว่า
หนังสือบางชนิดสมควรให้ใช้ ในห้องสมุดเท่า
นั้นไม่ควรให้ขอยืมออกไป หนังสืออ้างอิง

ห้องสมุดกับผู้ใช้

๒๕

จัดอยู่ในประเภทหนังสือ เพราะมีผู้ต้องการใช้
อยู่เสมอ หนังสือดีอย่างนี้มีได้ทำไว้สำหรับ
การอ่านติดต่อกันเป็นเวลานาน ผู้ที่ขอสิทธิ
นำหนังสือประเภทนี้ออกจากห้องสมุด จึงนับ
ได้ว่าเป็นผู้ ไม่มีความรับผิดชอบต่อดังคณเดย
หนังสือที่หายากและบรรณารักษ์เป็นสิ่งที่พิมพ์ไม่
ควรให้ยืมออก ทั้งนี้เพราะความยากลำบาก
ในการที่จะหาทดแทน เมื่อหนังสือประเภท
นี้เกิดเสียหายจน จึงคิดกันว่า การป้องกันไม่ให้
เกิดความเสียหายนั้นจะได้ดีกว่า หนังสือ
อีกประเภทหนึ่งที่ไม่ควรให้ยืมออกคือหนังสือ
ที่ประกอบด้วยรูปภาพเป็นจำนวนมาก เพราะ
หนังสือที่ใช้กระดาษอย่างดีพิมพ์รูปภาพให้เกิด
ความเสียหายจากความชื้นได้ง่าย ทั้งจะหลุด
จากรอยเย็บได้ง่ายถ้าเปิดเปิดไม่ระวัง

บริการช่วยเหลือผู้อ่าน

งานตอบคำถามเป็นการเปิดความสัมพันธ
ระหว่างผู้อ่านกับหนังสือด้วยการให้ความช่วย
เหลือเป็นรายตัว คราวใดที่การศึกษาหา
ความรู้ยังไม่เป็นสิ่งที่จริงจัง ก็ยังไม่มีใคร
เห็นประโยชน์ของการบริการตอบคำถามเท่า

ใดนัก แต่ถ้าหากว่าความจำเป็นที่จะต้องแจ้ง
ชนกันทำงานเกิดขึ้นเมื่อใด บริการตอบคำ
ถามก็จะป็นงานสำคัญขึ้นมาเมื่อนั้น ห้อง
สมุดที่แท้จริงจะเกิดขึ้น ก่อ เมื่อบรรณารักษ์
สามารถ ชักจูง ผู้อ่าน ให้สนใจอ่าน หนังสือได้
อย่างจริงจัง

สิ่งที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึง
หนังสือได้ คือ ความเป็นกันเอง ของบรรณ
ารักษ์ และแน่วแน่ที่จะว่า บรรณารักษ์เองจะต้อง
มีความรู้แจ้งในเรื่อง ที่ตนจะแนะนำ แก่ผู้อ่าน
บรรณารักษ์จะต้องรู้ ทั้งจิตวิทยาและวิธีการ
สอน บรรณารักษ์จะต้องสามารถให้คำแนะนำ
ได้อย่างน่าฟังและน่าสนใจ เช่นอาจเรียก
เรื่องเดียวกันเพราะได้ด้วยการเดานิทาน หรือโดย
วิธีการ อันน่าสนใจมาก จนทำให้ ผู้ฟังจำหนังสือ
เหล่านั้นได้ตลอดชีวิต การแนะนำให้เด็ก
ชอบหนังสือก็เป็นอย่างนี้ สำหรับห้องสมุด
เด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วถ้า
ได้รับการบอกเล่าอย่างชัดเจนถูกต้อง การ
ชักจูงความสนใจของเด็กในการอ่านอาจทำได้
๓ วิธี คือ

วิธีแรก การฝึกงาน ตามปกติเด็กชอบ

หาโดยนแบบใหญ่ เล็กจะชอบนแบบทุก
อย่างแม้แต่การกวาดถูพื้น หรือล้างจานการ
เรือนแบบนั้น อาจเกิดขึ้นได้เช่นกันในห้อง
สมุด ห้องสมุดอาจรับเด็กเข้าทำงานในฐานะ
พนักงาน เช่นทำหน้าทเปิดหนังสือใหม่ จัด
หนังสือขึ้นชั้น เขียนเลขหมู่เปิดหนังสือ เรียง
บัตร เป็นพนักงานให้ยืม จัดชั้นวารสาร
วัดความสะอาดห้องเป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน
ก็สอนเด็กให้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด และใช้
เครื่องมือห้องสมุดชนิดต่าง ๆ ด้วย

วิธีที่สอง การใช้คำแนะนำ เมื่อนัก
เรียน เข้ามาค้นหา ข้อความอันใด อันหนึ่งใน
ห้องสมุดแต่ค้นไม่ได้ บรรณารักษ์ควรจะ
ช่วยแนะนำให้ตามสมควร แต่การช่วยแนะนำ
นี้ ยารับแนะให้นักเรียน ควรเปิดโอกาสให้
เด็กได้ ใช้ความ ตามารถของตนเอง บ้างตาม
สมควร อนึ่งการให้คำแนะนำควรเป็นการ
แนะนำหนังสือ การใช้บัตรรายการ การใช้
หนังสืออ้างอิง เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการหาคำ
ตอบนั้นเพียงเอง

วิธีสาม การสอนวิชาห้องสมุด ความ
จริงโรงเรียนควรมีวิชาห้องสมุดเป็นวิชาเลือก

อยู่ในหลักสูตร แต่อย่างไรก็ดี บรรณารักษ์
ควรหาโอกาสให้การอบรมแก่นักเรียนในโอ-
กาสอันควร เช่นตอนเปิดเทอมต้นการตอน
นั้นถ้าจะให้โดยจริงจังจะต้องวางแนวทางให้
เขากบงานในชั้นเรียนด้วย คือให้นักเรียนมี
ปัญหาจริงจากบทเรียนแล้ว ลงมือมาให้หัด
ใช้ห้องสมุดแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ส่วนวิชาที่ควร
สอนมี (๑) ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด
(๒) วิธีใช้บัตรรายการ (๓) วิธีใช้หนังสือ
อ้างอิงเช่น ปทานุกรม ตราสารุกรม ชื่อประวัติ
สถิติประจำปีต่าง ๆ (๔) การใช้วารสาร
(๕) การอ่านหนังสือ (๖) การจดโน้ตและ
รายการหนังสืออ่านประกอบ ฯลฯ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บริการตอบคำ
ถามนั้น มีลักษณะ เป็นการ ขอดยเหตุ เป็นราย
บุคคล ดังนงงานจึงมักมีขอบเขตในการ
เกี่ยวข้องกันระหว่างบรรณารักษ์กับผู้อานแต่
ละคนเท่านั้น และการให้คำแนะนำนั้น มีอยู่ ๒
ชนิดคือ ระยะสั้นกับระยะยาว การให้
คำแนะนำระยะสั้น คือการตอบปัญหาที่ผู้อาน
ถามมาโดยทันที เช่น ผู้อานถามว่า ใคร
เป็นรัฐมนตรีศึกษาธิการ บรรณารักษ์ก็ตอบ

ห้องสมุดกับผู้ใช้

ว่า ม.ด. ปิ่น มาลากุล เช่นนี้เป็นต้น การให้คำแนะนำระยะยาวจะต้อง มีกฎวางแผนงานว่าจะตั้งเสริมทางด้านใด และจะดำเนินงานช่วยเหลืออย่างไร เช่น ต้องการตั้งเสริมให้อ่านหนังสือเร็วขึ้นเข้าใจดีขึ้น ก็อาจต้องการแผนการดำเนินงานเป็นขั้น ๆ เริ่มตั้งแต่สำรวจลักษณะวิชาอ่านของสมาชิกแต่ละคน สอนให้รู้วาทะคน ๆ นั้นอ่านได้รวดเร็วขึ้นใด ต่อไปก็จัดรายการฝึกหัดให้ อ่านได้เร็วขึ้นเร็วขึ้น ไปเป็นลำดับ ในบางขณะครูอาจแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบว่าการจัดสอนในวิชาใด ในหัวข้อใด และขอความร่วมมือให้บรรณารักษรวบรวมนหนังสือสิ่งพิมพ์ประกอบดังไปให้ใช้ เมื่อได้รับคำ ขอร้อง เช่นนี้แล้ว บรรณารักษ์ จะต้องรวบรวมหนังสือ จุลสาร วารสาร รูปภาพ ภาพยนตร์ แผนที่ ฯลฯ หรือวัสดุสิ่งพิมพ์ ทุกชนิด ที่มีอยู่ในห้องสมุด เกี่ยวกับเรื่องนั้นแล้วจัดตั้งไปยังชั้นตามวันและเวลากำหนด สำหรับขอความที่ต้องการในหนังสือ บรรณารักษ์ควรมีบัตรค้นหนังสือไว้ในหน้าที่ต้องการอ่านด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทวนเวลา ครู อาจารย์ ในการค้นขอความที่

ต้องการ เมื่อหมดชั่วโมงแล้วบรรณารักษ์จะต้องไป เก็บเอาหนังสือ และ วัสดุ หัก หัก กับ ก่อนจะแยกเอาดังของเหล่านี้นเข้าที่เดิม บรรณารักษ์ ควรจด ราย การ ทั้งหมดไว้ ด้วย เผื่อว่ามีครูชั้นอื่น ๆ ขอร้องมาเช่นเดียวกัน อีกจะได้ไม่เสียเวลาในการคัดลอกอีก

การให้ยืม

แต่เดิมมาการให้ยืมมักทำกันโดยการให้ยืมเช่นข้อดงในสมุดยืม นอกจากนั้นผู้ยืมยังต้องดงรายการละเอียดขึ้น ๆ อีกด้วย เช่น วนที่ยืม ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ฯลฯ ทั้งหมด เป็นการเสียเวลาเป็นอันมากกว่าจะให้ยืมหนังสือได้แต่ละเล่มต้องเสียเวลา ๓-๕ นาที การให้บริการใน ห้องสมุด ดมัยใหม่ ถัดหลักเกณฑ์การ “ประหยัดเวลาของผู้อ่าน” ด้วย เหตุนี้การให้ยืมโดย ผู้ยืมเช่นข้อดงในสมุดจึงเป็นของด้าสมัย การเช่นข้อยืมดงในสมุดนี้ไม่เพียงแต่จะเสียเวลาของผู้ยืมเท่านั้น แต่ต้องเสียเวลาของบรรณารักษ์ด้วย เมื่อผู้อ่านนำหนังสือมาดงบรรณารักษ์จะต้องเช่นข้อรับในสมุด ตรง กับที่ ผู้อ่านได้ เช่นข้อ ยืมหนังสือ

เล่มนั้นไว้ ในการบรรณารักษะจะต้องเสีย
เวลาในการค้นหาเป็นอันมาก เพื่อช่วยให้
การยืมหนังสือเป็นการสะดวกง่าย และกิน
เวลาน้อย ห้องสมุดสมัยใหม่จึงนิยมการใช้
บัตรเปิด มีบัตรรายการ และมีบัตรยืมไว้
ในเล่ม การใช้บัตรเปิดหรือการที่ยืมให้ผู้
ยืมเห็นเขาลงชื่อนหนังสือและหยิบหนังสือออก
อ่านได้เองนั้น เป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้
ยืมมาก เพราะสามารถเทียบเคียงดูได้ว่าจะ
ยืมหนังสือเล่มใดจากห้องสมุดยืมหนังสือในหัว
เรื่องที่ต้องการอยู่หลายเล่ม ผู้อ่านอาจเปิด
ดูจนบางคนในหนังสือเพื่อให้แน่ใจว่าหนังสือ
นั้นมีข้อความที่ต้องการอ่านจริง ๆ บัตรรายการ
หรือช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้อ่านได้
มาก เป็นต้นว่า ห้องสมุดยืมหนังสือเล่มที่
ต้องการหรือไม่ ห้องสมุดใดที่ยังไม่ได้ทำ
บัตรรายการหรือทำยังไม่เสร็จ การใช้หนังสือ
ในห้องสมุดนั้นย่อมไม่ได้รับความสะดวก บาง
ทีหนังสือเล่มที่ผู้อ่านต้องการก็มีอยู่ แต่ผู้อ่าน
ก็หาบรรณารักษ์ไม่ถามารหาได้พบ ส่วน
การยืมคือบัตรที่ได้ไว้ในซองบัตร ซึ่งคิดไว้
เพื่อปิดหุ้มด้านในของหนังสือ รายละเอียดบน
บัตรนั้นประกอบด้วย เลขหมู่ เลขทะเบียน

วารสารห้องสมุด

ชื่อผู้แต่ง และชื่อหนังสือ และมีตารางไว้ให้
ผู้อ่านเซ็นชื่อ ช่องวันถึงวันยืม ในซองบัตร
นั้นนอกจากมีบัตรยืมแล้วยังมีบัตรวันถึง ซึ่ง
บรรณารักษ์ ใช้ประทับวันถึงสำหรับเตือนผู้
ยืมให้ส่งหนังสือได้ตรงเวลาเก็บไว้ด้วย ใน
การยืมผู้ยืมต้องเซ็นชื่อในบัตรยืม บรรณาร
ักษ์ประทับวันถึงลงในบัตรยืม และบัตรวันถึง
ใส่บัตรวันถึงกลับลงในซองบัตรแล้วจ่ายหนังสือ
ให้ผู้ยืมไปได้ ส่วนบัตรยืมเก็บไว้ในกระบะ
โดยเรียงไว้อย่างมีระเบียบ การเรียงบัตรยืม
นี้อาจเรียงตามเลขหมู่ของผู้ยืม ชน หรือเลข
ทะเบียนก็ได้ แต่การเรียงด้วยเลขทะเบียน
ดูจะเป็น การ สะดวกกว่าประหยัด เวลากว่า วิธีอื่น
เพราะเลขไม่มีซ้ำกันเคย ไม่มีโอกาสที่จะมีการ
ดับบัตรได้ในหนังสือเล่มใด ๆ ส่วนการเรียง
วิธีอื่น ๆ นั้นอาจมีการหยิบบัตรผิดได้บ้าง
ตมมติว่าห้องสมุดเรียงบัตรยืมตามเลขทะเบียน
เมื่อมีผู้นำหนังสือมาส่ง บรรณารักษ์จะเปิดดู
เลขทะเบียนที่เขียนไว้ในซองบัตร ที่ปักในด้านหลัง
ของหนังสือ แล้วคนบัตรยืมมาได้ไว้ใน
ซองบัตรตามเดิมควรตรวจดูให้แน่อีกครั้งหนึ่ง
ว่าเลขทะเบียนบนบัตรยืมตรงกับบนขอบของ
บัตรเป็นเลขเดียวกันก่อนนำหนังสือกลับคืน

ห้องสมุดฉบับผู้ใช้

๓๓

ห้องสมุดทุกแห่งจะต้องมีระเบียบข้อบังคับห้องสมุด คือไปนี้จะได้อำนาจถึงระเบียบข้อบังคับโดยทั่วไป ซึ่งจะคล้ายกันในห้องสมุดทุกแห่ง

๑. เวลาปิดเปิด

การกำหนดเวลาปิดเปิดคน คณะกรรมการห้องสมุดจะเป็นผู้กำหนด โดยปกติการกำหนดเวลานั้นมักจะให้สมาชิกได้รับความสะดวก ตามปกติการให้ยืมจะทำตลอดเวลาที่ห้องสมุดเปิดไปจนกระทั่งก่อนกำหนดปิดห้องสมุดครึ่งชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อให้มีเวลาให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสจัดทำภารกิจประจำวัน เช่น ทำบัญชีจำนวนหนังสือ ที่คนขอยืมประจำวัน เก็บหนังสือขึ้นเรียงบดริบเป็นต้น

๒. การรักษาระเบียบในห้องสมุด

- (๑) ไม่ควรนำสิ่งของสิ่งใดมาและตั้งไว้ในห้องสมุด
- (๒) ควรรักษาความสงบในห้องสมุด
- (๓) ไม่ควรดื่มหรือในห้องสมุด
- (๔) ไม่ควรใช้ห้องสมุดเป็นที่พบปะสังสรรค์กันหรือนอนเล่น

- (๕) ควรช่วยกันรักษาทรัพย์สินของห้องสมุด
- (๖) ถ้าจะคัดลอกรูปภาพหรือภาพชนิดอื่น ๆ จากหนังสือของห้องสมุด ควรขออนุญาต
- (๗) ถ้าทำหนังสือขารุดสูญหายต้องให้ค่าเสียหายทดแทน
- (๘) ไม่ควรนำหนังสือ ที่มิได้ เช่น ยืมออกจากห้องสมุด

๓. ระเบียบการให้ยืม

(๑) สมาชิก จะขอยืม หนังสือ ออก ได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เล่ม ขอให้สังเกตว่าการกำหนดนี้ยอมไม่ตายตัวลงไปทีเดียว เพราะต้องพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีก เช่น จำนวนหนังสือที่ห้องสมุดมีอยู่ จำนวนสมาชิก หรือถ้า เป็นห้องสมุด คนควา ก็อาจให้ยืมครั้งละมากได้ เป็นต้น

(๒) ก่อนที่จะนำหนังสือ ออกจากห้องสมุด ผู้ยืมควรตรวจสอบเสียก่อนว่า หนังสือ นั้นอยู่ในสภาพเรียบร้อย ถ้าหนังสือขารุดควรแจ้งให้บรรณารักษทราบทันที มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบในการใช้ค่าเสียหายนั้นด้วย

(๓) หนังสืออ้างอิง และวารสารใหม่
จะไม่ได้รับอนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด

(๔) ไม่อนุญาตให้นำหนังสือ ไปให้ผู้อื่นยืมต่อ

(๕) ตามปกติหนังสือแต่ละเล่มยืมยืม
ออกได้เป็นเวลา ๓ สัปดาห์ แต่ถ้าหนังสือ
บางเล่มมีความต้องการมากในบางขณะจะลด
จำนวนกำหนดเวลายืมลงมาบ้างก็ได้ หรือ
บรรณารักษ์อาจประกาศว่า หนังสือเล่มใด

วารสารห้องสมุด

เล่มหนึ่งหรือหลายเล่มเป็นหนังสือของแต่ไม่
ยอมให้นำออกเลยก็ได้

(๖) ถ้าผู้อ่านไม่นำหนังสือคืน ภายใน
เวลาที่กำหนดไว้ จะต้องเสียค่าปรับเป็น
รายวันของเวลาที่เกินกำหนดดัง

(๗) สมาชิกที่ฝ่าฝืน ระเบียบ ของห้อง
สมุดอาจถูกตัดสิทธิการยืมชั่วคราว หรือตัด
สิทธิการใช้ห้องสมุดตลอดไปได้.

ม.จ. อากาศดำเกิง ทัพพัฒน์

รณจวน อินทรกำแหง

ภายในระยะเวลา ๓๐ ปีมานี้ ได้มี
นักประพันธ์ได้ผลิตหนังสือต่าง ๆ ออกมาสู่
โลกของวรรณกรรมเป็นจำนวนไม่น้อย แต่
มีนักประพันธ์น้อยคนนักที่นามของท่านจะยัง
จารึกอยู่ในความทรงจำและความนิยมศรัทธา
ของผู้อ่านแม้ในระยะปัจจุบันนี้ เช่น ม.จ.
อากาศดำเกิง ทัพพัฒน์ นักประพันธ์ผู้
ได้นำความ คึกคัก เกรี้ยวกราด มาสู่ วงการ
เขียน-การอ่าน ในสมัยเมื่อ ๓๐ ปีมา
แล้ว ด้วยนวนิยายเรื่องเยี่ยมของท่านที่ชื่อว่า
“ละครแห่งชีวิต” ไม่ว่าในสมัยนั้นหรือ
สมัยนี้ ผู้อ่านที่ได้อ่าน “ละครแห่งชีวิต”
มาถึงหน้าสุดท้าย ย่อมอดที่จะปิดหนังสือ
เล่มนี้ด้วยความรู้สึกสะท้อนใจเสียไม่ได้
อันเนื่องด้วยความ สงสารและ เห็นใจในชีวิต
อัปโชคของ “วิสูตร” ชายหนุ่มผู้อาภัพ
และจนบางที่.....ชวนให้ความคิดของเราผู้
อ่านไขว่ไขว่ไปว่า อัน “วิสูตร ศุภลักษณ์
ณ อยุธยา” ตัวละครเอกแห่งเรื่อง “ละคร

แห่งชีวิต” นี้ มีชื่อของท่านอากาศ ๑ เอง
คอกหรือ ท่านจึงได้บรรยายหัวใจเราผู้อ่าน
ให้พุดอวยเสริมไปกับ “วิสูตร” ด้วย
อย่างซาบซึ้งเช่นนั้น ?

ม.จ. อากาศดำเกิง ทัพพัฒน์ เป็นโอรส
องค์ที่ ๖ ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง
ราชบุรีดิเรกฤทธิ์ หม่อมอ่อนเป็นพระมารดา
ประสูติเมื่อวันที่ ๓๒ พฤศจิกายน ๒๔๔๗ ณ
ตำบลดามเนิน พระนคร ทรงศึกษาที่โรงเรียน
อัสสัมชัญ แล้วย้ายมาศึกษาที่โรงเรียนเทพ
ศิรินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๖๗ แล้ว
ได้ไปศึกษา วิชากฎหมายต่อที่ประเทศ อังกฤษ
ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ นั้นเอง และยังได้
ได้ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาอีกด้วย ไม่
ปรากฏว่าท่านได้ทรงสำเร็จ วิชากฎหมายดังที่
ได้ตั้งพระทัยไว้หรือไม่ แต่จากถ้อยคำได้
การเล่าต่าง ประเทศ ของ ท่านเป็น กวีใน
ประณพการณ แห่งชีวิต ของท่าน เป็นอันมาก
ดัง ปรากฏ ผล อยู่ใน “ละครแห่งชีวิต”

๑๖
อธิบายเรื่องเยี่ยมของท่านนั้นแล้ว

เราไม่อาจทราบได้แน่นอนว่า ชีวิตใน
ปทุมวันและในวัดหนุมใหญ่ของท่านอากาศ
นั้น จะเป็นชีวิตที่ตรึงตรึง หรือว่า
ชีวิตที่กระทบการใด แต่ชีวิตที่หยิบหนึ่ง
คือเรื่อง “วิมานทะเลสาบ” ซึ่งมาอ่านและ
แปลมาถึงหน้า ๒๓๖ ซึ่งความตอนหนึ่งกล่าว

ว่า

“สมาชิกของสมาคมชนสูง จักต้อง
มีทั้งทรัพย์และเชือดตระกูลสูง จะขาดสิ่ง
หนึ่งสิ่งใดในสองสิ่งนี้ไม่ได้ สำหรับผู้ที่
มีทรัพย์แต่ไม่มีเชือดตระกูล ถ้าจะพยายาม
เป็นสมาชิก ของ สมาคมก็ เช่นเดียวกับ จะ
พยายามชักใบเรือแล่นในลมมรสุม ย่อมจะ
ต้องถูกลมคอยพัดให้เคลื่อนโคลง จนบาง
ก็ถึงอับปาง สำหรับผู้ที่ไม่มีเชือดตระกูล
แต่ไม่มีทรัพย์ ถ้าจะพยายามเป็นสมาชิก
ของสมาคมจนเป็นที่ออกหน้าออกตา ก็มี
อุทาหรณ์ เช่นเดียวกับจะ พยายาม พายเรือ
บนโคลน ย่อมจะหนักแรงหนักใจและไร้
ผล และในที่สุดก็ทำให้เป็นบ้า”

หรืออีกตอนหนึ่งที่ น. ๑๘๕ ใน “วิมาน
ทะเลสาบ” เหมือนกันทุกถาว่า

“ฐานะของเรา มันแปลก นะ ท่าน”

ฉันทอบอย่างระวัง “มันจะเป็นเจ้าก็ ไม่
ใช่ จะเป็นไพร่ก็ไม่เชิง ฉะนั้น การที่
ท่านจะทำอะไรไป หม่อมไม่เห็นว่คิด ถ้า
หม่อมจะไม่มีจะกิน เจ้าหรือไม่ใช่เจ้า หม่อม
ก็ต้อง ตะเกียก ตะกาย หาอาหาร มาเลี้ยง
ท้องให้จงได้เหมือนกัน”

“แหม ! ท่านช่างเป็นคนรักชีวิต
จริงนะ”

“ท่านคิดผิดมากทีเดียว หม่อมเป็น
คนที่เกลียดชีวิต และเกลียดโลกนี้เป็นที่
สุด แต่เราก็คงมีชีวิตอยู่จริงไหม ? เรา
จะหลีกเลี่ยงไปเสียได้อย่างไร ?”

.....ซึ่งเมื่อท่าน อ่านมาถึง ตอนนั้นเมื่อ
ใด คิดที่จะตั้งคำถามถามตนเองไม่ได้ว่า
ท่านผู้ประพันธ์ได้นำเอาความจริงใจอันซน
ของมนุษย์อันเป็นตัวละครของเวทีโลกโดยทั่ว
ไปออกมาได้แม้ให้เรารู้ว่าได้นำในความจริง
ด้านหนึ่งของชีวิต หรือว่า.....เป็นความ
จริงใจอันน่ารังเกียจของท่านเอง ? แต่ขอให้
เราเชื่อกันว่า ชีวิตของท่านชายหนุ่มนักประ
พันธ์ ผู้มีความซื่อสัตย์และสุจริตจริงใจต่อ
ผู้อ่านเล่มอนันต์ คงจะมีใช้มาถึงพันปี

นิยายเรื่องเยี่ยมของท่านนั้นแล้ว

เราไม่อาจทราบได้แน่นอนว่า ชีวิตใน
ปฐมวัยและในวัยหนุ่มใหญ่ของท่านอาจค่า
นั้น จะเป็นชีวิตที่รุ่มรวยผาสุก หรือว่าน่า
สลดครันหดปรการใด แต่ขณะที่หยิบหนังสือ
เรื่อง “วิมานทะเลสาบ” ขึ้นมาอ่านและ
เปิดมาถึงหน้า ๒๑๖ ซึ่งความตอนหนึ่งกล่าว
ว่า

“สมาชิกของสมาคมชั้นสูง จักต้อง
มีทั้งทรัพย์สินและเชือตระกูลสูง จะขาดสิ่ง
หนึ่งสิ่งใดในสองสิ่งนี้ ไม่ได้ สำหรับผู้ที่
ทรัพย์สินแต่ไม่มีเชือตระกูล ถ้าจะพยายาม
เป็นสมาชิก ของ สมาคมก็ เช่นเดียวกับ จะ
พยายามชักใบเรือแล่นในลมมรสุม ย่อมจะ
ต้องถูกลมคอยพัดให้เคลื่อนโคลง จนบาง
ทีก็ถึงอัปปาง สำหรับผู้ที่แม้เชือตระกูล
และไม่มีทรัพย์สิน ถ้าจะพยายามเป็นสมาชิก
ของสมาคมจนเป็นที่ออกหน้าออกตา ก็มี
อุทาหรณ์ เช่นเดียวกับจะ พยายาม พายเรือ
บนโคลน ย่อมจะหนักแรงหนักใจและไร
ผล และในที่สุดก็ทำให้เป็นบ้า”

หรืออีกตอนหนึ่งที่ น. ๑๕๕ ใน “วิมาน
ทะเลสาบ” เหมือนกันที่กล่าวไว้ว่า

วารสารห้องสมุด

“ฐานะของเรา มันแปลก นะ ท่าน”
ฉันตอบอย่างระวาง “มันจะเป็นเจ้าก็ไม่ใช่
จะเป็นไพร่ก็ไม่เชิง ฉะนั้น การที่
ท่านจะทำอะไรไป หม่อมไม่เห็นผิด ถ้า
หม่อมจะไม่มิจะกิน เจ้าหรือไม่ใช่เจ้า หม่อม
ก็ต้อง ตะเกียก ตะกาย หาอาหาร มาเลี้ยง
ท้องให้จึงได้เหมือนกัน”

“แหม ! ท่านช่างเป็นคนรักชีวิต
จริงนะ”

“ท่านคิดผิดมากทีเดียว หม่อมเป็น
คนที่เกลียดชีวิต และเกลียดโลกนี้เป็นที่
สุด แต่เราก็ต้องมีชีวิตอยู่จริงไหม ? เรา
จะหลีกเลี่ยงไปเสียได้อย่างไร ?”

.....ซึ่งเมื่อท่าน อ่านมาถึง ตอนนั้นเมื่อ
ใด ข้อที่จะตั้งคำถามถามตนเองไม่ได้ว่า
ท่านผู้ประพันธ์ได้นำเอาความจริงใจอันซน
ของมนุษย์อันเป็นตัวละครของเวทีโลกโดยทั่วไป
ไปออกมาตีแผ่ให้เราผู้อ่านได้ ดำเนินในความ
จริงด้านหนึ่งของชีวิต หรือว่า.....เป็นความ
จริงใจอันนารัตนของท่านเอง ? แต่ขอให้
เราเชื่อกันว่า ชีวิตของท่านชายหนุ่มนักประ
พันธ์ ผู้มีความซื่อสัตย์และสุจริตจริงใจคือ
ผู้อ่านเต็มอรรถ คงจะมีใช้รวมกันถึงปานนั้น

แต่ที่ท่านช่างพรรณาให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพ
พจน์จนกระทั่งซึมตามไปด้วย ก็เพราะความ
สามารถ อันน่านิยมนั้นในเชิงประพันธ์ของท่าน
ต่างหากเล่า ? แต่ถ้าผู้อ่านผู้ใดพาใจให้เชื่อ
ว่าเป็นความจริง คงจะอดหลั่งน้ำตาด้วย
ความใจอ่อน ดังตัวใน ชีวิตอื่น ต้องผ่านร้อน
เล่มอมวาทของท่านได้ มิได้ และคงจะอดยก
ย่องนิยมนิไมได้โดยที่ท่านช่างเป็นท่าน ชายหนุ่ม
ที่กล้าหาญและตรงไปตรงมาอะไรเช่นนั้น ! !

คงจะเป็นเพราะความมีพระทัยรักในการ
ประพันธ์ฝังอยู่ในพระนิตย ปรากฏว่าท่าน
อากาศ ฯ ได้ทรงเริ่มงานประพันธ์ของท่าน
ตั้งแต่ยังทรงเป็นนักเรียนมัธยมปีที่ ๖ ของโรง
เรียนเทพศิรินทร์ ได้ทรงประพันธ์เรื่องสั้น
ชื่อ “ เอนิว่าของครูวัด ” ลงในหนังสือ
แสดงการณศัณญาเทพศิรินทร์ ฉบับประจำ
เดือนธันวาคม ๒๔๖๖ และในปีเดียวกันนั้น
ท่านยังได้ทรงแปลเรื่องสั้น ๆ อีก ๒-๓ เรื่อง
ลงไปในหนังสือรายเดือนศัพทไทย ด้วย
นามปากกาว่า “ วรเศวต ” แม้ว่าเรื่อง
สั้น ๆ ที่ท่านได้เขียนจนเหล่านี้ จะเป็นเรื่อง
แปลจากต่างประเทศก็ตาม แต่วิธีแปลและการ
ใช้ถ้อยคำสำนวน ของท่านก็ได้ รับการยก

ย่องว่ากระตือรือร้นและคมคายมิใช่น้อย

และอาจ จะเป็น ด้วยพระนิตยที่ทรงรัก
การประพันธ์อันเป็นงานนิตยอย่างยิ่ง จึง
ปรากฏว่าการที่ทรงดำรง ตำแหน่งราชการอยู่
ในกระทรวงสาธารณสุขนั้น มิได้จะละพระ
อรรถาจารย์นัก ฉะนั้นหนังสือสั้น ๆ ที่ท่านได้ทรง
ฝากไว้ให้เราชาวไทยได้รำลึกถึง จึงมีไว้
ความมีชื่อเสียงใหญ่โตในวงราชการ แต่
หาก เป็น ความ ดำรง งานในนวนิยาย
เรื่องเยี่ยมของท่าน คือ เรื่อง “ ละคร
แห่งชีวิต ”

ท่านอากาศ ฯ ได้ทรงเริ่มงานประพันธ์
ของท่านอย่างจริงจัง เมื่อหลังกลับมาสู่ประ
เทศไทยในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ หลักฐานข้อพิ
สูจน์ก็คือ “ ละครแห่งชีวิต ” ออกมาสู่
โลกหนังสือเมืองไทยในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ “ ผิว
เหลืองผิวขาว ” ตามคิดในปีรุ่งขึ้น และ
“ วิมานทะเลสาบ ” ออกมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๔
อันเป็นปีสุดท้ายในพระชนม์ชีพของท่าน ภาย
ในสามปี ท่านทางผลิตหนังสือออกมา ๓
เล่ม สอดคล้องกับนิทานของท่านที่ทรงคงไว้ว่า
จะทรงแต่งหนังสือเล่มใหญ่เล่มหนึ่งเล่ม ๒
เล่ม ไม่นับเรื่องสั้นอื่น ๆ รวม ๖-๗ เรื่องที่ได้

ทรงแต่งประทานให้แก่หนังสือรายคาบต่าง ๆ
งานประพันธ์ของท่านอากาศ ฯ นั้น ถ้า
เป็นเรื่องราว เช่น “ละครแห่งชีวิต”
นับว่าเขียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบด้านดี แต่
ถ้าเรื่องสั้นๆออก จะไม่ค่อย “ถึงใจ” คน
อ่าน เป็นต้นว่า จุดจบของเรื่องไม่ “ปัง”
ลงไปถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้อ่านอย่าง
“จัง” เลย คำพรรณนาว่าฟังว่าพันออก
จะมากเกินไป และท่านมักจะเป็นผู้ควบคุม
โฆษณาชวนให้เชื่อหรือชวนไม่ให้เชื่อในตัว
ละครของท่านเสียเอง (แต่ต้องขอบันทึกไว้
เสียด้วยว่า ท่านได้ทรงทำเช่นนั้นด้วยความ
ซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา และด้วยความสุจริต
ใจต่อผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง) แทนที่ท่านจะได้
ปล่อยให้ตัวละครได้ออกมาทำความรู้จักกับ
ผู้อ่านด้วยตนเอง แล้วปล่อยให้ ผู้อ่านได้คิด
ค้นวินิจฉัยเองว่า ตัวละครคนนั้นเป็นอย่างไร
แต่ท่านผู้ประพันธ์เองก็คงจะได้ทรงรู้จักในข้อ
น้อยเหมือนกัน ถึงกับได้ทรงปรารภกับผู้
อ่านที่หน้า ๓๒๘ ของหนังสือ “วิมานทะเล
ลาย” ว่า “ข้าพเจ้าได้อธิบายรูปร่างหน้า
ตา และนิสัย ของ ตัวละครในเรื่องนี้ มาแล้ว
อย่างยืดยาว วนไปเวียนมาจนน่าจะทำให้

ท่านเบื่อ”

แต่แม้กระนั้น ผู้อ่านส่วนมากก็ยังมิได้
เบื่อที่จะอ่านหนังสือของท่านอากาศ ฯ ยังไม่
ลืมพระนามของท่าน ทั้งนี้อาจเป็นด้วยความ
ความ บกพร่อง ส่วนน้อยยังไม่ ครอบคลุมความ
งามส่วนใหญ่นักได้ ถ้าหากเราเปรียบ
หนังสือกับสัตว์ ชื่อเรื่องก็อาจเปรียบได้กับ
ดวงหน้า หนังสือของท่านอากาศ ฯ นั้นเปรียบ
ได้กับสัตว์ที่มีดวงหน้าอันงามชวนพิศ เพราะ
ชื่อเรื่อง หนังสือ เด่นใหญ่ทั้ง ๓ เด่น ของท่าน
ล้วนแต่ สะดุดตาสะกิดใจชวนให้คิดหยิบ
อ่าน และเมื่อได้อ่านแล้วก็ยากที่จะวางก่อน
ที่จะถึงบทสุดท้าย ทั้งนี้ เพราะเค้าโครงเรื่อง
อันดีมีพันเกี่ยวโยงกันถึง ลูกโซ่ เมื่อมา
ถึงห้องที่หนึ่งก็อยากจะปลดห้องที่ ๒ ที่ ๓ ฯลฯ
ต่อไปจนถึงห้องสุดท้าย ผู้อ่านจึงจะรู้สึกได้
ใจว่าคนหมดพันธะแล้วตัวละคร แต่ความ
ดีมีพันที่ได้อ่านนั้นยังคงฝังใจอยู่ อาจเป็น
เพราะเหตุด้วยว่า ตัวละครช่างมีชีวิตยิ่ง
นัก ไม่ว่าจะเป็น “แม่เฉลียว” หญิง
เตุเพลาในเรื่อง “ทางโลกีย์” (เป็นเรื่องต้น
เรื่องที่ ๓ ในหนังสือเรื่อง “วิมานทะเลลาย”)

หรือ “แม่พยอม” หญิงผู้สร้างภาพดวงตาเพื่อดวงใจและดวงความเชื่อของคณเองและคณนั้น อยู่ตลอด เวลาใน เรื่อง เดียวกัน ก็ตาม บุคคลเหล่านั้นไม่ว่าจะปรากฏในเรื่องใดลักษณะใด ตัวนั้นแต่เป็นบุคคลผู้เริ่มต้นด้วยลักษณะของคณทั้งนั้น

นอกจากนี้แนวคิด (theme) ของแต่ละเรื่องค่าบ่งชี้ระดับและคณต้นคณาโดยสม่ำเสมอ ผู้อ่านสามารถจับได้โดยไม่พลาดเลยว่า เรื่องนี้มีแนวคิดไปในทางใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” “ผิวเหลืองผิวขาว” หรือ “วิมานทะเลสาบ” และถึงที่นานิยามอีกประการหนึ่งก็คือ ท่านอาภาส ๗ เป็นผู้มิอิทธิพลเหนือปลายปากกาของท่าน โดยท่านมิได้ยอมให้ปากกาของท่านลาก ท่านไปตามใจชอบของมันเอง

ผู้อ่านที่ชอบ หรือคิดใจงาน ของ ท่านอาภาส ๗ นอกจากในแง่ที่กล่าวแล้ว อาจจะคิดใจการเลือกเฟ้นถ้อยคำมาบรรยายให้ผู้อ่านมองเห็นภาพพจน์อีกก็ได้ เช่น การบรรยายภาพของ “ยายพร้อม” เพียงของ “วิสูตร” ใน “ละครแห่งชีวิต” หน้า ๘ ว่า

“ยายพร้อมเป็น คนโบราณ อย่างเช่น

เพลงทั้งหลายในครอบครัวชนนางสมัยนั้น หวีตาแก่น่าเกลียด แต่ภายในแววตาและแววตาเท่านั้นทำให้ข้าพเจ้าเห็นได้ แก เป็น คน สามารถ จะสละ ชีวิต ของ แก เพื่อข้าพเจ้า ได้ไม่ว่าเวลาใด นิสัยของแก ขอบนุ่งผ้าเก่าหยากรัง สวมเสื้อกะบอกรัดตัวไม่ว่าหนาวร้อนหน้าหนาว คล้ายถูกไฟเผา นาน ๆ ก็สูบบุหรี่ ผ. ผู้เสียตัวหนึ่งเต็ม ๆ แกเป็นคนกินข้าวกินกับจุที่ทุกคนเห็นที่ข้าพเจ้าเคยเห็นมา”

เชื่อว่าคงไม่มีผู้ใดจะไม่ สามารถสร้างภาพ “ยายพร้อม” ให้เกิดขึ้นในหัวนึกของท่านได้ โดยเฉพาะผู้เป็นจิตรกร

หรือคำเปรียบเทียบ แปลก ๆ ว่า ๆ ที่ หน้า ๓๐๒ ในเรื่อง “สมาคมชั้นสูง” (เรื่องสั้นใน “วิมานทะเลสาบ”) ตอนที่ “เพลินพิศ” นางเอกในเรื่องพูดถึงตนเองกับครุฑว่า

“ฉันเกิด มาเป็น ผลสตรอเบอร์รี่ ที่เขาทำแยม ฉันต้องถูกเก็บไว้สำหรับฤดูของมัน เมื่อถึงฤดูเขากวนฉันใส่ขวดส่งไปขายตามประเทศที่เขาต้องประสงค์ คุณพ่อ

แม่ของฉันท่านเก็บเงินไว้ สำหรับเจ้านาย

“องค์หนึ่งซึ่งเวลานี้ยังอยู่เมืองนอก”

ท่านอากาศ ฯ คงจะไม่ อยากให้ ผู้อ่าน

ของท่าน รู้จักว่า หนังสือ ของท่าน เป็นยานอน

หลับ ท่านจึงคอยระกิดผู้อ่านให้ตามด้วยคำ

คมที่คมคาย ทั้งไทย และอังกฤษ อยู่หลายแห่ง

เช่น

“เงินจะอุปาทวีไปไม่ได้ เป็นอัน

ขาด แม่พะยอม” นายเพิ่ม ก้าน

“เจ้าคนที่ใช้เงินขี้ มันอาจจะอุป

บาทวักได้ แต่เงินดีเสมอ มัน

ให้ความสุข”

วิมานทะเลสาบ-หน้า ๔๔

— “ชีวิตเป็น สิ่งที่ จะเรียนได้ ไม่สิ้น

สุด จุไร” ขำพเจ้าตอบ

“ยังได้ เห็นโลกมากดูเหมือนว่ารู้

จักชีวิตน้อยเข้าทุกที”

(ละครแห่งชีวิต-หน้า ๕๕๘)

— “Love is nothing but hot-air

and troubles”

(ผิวเหลืองผิวขาว-หน้า ๑๓๓)

— “Life is too serious to be taken

seriously”

(ผิวเหลืองผิวขาว-หน้า ๑๓๔)

นอกจากท่านอากาศ ฯ จรทรงดำริ

เรียกร้อง ผู้อ่านให้ คิดใจด้วย ชั้นเชิง การประ

พันธ์ในแง่มุมต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ท่านยัง

ทรงเป็นผู้ที่สามารรถกล่าววาทะเยาะหยันดังคม

หรือเฉียดตึ้งคนได้อย่างนุ่มนวลชวนฟังเสียอีก

ด้วย ย่นแล้ว ฟังแล้ว ชวนให้รั้น ให้

คิด ชวนให้หัวเราะในใจ และบางที.....

อาจชวนให้ปลงตกได้อย่างมนุษย์ด้ามญรรณ

ดา ฯ ไปได้ชั่วขณะ เช่น

— “ท่านบิดาข้าพเจ้าเป็น ข้าราชการ

ผู้ใหญ่คนหนึ่งในกระทรวงมหาดไทย และ

มักจะมีราชการไปตามจังหวัดต่าง ๆ มี

จันทบุรี ลพบุรี เพชรบุรี และบักขีเหนือ

บักขีใต้รอยแปด ท่านเคยไปครั้งหนึ่ง ๆ

เป็นเวลาหลายสัปดาห์ เคยชนเอาครอบ

ครววงศัญชาติไปด้วยหมด แต่เหลือข้าพ-

เจ้าไว้ที่บ้านกับยายพร้อมทุกครั้ง พอพวก

พี่น้องและพวกคนใช้กลับมา เขาก็ต่างมา

เล่าสู่กันฟังถึง เหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่ได้ไปรู้

เห็นมาจนข้าพเจ้ารู้ สักเบื้อหู เขาพูดกัน

ม.จ. อากาศดำเกิง รัชพัฒน์

จนข้าพเจ้าผู้ซึ่งไม่เคยไปไหนเลย กลับตา
เห็น เพราะข้าพเจ้าเป็นคนขี้บ่น เขา
จึงหันมองเพชรบุรี เขาทุ่งราชบุรี เขาสาม
ร้อยยอดที่ประจวบ เขามองแร่ภูเก็ท ฯลฯ
และสามารถพยากรณ์ได้ว่า เขาทำอะไร
กันข้างไหนที่เหล่านั้น แต่ข้าพเจ้าไม่เคยไป
เสียเลย ยิ่งรู้สึกเบื่อถึงเพียงนั้นแล้ว ถ้า
ได้ไปก็จะเขาด้วยทุกหนทุกแห่ง ทั้งต้อง
พูดปนเปิ่นไปด้วยแล้ว ไปรดคิคุ ข้าพ
เจ้าน่าจะต้องรู้สึกเบื่อถึงเพียงนั้น”

(ละครแห่งชีวิต—หน้า ๑๓-๑๔)

—“I used to respect elderly people
because I thought that they were
too old to be selfish. But I am
finding out now that unselfish-
ness is a virtue belonging to one
type of wise people whom we
call, with much heart-felt sympa-
thy, poor fools”.

(ฉิวเหลื่องฉิวขาว—หน้า ๑๗๘)

ข้อสำคัญประการหนึ่งที่เชิญชวน ผู้อ่าน
ให้ติดตามหนังสือของท่านอากาศ ฯ ไปด้วย

ความเข้าใจทั้ง ๆ ที่ท่านได้บรรจุเรื่องชวน
คิดไว้ไม่น้อย คงเป็นด้วยภาษาเรียบ ๆ
ง่าย ๆ ด้น ๆ ที่ไม่ตลบ ชับซ้อน หรือชวนให้
ถึงตายนั้นเอง แต่ผู้อ่านที่กำลังอยู่ในวัย
รุ่นอาจจะมองหนังสือของท่านอากาศ ฯ ประ
หนึ่งมองดูหนังสือเจียมตั้มยไโบราณ เช่น ใน
เรื่องของ ความรัก ก็ดู ระเบิดปรอทไม่ แฉ่นชน
เจียมบ้างเลย ถ้าฉนวนโหวทาก็ไม่ทันออกทันใจ
แต่ที่คิดงอนหน้ากอมหรือเห็ดยม ก็อาจจะ
ไม่อยากจับหนังสือของท่านอากาศ ฯ เพราะ
รู้สึกด้วยอยู่ว่า ในชาตินี้เห็นจะไม่มันได้
ตำแหน่ง เป็น นางเอก ของ ท่าน อากาศ ฯ ได้
ทั้งนี้ ถ้าเราจะถือตามคำบรรยายถึงหญิงงาม
ในหนังสือของท่านแล้ว แต่ทุกคนจะมีความ
งามด้วยดวงหน้ารูปไข่ทั้งนั้น

แต่ถึงกระนั้น มีบุคคล อีกเป็น จำนวนไม่
น้อยที่อาจจะรำพึงอยู่ในใจว่า น่าเสียดย
เหลือเกินที่ ม.จ. อากาศดำเกิง รัชพัฒน์ มา
คว้นจากโลกมนุษย์ จากวงจรกรรมของ
ไทยไปเสียในวัยซึ่งจะยังสามารถผลิตนวนิยาย
ดี ๆ เช่น “ละครแห่งชีวิต” ให้เพื่อน
นักอ่านชาวไทยได้ รักรมย์และฝังใจคิดได้ อีก

บางคนถาม ถ้าจะพูดอย่างจำนวนของท่านอา
กาศ ๑ ก็จะต้องกล่าวว่า “อา ! ข้างหน้า
เสียดายอะไรอย่างนั้น น้ำเสียดายจริง ๆ
ของท่าน (ผู้อ่าน) ที่เราต้องสูญเสียท่าน
จากนักประพันธ์ผู้มีอนาคตไปในชั่วอนันต์
ที่เราเห็น”

แม้ท่านอาภาศ ๑ จะได้จากนักอ่านชาว
ไทยไปเป็นเวลารวม ๓๐ ปีแล้ว ซึ่งนับว่า
เป็นเวลานานไรรอ นานพอที่เราจะลืมกันได้
ด้วย ๆ ที่เคย สำหรับชาวไทยที่ได้ชื่อว่า
เป็นผู้ที่มั่งง่าย ด้วยไม่ชอบเก็บสิ่งใดไว้ให้
เป็นหลักฐานหัวใจ แต่สำหรับกรณีของท่าน
อาภาศ ๑ จะเป็นกรณีพิเศษที่ท่านยังมิได้ถูก
ลืมเลยที่เดียว ยังมีชาวไทยอีกจำนวนไม่น้อย
โดยเฉพาะท่านที่อยู่ในการอ่าน ๆ เขียน ๆ
ที่พระนามของ ม.จ. อาภาศดำรงชีพพัฒนา
มิได้ดับเดือนไปจากใจของท่าน เหล่านี้แต่
เดียว ที่เป็นเช่นนั้นเพราะท่านอาภาศ ๑ ได้
ทรงสร้างภาพ ประกอบให้เราได้มองเห็นเด่น
ชัดขึ้นอีกว่า โลกนั้นคือละครโรงใหญ่โดย
แท้ และเราทั้งหลายก็คือตัวหุ่นที่ถูกเชิดให้
เดินไปมา ตามบทบาท ซึ่งเราไม่อาจทราบได้

แน่นอนว่า ใครคือผู้ชักบทบาทชีวิตนั้นให้
กับเรา

...แต่ “วิสูตร ศุภลักษณะ ณ อุรุยา”
ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านได้ประจักษ์ในความจริง
ข้อหนึ่งว่า ในยามปรุมนวัยซึ่ง “วิสูตร” ยัง
ไม่อาจเป็นตัวของตัวเองได้ อันเนื่องเพราะ
ความอ่อนตัวด้วย อ่อนด้วยความคิดและกำ
ลัง ดังหนึ่งลูกนกน้อยที่ยังไม่อาจปีกบั้งตัว
เองให้พ้นจากภยันอันตรายทั้งหลายนั้น “วิสูตร”
ก็ปรารถนาที่จะได้รับความรักอันอบอุ่นจาก
บิดามารดา เมื่อไม่ได้เป็นที่รักของพ่อแม่
เลี้ยงพี่น้องอันคงปรารถนา “วิสูตร” ก็กลายเป็น
เด็กเจ้าคิดเจ้าแค้น เจ้าอารมณ์จนกระทั่ง
กลายเป็นเด็กหัวแข็ง เกเรไปในบางครั้ง แต่
เมื่อ “วิสูตร” ได้ย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มตัว
หลังจากที่ได้ผ่านโลกผ่านชีวิตมามากพอควร
แล้ว “วิสูตร” ก็แสดงให้เห็นว่า ตัว
ของเขาเองนี้แหละ เป็นผู้ลิขิตชีวิต
ของเขาเอง “วิสูตร” ในวัยหนุ่มถกตรรก
เป็นผู้ที่ กำหนดวิถี ทางแห่งชีวิต ของ ตนด้วย
เหตุผลความเป็นจริง มิใช่ด้วยอารมณ์ ด้วย
เหตุฉะนั้น จึงทำให้เราผู้อ่านที่ใจอ่อนอดคิด

ไม่ได้ว่า เหตุใด “วิสูตร” จึงมีในอัน
แข็งแกร่งนักหนา ที่สามารถปฏิเสธ คำวิจารณ์
เชยชวน อันเต็มไปด้วยใจ รักอัน สุจริต จริง
ของ “มะเรย์ เกรย์” หญิงผู้รักให้แต่
งานและอยู่เคียงกับเธอที่ประเทศอังกฤษ ซึ่ง
จะเป็นชีวิตที่ผาสุกอิสระ และอบอุ่นด้วย
ความรักอันบริสุทธิ์ใจของมาเรย์ พ่อ—แม่
แอนดรูและ มิตรสหายชาว หนังสือพิมพ์ อยู่มี
ใช้น้อย

ขรยท่านอาภาส ฯ จะจงพระทัยในการ
สร้าง “วิสูตร” ขึ้นมาเป็นผู้แสดงให้เรา
อ่านได้ ประจักษ์ชัดขึ้นอีกว่า “ชีวิต น คือ
ละคร” โดยแน่แท้ ท่านจึงได้กำหนดให้
ชีวิตของ “วิสูตร” นั้นได้ประสบทั้งนาตา
และนาตาส แม้ “นาตา” คือออกจะทอ
ท้นชีวิตของ “วิสูตร” จนเฝ้าอยู่ไม่
ขาดสาย แต่ในระยะใดที่เราผู้อ่านรู้สึกว่า
“วิสูตร” น่าจะคงขาดใจเพราะความเค
มขของ “นาตา” เดี่ยเป็นแน่แท้ใน ครึ่ง
ท่านอาภาส ฯ ก็จงทรงหยอด “นาตาส”
มาระโดนใจ “วิสูตร” ให้หวนขึ้นพอมัก
ถึงใจที่จะมีชีวิตอันชวนให้ชมชื่นด้วยกำลัง

ใจอันแข็งแกร่งต่อไป

ชีวิตของ “วิสูตร” อาจจะเหมือนกับ
ชีวิตของคนอีกหลายคนที่มีความเชื่อศรัทธา
เต็มใจเป็นใบเบิกทางที่นำไปสู่ประตูแห่งความ
ผาสุกเสมอไป ตรงกันข้าม มันอาจกลับ
กลายเป็นภาระอันหนัก และบางครั้งก็ขมขื่น
เป็นที่ยิ่ง ที่จะต้องคอยแบกเกียรติแห่งความ
มีเชอ ศรัทธา คั่นให้ คงอยู่ในที่ อันมี เกียรติ
ของมัน ในเมื่อคนขาดแก้วสารพัดนึก คือ
“ทรัพย์” อันเป็น อุปกรณ์ ที่จะ ดับ ดุ่น
ให้สามารถรักษาเกียรติอันได้โดยเหตุนี้ใน
บาง ขณะที่ ผู้อ่าน คิดตาม บท บาท ชีวิต ของ
“วิสูตร” นั้น อาจเกิดความรู้สึกอดอดแน่น
หน้าอกในบางครั้ง และอยากจะหิวระงอก
กำลังร้องไห้ในบางคราว ก็เป็นได้

“ละครแห่งชีวิต” มิได้เป็นเพียง
เรื่องของ “นาตาสและนาตาส” เท่านั้น
แต่ยังเป็น เรื่องของ การผจญภัยในโลกกว้าง
อันน่า ตื่นเต้นของ นักหนังสือพิมพ์หนุ่ม ชีวิตอัน
อิสระเยี่ยงนก ข้างเจ้า (ผู้เขียน) ไม่ทราบ
แน่ว่า จะมีผู้อ่านสักกี่คนที่ได้เคยคิดจะคิดบัก
บินเข้าสู่อาชีพอันน่าตื่นเต้นเร้าใจนี้ แต่ก็ไม
เป็นที่น่าประหลาดเลย เพราะใครเลยจะอด

ใจได้ใน เมื่อ ท่านอาภาศ ฯ ได้ทรงนำให้เรา
 เรียบตามท่านว่า “ชีวิตคือละครโรงใหญ่
 จริง แต่หากเป็นละครซึ่งมีเวทีกว้างเกิน
 ธรรมดาให้เห็นภาพชัดได้ทั่วถึง แต่หนังสือ
 พิมพ์แต่ละได้ ย่อเวทีก้น กว้างนั้นให้เข้ามา
 อยู่ในขนาดที่เราจะรู้เห็นกันได้โดยทั่ว อะ
 ไรที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ไม่ว่าสูงไม่ว่าต่ำมีอยู่ใน
 หนังสือพิมพ์ทั้งสอง ” ดังนี้ “วิสูตร” จึง
 “ปดงคก” เพราะเห็นเฉยแล้วว่า “ชีวิต
 เป็นอย่างนั้นเอง” นอกจากนั้นวิชาหนังสือ
 พิมพ์หรืออาชีพหนังสือพิมพ์ ยังต้องให้เข้ากับ
 โลกได้ทั่วโลก ดังเช่น “วิสูตร” ผู้เคยเป็น
 คนเจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบวางตัวห่างเหินจากม
 คน กลับอยู่ได้อย่างเป็นสุข ไม่ว่ากับพวก
 คนของทศอนข้างเห็นแก่ตัว หรือกับ “ถ้า
 ลอน” หญิงเจ้ามารยา หลังจากที่ได้ผ่าน
 ชีวิต “นักหนังสือพิมพ์” ภายใต้นามว่า
 “บอบบ” ที่ประเทศอังกฤษมาแล้ว ฉะนั้น
 แล้ว จะไม่ให้ผู้อ่านบางท่านรู้สึกว่าการหนังสือ
 พิมพ์เป็นอาชีพที่น่าพิศมัยกระไรได้ !!

ท่านอาภาศ ฯ ไม่เพียงแต่จะจำลองภาพ
 ชีวิตมาไว้ในเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” นี้

เท่านั้น แต่ท่านจะพาผู้อ่านท่องเที่ยวไปกับ
 ท่านอย่างสนุกสนาน เคี้ยวบ้าง คินเคินบ้าง
 ผจญภัยบ้าง ท่านจะได้เที่ยวชมอนติคาร์โด
 แหล่งการพนันอันลือชื่อ ปารีส นครของ
 ผู้รักสนุก อเมริกาเมืองใหม่ จีน ญี่ปุ่น
 เพื่อนบ้านของเรา และยังได้เดินออกความจริง
 อันไม่ต่างมัย คือชีวิตของนักเรียนนอก ไม่
 ว่าจะเป็น นักเรียนนอกใน มัยเมื่อ ๓๐ ปีมา
 แล้ว หรือเป็นนักเรียนนอกในปัจจุบัน สภาพ
 ของการเป็นนักเรียนไทยใน เมืองนอกนั้นคง
 เหมือนกัน

ท่าน อาภาศ ฯ คงจะ ต้องทรง มีความ
 เห็นใจในชีวิตอาชีพในเยาว์วัยของ “วิสูตร”
 ตัวละครเอกของท่านเป็นอย่างมาก ท่านจึง
 ได้เรียนรู้ข้อ ความเห็นดูเห็นใจ จากผู้ใหญ่
 ให้มีตอบศรหฐานที่อาภัพบ้าง ซึ่งข้าพเจ้า
 (ผู้เขียน) เชื่อว่าท่านทำได้สำเร็จ เราผู้ใหญ่
 คงจะรู้สึกเป็นบาปอันหนักทีเดียว ถ้าเราจะ
 ได้เป็นผู้สร้าง นิสัยเด็ก ๆ ของเราให้ กลายเป็น
 เด็กเกเร หรือเจ้าคิดเจ้าแค้น หรือหลง
 ไปสู่ทางอบายมุข ดังที่ “วิสูตร” ได้เป็น
 มาแล้วในชีวิตปฐมวัย ภัยสาหัสเพราะ

ว่า น่ารักใน ดวงใจ ของเรา ช่าง แท้ มากเสีย
เหลือเกิน จนไม่มีเหตุพอที่จะเผอเรอให้แก่
เด็กอาภัพเหล่านั้นบาง

“ละครแห่งชีวิต” เป็นงานชิ้นเยี่ยม
ของท่านอากาศ ฯ เยี่ยมกว่า “ผิวเหลือง
ผิวขาว” ซึ่งเป็นประพันธ์ภาคผนวกของ
เรื่องนี้ และเยี่ยมกว่า “วิมานทะเลสาบ”
ซึ่งเป็นเล่มหนึ่งรวมเรื่องสั้น ๔ เรื่อง อันมี
ข้อเด่นทั้งในแนวทางที่ “สลาย” เหมือน
กัน ด้วยเหตุนี้ บางตอนของเรื่อง “ละคร
แห่งชีวิต” จึงได้รบการคัดเลือกให้เป็น
หนังสือ อ่านของ ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ ๒
ในชุดวรรณคดีไทย ของกระทรวงศึกษาธิ
การ และเป็นที่ยืนยันได้ทราบว่า ด้านก
พิมพ์แพร่พิทยา กำลังพิมพ์งานของท่านอากาศ ฯ
ทั้ง ๓ ชิ้นออกสู่สายตาของประชาชนอีก

หนังสือเรื่อง “ละครแห่งชีวิต” น
คงยากที่จะ เดือดหายไปจาก ความทรงจำของ
นักอ่านชาวไทย เพราะโคมพลจะอาจดื่ม

(อาจารย์วิญญู จวน อินทรกำแหง เป็นคณบดีแห่งคณะศึกษาศาสตร์
วิชาสามัญศึกษา และเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาการเลือกหนังสือในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

“วิสูตร ศุภลักษณะ ณ อยุธยา” ขยาย
หนุ่มผู้อาภัพตบดตก ผู้เสียใจ “วิสูตร”
มีเดวิดเนอ มีอารมณ์ มีความรู้สึกขมขื่น
กับแก่นเช่นปลูชนสังคมมากได้ประดับ “วิสูตร”
ได้โดยโซคนิดช่วยดับหาคกร แต่ด้น
กรัง เช่นชีวิตที่ถ่างเจียนว้ายอยู่ในโลก
มนุษย์นี้เป็น จำนวนมาก “วิสูตร” พุด
“วิสูตร” คิด “วิสูตร” ทำเหมือนอย่าง
เราๆ มิได้ยิ่งหรือหย่อนจนผิดธรรมชาติของ
มนุษย์จนเกินไป เราจึงไม่เคยคิดว่า “วิสูตร”
เป็นเพียงตัวละคร แต่กลับรู้สึก “วิสูตร”
คือเพื่อนสนิทที่ใคร่จากสนิทสนมมานานไปด้วย
ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกัน

“วิสูตร ศุภลักษณะ ณ อยุธยา” จะ
คือองค์ท่านอากาศคำเริง ดังที่ท่านผู้อ่านส่วน
มากสงสัยกันหรือไม่ก็ตามที่ แต่ท่านอากาศ ฯ
ก็ได้ทรงกระชับกล่าวได้ว่า “ชีวิตคือ
ละคร” ให้แน่นพิ้นขึ้น ในนวนิยายเรื่อง
เยี่ยมของท่านคือ “ละครแห่งชีวิต” นี้แล้ว

เครื่องมือศึกษาภาษาไทย

บุญจิตต์ ชูทรงเดช

ขณะนี้เรากำลังพูดถึง ความเต็มใจของ
ของภาษาไทยกันอยู่ เรากำลังรู้จักว่าคนไทย
ใช้ภาษาไทยกันไม่เป็น ผิด ๆ พลาด ๆ มาก
รวกำลังพูดถึง ข้อผิดพลาดใน การใช้ภาษา
ไทย เรากำลังเสนอข้อแก้ไขการศึกษาภาษา
ไทยอย่างกว้างขวาง ทั้งทางการพูด การเขียน
การฟัง และการอ่าน ในการแก้ไขปัญหานี้
ความเห็นที่ว่า ก่อนอื่นเราจะต้องมีเครื่องมือ
เครื่องใช้ให้ครบครันในการศึกษา และยิ่งถือ
เป็นหลักได้ ในขณะนี้เรายังมีเครื่องมือเครื่อง
ใช้ไม่เพียงพอที่จะถือเป็นปฏิปทาในการศึกษา
เราไม่มีเครื่องมือครบครันและมากมายพอที่จะ
ให้มีอิทธิพลเห็นชอบนมุขของเรา

ข้าพเจ้าขอเสนอความคิดเห็น ในการปรับ
ปรุงภาษาไทยด้วย เพื่อรวมในการเคลื่อนไหว
ไหวของชุมนุมชน และในฐานะบรรณารักษ์

ความคิดเห็น ก็ค่อนข้าง จะเป็น ประโยชน์ของ
ห้องสมุดอยู่บ้าง

เครื่องมือ ขงหน้า ขงตา ของเรา ก็คือ
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่ง
พิมพ์ปี ๒๔๘๓ เป็นปฏิฐานหรือแบบใน
การเขียน และออกเสียงอ่านคำภาษาไทย
เป็นเครื่องมือที่ขาดข้อใดอย่างหนึ่งขาดทั้งปวง
อันอาจเกิดจากการเขียนและการอ่าน และ
ก็มี ผู้ทำให้ แคล้วคลาด ออกไปแล้ว แต่วัตถุประ
สงค์ เช่นสำหรับนักเรียน เฉพาะที่เขียนผิด
บ่อย ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นก็มีพจนานุกรมของ
กรมศึกษาธิการ ของกระทรวงธรรมการ
และอื่น ๆ ที่ได้ทำไว้ก่อนพจนานุกรมฉบับราช
บัณฑิตยสถาน ซึ่งมีอยู่มากพอควร รวมทั้ง
ของหมอบรัดเลย์ด้วย ซึ่งพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ.
๒๔๑๖ สำหรับพจนานุกรมของภาษาที่เรา

เครื่องมือศึกษาภาษาไทย

คำของเขามาใช้มาก คือ บาดิ, ดันตฤก
และเขมรนั้น ถ้าวัดได้ว่าขาดแคลนโดยที่เดียว
เราไม่มี พจนานุกรมบาลี-ไทย, สันสกฤต-
ไทย และ เขมร-ไทย ที่พอ
จะเป็นมาตรฐานได้ มีอยู่บ้างเล็กน้อยก็ไม่
แพร่หลาย และมีคำจำนวนน้อย ปกติเมื่อ
ต้องการค้นก็มักจะค้นจากของ Childers และ
ของ Monier-Williams สำหรับเขมร-
ไทย เท่าที่ข้าพเจ้าทราบไม่มีที่คนเดียว นอก
จากค้นจากพจนานุกรมเขมร-ฝรั่งเศส ถ้า
หากเราไม่มี เป็น ฉบับ ทบรวร คำอัดแน่นสม-
บูรณ์ได้ เหมือนกับพจนานุกรม อังกฤษ-
ไทย ซึ่งเรามีอยู่มากพอควรขณะนี้ แต่
บรรจุคำที่เห็นจำเป็นไว้ ถัดได้ว่าเป็นมาตร
ฐานโดยเป็นที่อ้างเชื่อมโยงคำจากพจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ เช่น คำ จิร พจนา
นุกรมว่า นาน ช้า เป็นคำบาลี และ ดันตฤก
ถ้าจะมีคำบอกต่อไปว่า ให้ดูพจนานุกรมบาลี-
ไทย ซึ่งอธิบายความ วิธิการนัยไว้ก็จะ
เป็นคุณูปการ แก่ ผู้ศึกษา ภาษาไทย อย่างยิ่ง
เพราะวิธีผู้เปิดพจนานุกรมนั้น เมื่อสงสัยคำ
ใดแล้ว ยังไม่จุใจ ก็ย่อมจะค้นรค้นหาข้อ

ไปอีก ถ้ามีเครื่องมือให้ค้นดงก็ย่อมจะเป็น
คู่และเพ็ดลิตเพดิน เป็นการฝังความคืบค้ำใน
ภาษาคงไม่มีไร่น้อย ทั้งหมดที่ข้าพเจ้ากล่าว
ก็คือเครื่องมือในการค้นหาคำศัพท์ ของคำ
มาจากภาษาอื่นคือ บาดิ, ดันตฤก และ
เขมร นอกจากนั้นยังมีคำที่มาจากภาษาจ
เปอร์เซีย, โปรตุเกส, มะลายู เป็นต้น คำ
ภาษาเหล่านี้ เราทราบได้จากการบอกเล่า
ตรงคำของคำของผู้เท่านั้น ไม่ได้มีรวบรวมไว้
เป็นหมวดหมู่ ดูเป็นที่น่ารำคาญ ในเรื่องนี้
ถ้ามีผู้ค้นคว้ารวบรวมไว้ หรือทำเป็นพจนา
นุกรม จีน-ไทย เปอร์เซีย-ไทย โปร
ตุเกส-ไทย มลายู-ไทย จะโดยย่อหรือ
รวบรัดก็ตามที่ ก็จะเป็นคุณูปการแก่ผู้ศึกษา
ภาษาไทยอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน

สำหรับนักประพันธ์ นักเขียน หรือ
บุคคลประเภทอื่น ๆ ที่ไม่สนใจรากศัพท์ มูล
กำเนิดของศัพท์แต่ แต่ปรารถนาอยากจะรู้
คำต่าง ๆ ที่เขาจะใช้ในความหมายของสิ่ง
เดียวกัน ก็มีความจำเป็นต้องใช้หนังสือที่
ต้นของความต้องการข้อนี้ เช่น ตะวัน จะใช้คำ
อะไร เป็นชื่อของสิ่งใดบ้าง ซึ่งมีทศกร,

สุริยา สุริเยศ, ภาณุมาศ, โถง, อาทิตย์ เป็น
กัน การรวมคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน
เข้าด้วยกัน ที่เรียกว่า คำไวพจน์ ก็ไม่มี
หนึ่งต่อที่จะยึดถือเป็นหลักได้ เราคาดเอา
โดยที่เดียว ที่มียุบาย เช่น ไฉนพิรุณ
หรือที่มียุบายรวมพจนานุกรมบ้าง เป็น พจนานุกรม
คำไวพจน์ ก็ให้ความหมายต่างกัน
กันบ้าง ไม่อาจจะไวใจได้ ในการรวบรวม
คำที่มีความหมาย อย่าง เดียวกัน เข้าด้วยกัน
และคำที่มีความหมาย ตรงกันข้าม เข้าด้วยกัน
ก็เป็นงานที่จะต้องมีผู้รับผิดชอบเช่น
เดียวกัน

ภาษาที่เหมือนกัน คือมีการเปลี่ยนแปลง
มีเกิดมีตาย คำที่เกิดขึ้นใหม่ หดงพจนานุกรม
บางคำก็หายไป เป็นที่ยอมรับว่าเป็น
ภาษาสุภาพและนิยมกันแพร่หลาย แต่ไม่มี
ปรากฏในพจนานุกรม ผู้ที่ถือการความ
หมายจริงจังลงไป ก็ต้องหันเข้าไปหาหลัก
เกณฑ์ คือพจนานุกรมว่าเขาว่าอย่างไร
เมื่อพจนานุกรมไม่ก็เป็นอันหมดหวัง คำที่
เกิดขึ้นใหม่บ้าง ๆ คงจะมีไร่น้อย อาจจะ
เกิดไวพจน์ไว หรือเกิดไวพจน์ซ้ำก็ได้ นี่ก็น่า

จะมีการรวบรวมไว้เช่นเดียวกับ เราควรจะมี
พจนานุกรมของคำเกิดใหม่ Dictionary
of current words ที่พิมพ์ออกมาให้ทราบ
โดยไม่ชักช้า คำที่รู้กันว่าเป็นคำหายากคำ
หรือไม่สุภาพ ไม่พึงใช้เป็นภาษาเขียน
บ้าง เช่น คำ สมมติญาติ, จม, แน่, เช้งชวย,
ชูเอ๋ย เป็นต้น ถ้าจะมีพจนานุกรมคำภาษา
แสดงไว้ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญมากมิใช่
น้อย เพราะปรากฏว่ามีการถกเถียงกันบ่อย ๆ
ว่าคำนี้เป็นคำตลาด ใช้ไม่ได้ในภาษาเขียน
คำนี้เป็นคำภาษาหายากคำใช้ไม่ได้ในการพูด
 เป็นต้น ถ้ามีหลักให้ยึด หรือมีแนวทางไว้
ให้ถือแล้ว ข้าพเจ้าก็คิดว่า ผู้ใช้ภาษาไทย
ก็จะต้องมีความเห็นพ้องต้องกันได้ นี่เราก็
ไม่มีพจนานุกรมภาษาเกิดใหม่ และพจนานุกรม
ภาษาแสดง

เราทราบว่า ภาษาใด ๆ ก็ตาม ย่อมมี
หลายระดับ ภาษาชาวบ้านก็มีระดับหนึ่ง
ภาษาเทศน์ก็มีระดับหนึ่ง ภาษาแพทย์ก็
ระดับหนึ่ง เป็นต้น แต่เดิมก็มีภาษาหมอนวด
ภาษาแพทย์โบราณ ภาษานักเลงดาบ เป็นต้น
ในขณะนี้ชาวอินโดจีนมาแทนที่ และความรู

เครื่องมือศึกษาภาษาไทย

ของแต่ละวิชา ได้จำแนกแยกแยะออกไป
ละเอียดละเอียดมากยิ่งจนทุกที คำของภาษา
ไทยไม่พอใช้ จึงต้องยืมคำจากภาษาอื่น ที่
เป็นเจ้าของวิทยาการนั้น ๆ ตามที่ถนัดศัพท์
เขาเลย ตามที่ก็แปลเป็นภาษาไทย โดยยืม
เขาคำจาก บาลี สันสกฤต มาใช้ เช่น
Combustion แต่เดิมก็ใช้เรียก คอมบัสชัน
ต่อมาถึงมีการแปลใหม่ ถัดมาก็เป็นสันดาป
จากนั้นจะเห็นอะไรอีกก็ไม่ทราบ จึงต้องมีการ
บัญญัติศัพท์ของแต่ละวิชาลงไป ไม่ให้เรียก
เป็นคำติดกันกันในภาษาไทย ในข้อนี้ข้าพเจ้า
ก็มีความภูมิใจที่ปรากฏว่า ผู้ทรงคุณวุฒิใน
วิชาต่าง ๆ ได้พยายามรวบรวมพิมพ์ออก
แพร่หลาย เช่น บัญญัติศัพท์วิชาการ
ศึกษา, วิชาแพทย์, วิชาช่างวิทย์, วิชา
ช่างถ่ายรูป, วิชาจิตวิทยา, วิชาจัดห้อง
สมุด เป็นต้น หนังสือเหล่านี้ ยิ่งพิมพ์ออก
แพร่หลายได้เท่าใด ก็จะเป็นคุณูปการด้าน
คำแก่ภาษาไทยเท่านั้น และยังถามการรับ
รองจากสถาบันต่าง ๆ มากเท่าใด ก็ยังเป็น
ที่ไว้วางใจแก่ผู้ใช้ภาษาไทยเท่านั้น รวม
แล้วผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดก็คือ ผู้ศึกษา

ในสาขาวิชานั้นนั่นเอง คนธรรมดาสามัญ
(Layman) ก็อาจจะได้รับประโยชน์บ้าง ด้วย
ว่าผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิชานั้นนำมาพูดด้วย
ภาษาที่เรารู้เครื่องมือกันควาได้ ถ้าเขา
พูดเป็นภาษายากไม่มีที่คน คือใช้ศัพท์แสง
ของเขา ใช้ถ้อยคำของเขา ตามที่ทั้ง ๆ ที่
พูดภาษาไทยนี้แหละ เราก็ฟังไม่เข้าใจ
ข้าพเจ้ามาคิดว่า ที่คุณหมอ ประสพ รัตนกร
บัญญัติศัพท์ภิกขุ นายบุญ โรจนบุรานนท์
หรือหลวงธรรมาภิกขุ ปาฐกถา เป็นที่นิยม
กันกว้างขวาง ความจริงแล้วท่านก็มีความรู้
คู่เคียงกับผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชานั้น ๆ นั่นเอง
แต่ท่านรู้จักภาษาง่าย หรือภาษามาตรฐาน
ซึ่งเราก็อธิบายไม่ได้ว่า แต่ไหนเพียงไรเป็น
ภาษามาตรฐาน อย่างดีก็กล่าวได้แต่เพียงว่า
เป็นภาษาสามัญ ภาษาที่คนธรรมดา (Lay
man) เข้าใจได้ หรือเป็นภาษาที่คนทั่วไป
ฟังรู้เรื่อง

ศัพท์บัญญัตินี้ ไม่เหมือนการอธิบายคำ
อย่างในพจนานุกรมสองภาษา แต่เป็นการ
กำหนดลงไปเลยว่า คำต่างประเทศคำนั้น คำ
ไทยว่าอย่างนี้ ศัพท์บัญญัติที่ทำได้กระจัด

และน่าจะเป็นตัวอย่างทั่วไปก็คือ บัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตสถาน ซึ่งพระยาอนุมานราชธน เป็นผู้รวบรวม โดยยกคำภาษาอังกฤษเรียงเป็นคำลำดับอักษร แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทยไว้โดย ผู้อ่านสนใจข้อใดที่ราชบัณฑิตสถานหอสมุดแห่งชาติ ข้าพเจ้าอยาก จะให้ มีการ บัญญัติ ศัพท์ อย่าง นี้ จากภาษาต่างประเทศ ที่เรานำคิดปวืทยาการมาใช้ เช่น คำจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น เป็นต้น เรื่องศัพท์บัญญัติเป็นเรื่องสำคัญมิใช่น้อย เพราะสร้างความชัดเจนใจแก่ผู้ใช้ภาษาไทยมากมายนัก ข้าพเจ้าเคยเขียนเรื่องบทความบางแห่งจะหาคำไทยมาใช้ ให้ตรงกับที่เรากำลังต้องการ อย่างคำ ภาษาอังกฤษไม่ได้เลย จะทับศัพท์ภาษาอังกฤษก็มีใช้เรื่องที่จะต้องทำ เช่น Appreciate, enjoy เป็นต้น ไม่ทราบจะใช้คำไทยอย่างไรจึงจะจุใจ

ว่าถึงภาษาต่างประเทศ เราก็คงที่จะพูดถึงจำนวนภาษามีได้ ผู้ที่สอนภาษาอังกฤษคงจะหนักอกหนักใจ มิใช่น้อยในเรื่อง ที่นักเรียนแปลไทยเป็นอังกฤษหรืออังกฤษเป็นไทย

ไม่มีใครได้ความ ความจริงแล้ว การแปลนั้นผู้แปลต้องรู้จักจำนวน ของภาษา ทั้งสองเป็นอย่างดี จะต้องรู้ระดับความหนักเบา ความซับซ้อนของภาษาทั้งสองว่า ประโยคใดแปลอย่างไรจึงจะตรงเท่ากัน ผู้ที่ไม่เข้าใจได้ในเรื่องนั้นก็มักจะแปล พอให้เพียง เป็นคำไทยออกมากก็เป็นอันยุติ จำนวนเหล่านี้มีจำนวนมากที่ระบาคเข้ามาในภาษาไทย เช่น ไปจับรถที่หัวดำโพง, ดูปดเหวียง, จับหวัด เป็นต้น ข้าพเจ้าคิดว่า เราควรจะมีเครื่องมือสำหรับควบคุมการใช้จำนวนเหล่านี้ด้วย อาจจะควบคุมมิให้ระบาคเข้าไปในโรงเรียน และมิให้ระบาคเข้าสู่ชุมชนชน วิธิการนี้ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าช่วยกันคิดก็คงจะหาวิธีได้ อาจจะโดยการพิมพ์เผยแพร่ข้อความว่า จำนวนภาษาอังกฤษหรือต่างประเทศอย่างนั้น จำนวนภาษาไทยควรเขียนอย่างนั้น ข้าพเจ้าอยากจะให้ มี พจนานุกรมสำนวนภาษาไทยที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจจะพิมพ์ออกมาเป็นรูปวารสารหรือเป็นประจำ อาจจะเป็นแบบราชกิจจานุเบกษา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำไว้

เครื่องมือศึกษาภาษาไทย

โดยโปรดให้ปิดที่ หน้าพระทวารพระราชวัง
ได้

ผู้ทรงภาษาให้พรมเพราเทาท ข้าพเจ้า
ตั้งเถก • นอกจากจะรู้ความหมายของศัพท์
อย่างลึกซึ้งแล้ว มักจะรู้จักใช้ถ้อยคำให้
เหมาะกับความถ้อยคำนั้นอาจจะเป็นคำพังเพย
สุภาษิต หรือคำเด่นด้นมด เช่น ความที่ว่า
กองเดียวที่เดียวเงิน เดียวทองให้คนอื่น ไป แล้ว
ยากจะกลบกลิ่น ให้เป็นอย่างเดิม หรือ ขอดิน
เงิน ก็ใช้คำพังเพยว่า อ้อยเข้าปากช้าง ยาก
จะล้างกันได้ ความที่ว่าพูดมากอธิบายไปก็
ไม่ได้ประโยชน์ ข้าพเจ้าต้องผูกมัดตนเองเข้าอีก
ก็ใช้ว่า พูดไปต้องไฟเบย นิงเดียวตาตงทอง
หรือพูดปากเดียวคัด พดงคนตกต้นไม้ ความ
ว่า ใครจะเป็นอย่างไรก็สุดแท้แต่เขา เรา
ไม่ควรจะไปยุ่งเกี่ยวด้วยก็ใช้ว่า ช้างช้าง
ช้างช้างง้าง อยู่ใครใครนอน ความว่า เรื่อง
ที่คิดดินตกลงใจยังมีได้ก็ใช้ว่า ถิ่นไม่เข้า
กายไม่ออก ในความต่าง ๆ ซึ่งอาจจะใช้
ถ้อยคำเหล่านี้มากมายในภาษาไทย ถ้ารู้จัก
ใช้จะทำให้การใช้ภาษาเพราะพริ้งหมดจดและ
กระชับรัดกุม แต่ผู้จะศึกษาวิธีใช้ถ้อยคำ

๕๑

ดังกล่าวไม่มีเครื่องมือเครื่องมือเพียงพอ ข้า
พเจ้าอยากจะให้มี พจนานุกรมสำนวน
ภาษาไทย อาจรวบรวมคำพังเพยสุภาษิต
เข้าด้วยกัน อธิบายความหมายและวิธีใช้
ละเอียด เรียบเรียงเข้าให้สะดวกในการค้น
คว้า ที่มีผู้รวบรวมไว้บ้างก็กระจัดกระจายไม่
เป็นที่เป็นแห่ง ถ้าท่านเหล่านั้นได้มีโอกาสทำ
ต่อไปก็จะแพร่หลายขึ้นอีก ดังนั้นอาจจะเป็น
คุณูปการแก่ภาษาไทยอย่างใหญ่หลวงดูจะกัน

มีคำอีกจำพวกหนึ่งที่เกิดจากชนบท
นิยมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันกว้าง
ขวางในชนบทนั้น แม้ชนบทนิยมประเพณี
นั้นจะค่อยสูญสลายไปไม่เป็นที่รู้จักกันมากคำ
นั้นก็ยังคงใช้กันอยู่จนบัดนี้ ดังที่ผู้ใช้เอง
ก็ไม่ทราบว่าเป็นมาอย่างไร เพราะไม่
ทราบชนบทประเพณีนั้น จึงทำให้ใช้คำผิดพลาด
ความหมายบ่อย ๆ เช่น จากวงเง็ก ก็มีคำ
ดูเย็บตา คือ ไข่ชนตาดีก เจ้าของเย็บตา
มิให้เด็กเหวอะวะ แล้วปล่อยให้ชนกันต่อไป
ดังคนใช้ว่า ดูยิบตา เป็นดูดาบิบบ ๆ ไปโดย
คำจิกปัก คือไก่ชน ที่ทำอะไรเราไม่ได้ จึง
จิกส่งเตาไป ดังคำว่าได้จิก ไก่ชนเก่งต้อง

จิตทองน มั่งคั่งด้วยคู่คี่คู่ คำชักชวนของ
คือไก่แพ่ พองบักพองจนวงหนึ่ จากวงหมากรุก
ก็มีคำ เขาตาอับหรือเขาตาจน คือหมากรุก
ในกระดานหมากรุกไม่มีตาเดิน คำไม่ดูตาม้า
ตาเรือ คือคนเดินหมากรุกผิดกติกา เพราะม้า
มักมีการเดินอย่างหนึ่ง เรือมักมีการเดิน
อีกอย่างหนึ่ง จากวงการเล่นว่าว มีคำ “เข้า
ปั้ง” คือว่าวปักเป้าเข้าไปติดอยู่ในจำปาของ
ว่าวจุฬา ซึ่งไม่มีทางชนะได้ จากการแต่ง
หนังโบราณ ตอนใหม่โรงเรียนคุณก็มีคติ
หน้าโรงก่อน เช่น “เรื่องสมุทรโฆษ” แต่
เดิมก็มีหัวฉันทกัน เมื่อชนกันดี ทำหน้า
บูดเบี้ยว คนก็หัวเราะฮา กัน ไปก็ฮา คำ
คติ “ไปกฮา” ก็เกิดขึ้น จากหมอลำก็มีคำ
“ยกเมฆ” คือการดูหมิ่นคนอื่นหนึ่ง ที่ทำนาย
จากการยกเมฆ เพราะร้ายก็ว่าพระคู่กรเจ้า
พระเจ้าร่ำทรง จากประเพณีแต่เดิมหญิง
สาวจะไปอาบปากคลองผ่านพระคู่ศรีวัดาวงค์
และอนงค์ดา ซึ่งเรียกว่าประตูนัน หนุม
เจ้าชูจะแต่งตัวสวยงามมาเผ่าดูนางใน เรียก
ว่า “หนุมเจ้าชูประตูนัน” นอกจากนั้นก็
ตำนานที่ห่างไกลกับความเข้าใจธรรมดา หรือ

เข้าใจค่อนข้างยาก เช่น หย่าปากคอก, วั
เต็มชัด, เจ้าไม่มีคำต เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าว
นี้ก็จะรวบรวมไว้ จะได้เป็นแบบแผน
ที่ถูกต้อง บ้างก็ถาวรโตแย่งแย่งผลพวดคำ
หรือภาษาไทย ราชเจ้าอย่าจะให้ มี พจนานุกรม
ที่เกิดจาก บัญญัติ ของ ชุมมนุมชน
ถ้ามีก็จะเป็น คุณูปการ อย่างยิ่ง แก่ภาษาไทย
เช่นเดียวกัน

คนที่พูดภาษาไทยปัจจุบัน มีใช้แต่คน
ไทยในประเทศไทยเท่านั้น เราคนไทยที่อยู่
ต่างประเทศก็มีใช้น้อย เช่นจีนคนใด ใน
พม่า ญวน ดาว เป็นต้น บุคคลเหล่านั้น
พูดภาษาไทย ที่มีรากฐานอันเดียวกับภาษา
ไทยในประเทศไทย แต่ด้วยเหตุที่ติดต่อกัน
ยากบ้าง อยู่ในอำนาจปกครองที่ต่างกันบ้าง
อิทธิพลของภาษาที่เห็นอกว่าต่างกันบ้าง จึง
ทำให้ภาษาไทยแตกต่างกันออกไป มีบางคำ
บางคำวน บางความหมาย ที่ผิดเพี้ยนต่าง
กันมาก ทั้ง ๆ ที่เป็นรากคำเดียวกัน แม้แต่
ในประเทศไทย เราพูดด้วยภาษาที่ผิด
เพี้ยนกันไปตามท้องถิ่น เป็นภาษาชาวเหนือ
ภาษาชาวใต้ เป็นภาษาชาวอีสาน เป็นภาษา

ไทยกลาง เป็นภาษาสุพรรณ เป็นต้น เรา
เรียกว่าเป็นภาษาท้องถิ่น การจะบังคับภาษา
ท้องถิ่นให้เป็นภาษากลางหรือภาษาเมืองหลวง
ย่อมทำไม่ได้ทันทีทันใด แต่อาจจะเป็นไปได้
ในการที่จะลดทอนกันไป ซึ่งบางครั้งบาง
คราว ภาษาถิ่นก็มีระดับเข้ามาในภาษา
กลางเหมือนกัน อิทธิพลที่เกี่ยวเนื่องกันระ
หว่างภาษาถิ่น กับ ภาษากลางนี้ เป็นเรื่อง
ที่จะมองข้ามไม่ได้ ผู้ใช้ภาษาไทยควรจะรู้
ภาษาถิ่นด้วย แม้มีใช้ในทัศนะนักภาษา
ศาสตร์ ก็ในทัศนะของผู้มีวัฒนธรรมอันดีงาม
ข้าพเจ้าใครจะขอให้ พจนานุกรมภาษา
ถิ่น ให้ครบ จะได้เป็นเครื่องมือที่ดีของความ
ต้องการของผู้สนใจทางด้านนี้ ข้าพเจ้าจำได้
ว่าหอสมุดแห่งชาติเคยพิมพ์ เทียบภาษาไทย
พจน ในจังหวัดสระบุรี และ อุบลราชธานี เป็น
แบบอย่างที่น่าสนใจศึกษามาก เช่น “คำ
จ้อย” แปลว่าเด็ก, “ผอม” เรามาใช้เป็น
“กระจอยร่อย” “จ” แปลว่า “ปึง” เรา
มาใช้ควบเป็น “ปึงจ” นอกจากภาษาดาว
พจน ยังมีอีกหลายจังหวัดที่หอสมุดทำได้
ข้าพเจ้าจำไม่ได้แน่นอน แต่เคยคิดไว้นาน

แล้วว่า ถ้าได้ทำจนครบถ้วนก็จะเป็นคุณ
ูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ผู้ที่ศึกษาภาษาไทย
เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าเข้าใจว่าคงจะเป็นงาน
ใหญ่ เพราะจังหวัดจันทบุรีเคยมีคนคง
๓๐ ชาติเข้าไปแล้ว จังหวัดอื่นทั่วประเทศก็
คงจะมีเป็นจำนวนมากเป็นร้อย เป็นร้อย
ใหญ่และไม่น่าจะมองข้าม

ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้สามัญ ใช้น้อย
ภาษาหนึ่ง เพราะผู้ใช้ต้องรู้จักใช้ให้ถูกต้อง
ตามลำดับขั้นของบุคคล คำพวกนี้เราก็นำ
ประเภทเป็นพิเศษ เรียกว่าคำราชาศัพท์
เรื่องการรู้คำราชาศัพท์ เป็นเรื่องที่ถกเถียง
กันบ่อยที่สุด รู้ดีว่าจะไม่ยุติกันได้ง่าย ๆ
ความจริงในขณะนี้เรามีเครื่องมือที่สมบูรณ์พอ
ใช้ เรามีการรวบรวมราชาศัพท์เป็นหมวดหมู่
บริษัทสยามอุปกรณ์การพิมพ์ได้พิมพ์จำหน่าย
ชื่อ “ราชาศัพท์” นี่ก็เป็นคุณูปการแก่ผู้ใช้
ภาษาไทยอย่างใหญ่หลวงเช่นเดียวกัน นี่พูด
ถกเถียงที่ยังมีอยู่นั้น ข้าพเจ้าคิดว่าเพราะยัง
ไม่แพร่หลายเพียงพออย่างหนึ่ง และยังไม่
สมบูรณ์อย่างหนึ่ง ถ้าราชาศัพท์ได้รวบรวม
พิมพ์เป็น พจนานุกรมราชาศัพท์ และ

คำนวณให้ครบ ยกตัวอย่างวิธีใช้ไว้ สะดวก
แก่การค้น และค้นปัญหาได้เถียงได้ไปในตัว
ก็จะเป็นการดีไม่ใช่น้อย

เครื่องมือที่ใช้ เป็นหลักศึกษาภาษาไทย
ที่ข้าพเจ้ากล่าวมาทั้งหมดนี้ อาจารย์ขาดตก
บกพร่องอยู่ ท่านผู้ใดที่มีความคิดเห็นว่าจะ
จะเพิ่มเติมให้มียังได้อีก ก็หวังว่าคงจะ
ได้ออกความคิดเห็นออกมา เพื่อเป็นการช่วย
ผดุงเผดิมธรรมสร้างภาษาไทย แม้ว่าเครื่อง
มือเหล่านี้ ยังไม่เป็นส่วนมาก ข้าพเจ้าก็
คาดหวังว่าผู้ที่มอศด่าหะ อภิระ และทรง
คุณคุณคงจะทำจนสำเร็จสักวันหนึ่ง

เครื่องมือทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ข้าพเจ้าได้
กล่าวเป็นกลาง ยังมีได้จำแนกแยกแยะผู้ใช้

วารสารห้องสมุด

ออกใช้ ข้าพเจ้าขอแยกเครื่องมือเหล่านี้
เป็นสองประเภท สำหรับผู้ที่พอจะแยกได้
คือ

สำหรับนักเรียนหรือสำหรับเด็กพวกหนึ่ง

และ

สำหรับผู้ใหญ่ หรือผู้คงแก่เรียนอีกพวก
หนึ่ง

(คุณบุญจิต ชูทรงเดช ขณะนี้เป็น
ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดของกรมการฝึกหัด
ครู แทนอาจารย์จรูญวัฒน์ จิตรพนิช ซึ่งย้าย
ไปเป็นอาจารย์ใหญ่วิทยาลัษณครุพระนคร คุณ
บุญจิต มีพหุความรู้ด้านวิทยุทางวิชาการ
ศาสตร์ และมีความสนใจในทางภาษา
อยู่มาก.)

บรรณารักษ์รำพึง

บุญรอด ปาณปุตตนัง

โอ้อณาภวตนาบรรณารักษ์

เขารักเพียงเราเฝ้าหนังสือ
ทกวันนงลอบหน้านัยดาปรี
หม่นมอที่จะทำกิจกรรมใด

มีค้อมมีคนใดเขาให้เกียรติ
เหมือนนกขี้บดขาดขลาดจะอาศัย
คองคอบฟังแองน้ำอู๋ร่าไป
ทงทใจหมายกู่เข็ดขุขันธ์

แต่ฐานะพ้นผูกเพียงลูกจ้าง
จึงจนทางจนคดผลคดผล
ให้สัญญาครุฑาพลอยออกบ่อบคน
เพราะรัฐสนใจคิดเพียงนิดเดียว

หากอยากเห็นห้องสมุดได้รู้หน้า
โปรดจงหาทางแก้ด้วยแด่เหลียว
อย่าปล่อยปละละทิ้งกรังใจเจียว
ว่าจะเปลี่ยวใจเปล่าไม่เอางาน

ควรให้มีการศึกษาเลื่อนฐานะ
คงจะเกิดประโยชน์ใหญ่ยิ่งไพศาล
เพราะรอบรู้งานล้ำเขี้ยวชำนาญ
สวัสดิการบรรณารักษ์ก็จักดี

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์

ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นปีที่มีความสำคัญ
อย่างยิ่งสำหรับสมาคมบรรณารักษะ เพราะ
เป็นครั้งแรก ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่ม
เปิดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Library
Science) ขึ้นสอนปริญญาตรีในคณะอักษร
ศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้การศึกษ
ทางภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่จำเป็นและ
เหมาะสมแก่ผู้ที่จะไปประกอบอาชีพบรรณา
รักษะในห้องสมุดทุกประเภท ผู้ที่เรียนสำเร็จ
ตามหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้ ๓ ปี สามารถ
นำความรู้ไปปฏิบัติงานบรรณารักษะ ที่ถูกต้อง
ตามแบบแผนสากลได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้
การเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย ยังได้มีความมุ่งหมาย
เพื่อสนับสนุนและให้ ข้อคิดต้องแก่การ ศึกษา
แผนปัจจุบัน ซึ่งผู้ศึกษาต้องอาศัยอุปกรณ์
จากห้องสมุด สำหรับค้นคว้าประกอบการ
เรียนอีกด้วย

อันที่จริงหลักการห้องสมุดในประเทศไทย
ได้มีมานานแล้ว แต่การศึกษาสำหรับ
บรรณารักษะเพิ่งจะได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ได้รับความร่วมมือจาก มุณิธิฟูไบรท์ จำกัด
ศาสตราจารย์ชาวอเมริกันมาสอนวิชาจัดห้อง
สมุดปีละ ๑ คน เป็นเวลา ๕ ปีติดต่อกัน
โดยจัดเป็นการศึกษาพิเศษในคอนยีน หลักสูตร
ประกอบด้วยวิชาจัด ห้องสมุดเบื้องต้น ๖
วิชา ผู้ที่เรียนสำเร็จ มหาวิทยาลัยได้ขอ
ประกาศนียบัตรวิชาจัดห้องสมุดให้ การ
สอนวิชาจัดห้องสมุดดังกล่าว มีผลทำให้
เกิดความตื่นตัวในเรื่องงาน ห้องสมุดโดยทั่ว
ไป ผู้ที่เป็นบรรณารักษะและผู้ที่อยู่ในวงการ
ห้องสมุด และ การ ศึกษาได้ เริ่มตระหนัก ว่า
ห้องสมุดมิใช่เป็นเพียงที่เก็บหนังสือ แต่หาก
เป็นที่รวมสรรพวิทยาการทุกแขนง ซึ่งจะ
ต้อง มีการ เลือกร คัด หนังสือ และ อุปกรณ์ ที่

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๗

เหมาะสมควรเข้าห้องสมุด ต้องมีการจัดบริหารงานซึ่งต้องอาศัยเทคนิคพิเศษ เช่น ต้องจัดแยกประเภทหนังสือตามระบบสากล ทำบัตรรายการ ฯลฯ และต้องช่วยให้ห้องสมุดเกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้ให้มากที่สุด ดังนั้นจึงเกิด ความเข้าใจว่า บรรณารักษมีใครผู้ที่จะคอยให้ยืมหนังสือและเก็บหนังสือเข้าตู้ แต่จะต้องมีพนักงานรู้ในเรื่องหนังสือและการจัดบริหารงานห้องสมุดอย่างกว้างขวาง บรรณารักษจึงควรจะเป็นผู้ที่ควรจะได้รับการศึกษาวิชาจัดห้องสมุดมาโดยตรง

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีผู้แสดงความสนใจใคร่จะได้รับการ ศึกษา เพื่อไป ประกอบ อาชีพ บรรณารักษอันมากรวม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้สนองความ ต้องการนี้โดยเปิดการสอนวิชา บรรณารักษศาสตร์ ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ นับ ตั้งแต่ ปี การ ศึกษา ๒๔๘๗ เป็นต้นมา และได้ยกระดับวิชาให้สูงขึ้นโดยจัดเป็นการศึกษาระดับปริญญา ผู้เข้าศึกษาจะต้องสมัครเข้าเป็นนิสิต และมีเวลาเรียนตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ชื่อวิชาก็ได้เปลี่ยนให้ เหมาะสมจากวิชา จัดห้องสมุด

เป็นวิชาบรรณารักษศาสตร์

ผู้ที่เข้าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะได้เรียนวิชาต่างๆ หลายวิชา เช่น วิชาห้องสมุดและสังคม วิชาการทำบัตรรายการ และจัดหมู่หนังสือ ภาษาไทยและต่างประเทศ วิชาบริการคอมพิวเตอร์และช่วยการค้นคว้า วิชาการเลือกหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับ ห้องสมุด วิชาการบริหารงานในห้องสมุด วิชาประวัติของหนังสือและการพิมพ์ วิชาหนังสือสำหรับเด็ก วิชาห้องสมุดของโรงเรียน วิชาวรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิชาประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่งานห้องสมุด เช่น พิมพ์ดีด ระเบียบงานธุรกิจ การค้นหาภาษาอังกฤษ และแต่งจดหมายภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับงาน ห้องสมุด เป็นต้น วิชาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่ให้ ความ รู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับหนังสือ และงานห้องสมุดตามแบบแผนสากลทั้งนี้

วิชาเรียนในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์มิใช่มีแต่เพียงการฟัง ปาฐกถา จาก อาจารย์เท่านั้น ผู้เรียนยังได้มีโอกาสค้นคว้าวิชาด้วย

ตนเอง จาก หนังสือตามที่ อาจารย์ กำหนดให้
ได้เรียบเรียงงานค้นคว้าประจำภาค และพบ
กับนักเขียน ทม ช่อเลี้ยง เพื่อขอ ทราบประวัติ
และงานประพันธ์ของเขา นอกจากนั้นมีการ
เรียนประกอบด้วยการอภิปราย และปาฐก-
ถาพิเศษจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในด้าน ต่าง ๆ ซึ่ง
ในหนังสือ บรรณารักษศาสตร์ได้ จัด เชิญมา
เป็นพิเศษ และบางวิชามีการฉายภาพยนตร์
ประกอบการสอนอีกด้วย

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจงาน
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้จัดให้นิสิตได้
มีโอกาสฝึกทำงานแผนกต่างๆในห้องสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยควบไปกับการเรียน
ด้วย นิสิตจะมีโอกาสได้รับการฝึกหัดให้รู้จัก
ลายรับหนังสือให้ผู้นม เสนอบริการตอบคำ
ถามและช่วยการค้นคว้า แก่นิสิต แผนกอื่น ๆ
ของมหาวิทยาลัย ฝึกหัดจัดนิทรรศการใน
ห้องสมุด ฝึกหัดซ่อมหนังสือเข้าปกหนังสือ
ใหม่ และฝึกหัดทำถาดถาด คือ คัดข่าว
หรือรวบรวมจาก หนังสือพิมพ์มาเก็บ อย่างมีแบบ
แผนในชุดต่าง ๆ ๑ นอกจากนั้นยังได้มี
โอกาส ฝึกทำงานใน ห้องสมุด นอก ๑ แห่ง

ด้วย

ในระหว่างที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์
แผนกจะ จัดพา นิสิตไป ชมห้องสมุด ประเภท
ต่างๆในพระนครและจังหวัดใกล้เคียง ศึกษา
สภาพ และ วิ ธี การ ของ ห้อง สมุดโดย ทั่วไป
ซึ่งทำให้เกิดความคิด เห็นอย่าง กว้างขวางใน
เรื่องงานห้องสมุด

ผู้ที่ เรียน จบ หลักสูตร ของ แผนก วิชา
บรรณารักษศาสตร์ ตามที่มหาวิทยาลัยกำ-
หนดไว้ ก็จะได้รับอนุปริญาบรรณารักษ-
ศาสตร์ ซึ่ง ก.พ. ได้เทียบอัตราเงินเดือนให้
เท่ากับอนุปริญญาอื่น ๆ คือ เพิ่มขึ้น ๓๐
บาท จากอัตราของชั้นปริญญาตรี

ในระยะเวลา ๕ ปี ที่แผนกวิชาบรรณา-
รักษศาสตร์ได้เปิดการรับนิสิตมา แผนกได้
ทำการ ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ การศึกษาให้
เหมาะสมยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ทั้งผู้
ที่สมัครเข้าเรียนและที่สมัครรับปริญญาตรี และผู้
ที่สมัครเข้าเรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนได้ คุณวุฒิ
ของผู้สมัคร เข้าเรียน แต่เดิม กำหนดไว้เฉพาะ
ผู้ที่ได้รับปริญญาตรีแล้ว ก็ได้เปลี่ยนเป็น
กำหนดให้ผู้เรียนจบชั้นมัธยม ๒ หรือผู้ที่

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๘

รับอนุญาตจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เข้าเรียนได้ และผู้ที่มีคุณสมบัติเทียบเท่าอนุ
ปริญญา ของ จุฬาลงกรณ์ มหา วิทยาลัย ก็มี
สิทธิเข้าเรียนได้โดย การสอบเทียบ ความรู้ชั้น
อักษรศาสตร์ปีที่ ๒ เดี่ยวก่อน ผู้ที่มีเวลาเรียน
น้อยจะเรียนเก็บคะแนนก็ได้ แต่จะต้องเรียน
ให้จบ หลักสูตรของ แผนกวิชา บรรณารักษ-
ศาสตร์ภายในกำหนดเวลา ๓ ปี

ใน ด้าน ที่ เกี่ยว กับ หลักสูตรได้ จัดให้
เหมาะสม เช่น มีวิชา ห้องสมุดโรง
เรียน และวิชา หนังสือสำหรับเด็ก
สำหรับผู้ที่จะเป็น บรรณารักษ์ ห้องสมุดโรง
เรียน มีวิชา วรรณกรรมทางมนุษยธรรม
ศึกษา และวิชา วิธวิธีรวบรวมบรรณาน-
ุกรม และวิธีทำงานวิจัย สำหรับผู้ที่
จะเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็น
ต้น ผู้ที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีโอกา
สได้เลือกเรียนวิชาให้เหมาะสมแก่ ห้องสมุดที่
จะไปเข้าทำงาน ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดวิทยา-
ลัย มหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงเรียน ห้อง
สมุดประชาชน หรือห้องสมุดเฉพาะของ
หน่วยราชการของกรมใดก็ตาม

ใน ระยะ ๕ ปี ของ แผนก วิชาบรรณา
รักษศาสตร์ ได้มีผู้เรียนสำเร็จได้รับอนุ-
ปริญญา บรรณา รักษศาสตร์ไป แล้วเป็นจำ-
นวน ๔๕ คน ส่วนมากได้เข้าทำงานในห้อง
สมุดใหญ่หลายแห่ง ทั้งในพระนครและต่าง
จังหวัด เช่น ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุด
กลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุด
คณะครุศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะ
รัฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ของจุฬาลง-
กรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะแพทย
ศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ห้องสมุดวิทยาลัย
ครูบ้านสมเด็จฯ ห้องสมุดโรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า ห้องสมุดยุพราชวิทยาลัย
เชียงใหม่ ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษา
ปทุมวัน ห้องสมุดวิทยาลัยบางแสน ห้อง
สมุดสำนักงานวัฒนธรรมภาคขององค์การอาหาร
และเกษตร เป็นต้น ผู้ที่เรียนสำเร็จเหล่านี้
ได้นำวิชาบรรณารักษศาสตร์ไป เผยแพร่และ
ใช้ปรับปรุงห้องสมุดนั้น ๆ อย่างเต็มที่ และ
หลายคนที่สนใจวิชานี้เป็นพิเศษ ได้ชวนชวน
ไปศึกษาคือ ณ ต่างประเทศ ผู้ที่เรียนสำเร็จ
จากแผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์ ของจุฬา-

องกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ไปประกอบอาชีพ
บรรณารักษะทางเห็นพ้องกันว่า งาน
บรรณารักษะเป็นงานที่น่าตื่นตาตื่นใจ เป็น
งานที่เก๋ไก๋ และต้องอาศัยเทคนิคพิเศษ
และพบความรู้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ไม่มี
อะไร ที่จะ น่าสนใจ ยืนยงยิ่งไปกว่า ที่ได้เห็น
ความพอใจของผู้มาใช้ห้องสมุด ที่ได้รับ
ความช่วยเหลือจาก กระทั่ง ค้นหา เรื่องราวที่
ปรารถนาได้เป็นผลสำเร็จ

หน่วยราชการและ องค์การต่าง ๆ ก็ได้
ให้ความ สนับสนุน แก่ผู้ที่ เรียน ตำราวิชา

วารสารห้องสมุด

บรรณารักษศาสตร์อยู่เป็นอันมาก ทุก ๆ ปี
จะมีหน่วยราชการและองค์การแจ้งมายังแผนก
วิชาบรรณารักษศาสตร์ ขอให้จัดตั้งผู้ที่
เรียน ตำราวิชาได้ รับอนุ ปรินญา บรรณารักษ-
ศาสตร์ไปให้หลายรายด้วยกัน เพื่อรับเข้า
บรรจุทำงานในห้องสมุด แต่แผนกก็ไม่
สามารถจะ สนอง ความ ต้องการได้ เพียง พอ
เพราะผู้ที่เรียนตำราวิชามีจำนวนน้อย ดัง
นั้น โอกาสของผู้ที่เรียนตำราวิชาบรรณา-
รักษศาสตร์ในอันที่จะ เข้าทำงานใน ห้องสมุด
จึงมีอยู่เป็นอันมาก.

นิทานสำหรับเด็ก

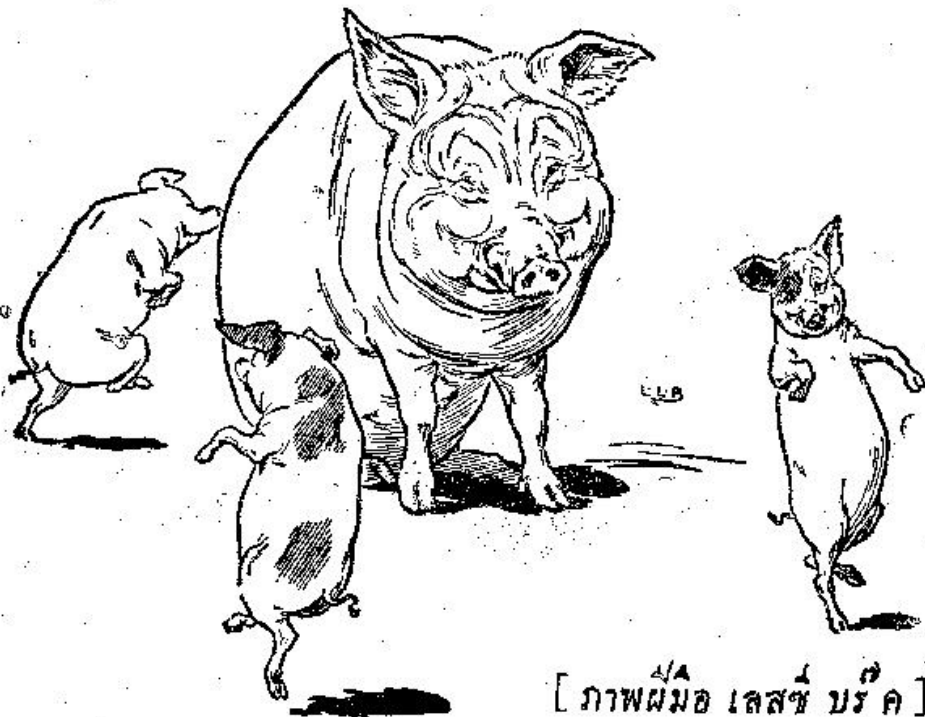
ลูกหมูสามตัว

แม่นมาส ชาลิต แปลและเรียบเรียง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีแม่หมูตัว
หนึ่ง แม่หมูตัวนั้นลูกสามตัว พ่อลูกหมูโต
ขึ้นเด็กน้อย แม่หมูก็ไม่มีอาหารพอที่จะเลี้ยง
ลูก แม่หมูจึงบอกให้ลูกออกไปหากินเอง

หมูจึงขอรับว่า “คุณครับ ขอพาง
ให้ผมเอาไปสร้างบ้านหน้อยเกิด” ชายคน
นั้น ตกตง แบ่งพางให้ แก่ ลูกหมู ตัวที่ หนึ่งไป
ลูกหมูเอาพางไปสร้างบ้านอยู่ พอสร้างเสร็จ

[ภาพฝีมือ เลสซ์ บรีค]

ตามคำพัง

ลูกหมูตัวที่หนึ่งออกเดินทางไป ไม่
นานนักก็ได้พบชายคนหนึ่งแบกพางมา ลูก

หมาป่าก็มาที่ประตูบ้าน มันบอกว่า

“ลูกหมูจ๋า ลูกหมูน้อยๆ เปิดประตู
ให้ข้าหน้อยเกิด”

ถูกหมุตอบว่า “ไม่—ไม่—ไม่ จะ
เป็นจะตาย ชักไม่เบ็ด”

หมาป่าจึงว่า “เบ็ดก็ช่าง ไม่เบ็ดก็
ช่าง ข้าจะพังบ้านเขาไปละ”

แล้วหมาป่าก็ผลัดกัน และพังบ้านเขา
ไป และจับลูกหมูกินเสีย

ลูกหมูตัวที่ต้องออกเดินทางไป ไม่
นานนักก็ได้พบชายคนหนึ่งแบกไม้มา

หมูจึงขอรับว่า “คุณครับ ขอไม้ให้
ผมเอาไปสร้างบ้านหน้อยเถิด” ชายคนนั้น

ตกลงแบ่งไม้ให้แก่ลูกหมูตัวที่ต้องไป ลูก
หมูเอาไม้ไปสร้างบ้านอยู่ พอสร้างเสร็จ

หมาป่าก็มาที่ประตูบ้าน มันบอกว่า
“ลูกหมูจ๋า ลูกหมูหน้อย ๆ เบ็ดประตู

ให้ข้าหน้อยเถิด”

ถูกหมุตอบว่า “ไม่—ไม่—ไม่ จะ
เป็นจะตาย ชักไม่เบ็ด”

หมาป่าจึงว่า “เบ็ดก็ช่าง ไม่เบ็ดก็
ช่าง ข้าจะพังบ้านเขาไปละ”

แล้วหมาป่าก็ผลัดกัน และพังบ้านเขา
ไป และจับลูกหมูกินเสีย

ลูกหมูตัวที่สามออกเดินทางไป ไม่
นานนักก็ได้พบชายคนหนึ่งแบกอิฐมา

ถูกหมูจึงขอรับว่า “คุณครับ ขออิฐให้
ผมเอาไปสร้างบ้านหน้อยเถิด” ชายคน

นั้น ตกลง แบ่งอิฐให้แก่ ลูก หมู ตัว ที่ สาม ไป

ลูกหมูเอาอิฐไปสร้างบ้านอยู่ พอสร้างเสร็จ
หมาป่าก็มาที่ประตูบ้าน มันบอกว่า

“ลูกหมูจ๋า ลูกหมูหน้อย ๆ เบ็ดประตู
ให้ข้าหน้อยเถิด”

ถูกหมุตอบว่า “ไม่—ไม่—ไม่ จะ
เป็นจะตาย ชักไม่เบ็ด”

หมาป่าจึงว่า “เบ็ดก็ช่าง ไม่เบ็ดก็
ช่าง ข้าจะพังบ้านเขาไปละ”

แล้วหมาป่าก็ผลัดกัน และผลัดแล้ว
ผลัดอีก ดันแล้วดันอีก บ้านก็ไม่พัง

เมื่อหมาป่าเห็นว่า มันไม่สามารที่จะ
ทำให้บ้านพังลงได้ มันก็แค้นพุดว่า “ลูก

หมูจ๋า ลูกหมู ข้ารู้จักไว้หัวผักกาดงาม ๆ
แห่งหนึ่งนะ”

“ที่ไหนละ” ลูกหมูถาม

“ที่ไร้งามมากยิ่งใดละ พริกเข้าเตรียม
ตัวไว้ดี ข้าจะมารับ แล้วเราจะได้ไปเก็บ

หัวผักกาดมากินด้วยกัน”

ลูกหมูสามตัว

๖๓

“ตกลง” ลูกหมุตอบ “พรุ่งนี้ ก
โมงจึงจะมารับ?”

“หกโมงเช้าละ”

วันรุ่งขึ้น ลูกหมูคนโตแต่งตัวหาอาหาร
ตอนเช้า มันรีบไปที่ไร่ของมันมาก และเก็บหัว
ผักกาด เขาถนอมมาบ้านก่อนหอนาฬิกา พอ
ถึงเวลาหกโมง หมาป่าก็มาเรียก

“ลูกหมู ลูกหมูจำ เสร็จหรือยัง?”

“เสร็จแล้ว เสร็จเรียบร้อยแล้ว” ลูกหมู
ตอบ “ข้าไปเก็บหัวผักกาดมาเรียบร้อยแล้ว
ละ เย็นกินได้เลย”

หมาป่าได้ยินเข้าก็รู้สึกโกรธมาก แต่
มันคิดว่า มันคงหาทางกินลูกหมูให้จงได้ มัน
จึงบอกว่า “ลูกหมูจำ ลูกหมู ข้ารู้สึก
คันขมพุงมาก ๆ คันหนึ่งนะ”

“ที่ไหนล่ะ” ลูกหมูลถาม

“ที่ส่วนบนน้อยใจล่ะ” หมาป่าตอบ

“ถ้าแกไม่หยุดซัก พรุ่งนี้ ข้าจะมารับคอน
ตัวเจ้า แล้วเราไปเก็บขมพุงด้วยกัน”

วันรุ่งขึ้น ลูกหมูคนโตแต่งตัวหาอาหาร

มันรีบไปที่สวนขมพุง และตั้งใจจะกลับไป
ถึงบ้านก่อนที่หมาป่าจะมารับ แต่ลูกหมูต้อง
เดินทางไกลไปไกลมาก และมันต้องปั่นขึ้นไป
บนคันขมพุง ขณะที่มันกำลังอยู่ข้างบนจาก
คันขมพุงนั่นเอง มันก็เห็นหมาป่าเดินตรงมา
มันรู้สึกตกใจยิ่งนัก

หมาป่าเดินมาถึงโคนคันขมพุง มันร้อง
ถามว่า “ลูกหมู แหม มาถึงนี่เร็วจริงนะ
เป็นไง ขมพุงตกใจไหม?”

“ดี โคตรมาก” ลูกหมุตอบ “ข้า
จะโยนให้แกดูสักลูกหนึ่งนะ”

ว่าแล้ว ลูกหมูก็หยิบขมพุงลูกหนึ่ง
ขว้างออกไปไกลลิบ พอหมาป่าวิ่งไปเก็บ
มันก็รีบกระโดดลงจากต้นไม้ และวิ่งกลับ
บ้าน

วันรุ่งขึ้น หมาป่ามาอีก มันบอกลูก
หมูว่า

“ลูกหมูจำ พรุ่งนี้ตอนบ่าย เราจะ
งานทอด เราไปเที่ยวกันไหมล่ะ”

“ไปสิ” ลูกหมุตอบ “พรุ่งนี้
มารับคอนไหนล่ะ”

“ตอนสามโมงเย็น” หมาป่าตอบ

ถูกหุ้มนำไป เทียบงานเดี่ยว ก่อนเวลานัด
มันซอกลงมาใบหนึ่ง ขณะที่เดินหวนกลับ
บ้าน มันก็มองเห็นหมาป่าเดินมา มันไม่
ระวังทำอะไรดี จึงยกตามเข้าไปในถ้ำ
แล้วปล่อยให้มันถ่วงลงมาตามทางลาด หมา
ป่าเห็นถ่วงถ่วงลงมาก็ตกใจ รีบวิ่งกลับบ้าน
ของมันทันที

หมาป่าไปหาตุ๊กตที่บ้าน และเล่าให้
ฟังว่า มันได้เห็นอะไรอย่างหนึ่ง กลม ๆ
ใหญ่ ๆ ถ่วงลงมาตามทางลาด มันรู้สึก
กลัวเป็นกำดัง

“อ้อ กตวรี” ตุ๊กตาทูล “โอ้นั้น
นะ ข้าเองแหละ ข้าไปเทียบงาน แล้ว
ซอกลงมาใบหนึ่ง พอข้าเห็นแก ข้าก็ยกตาม
เข้าไปอยู่ในถ้ำ แล้วปล่อยให้มันถ่วงลงมา
ในละ”

หมาป่าได้ยินเข้าก็โกรธมากที่สุดใน
เรื่องบอกว่า มันจะกินตุ๊กตาดูเดี่ยวให้ได้ มัน
จะขึ้นไปรอกกระเบื้องหงัดคา และลงไป
ในบ้านให้ได้

ตุ๊กตาดูคนเดียวมัน ก็รีบไปเอาเคาไฟ
มาวางตรงที่หมาป่ารอกกระเบื้อง เหนือไฟ

วารสารห้องสมุด

หม้อใบใหญ่ ตั้งบนเคา พอหมาป่ากระโดด
ลงมา ตุ๊กตาก็เปิดฝาหม้อ หมาป่าจึงตก
ลงไปในหม้อน้ำเดือด ตุ๊กตารีบปิดฝาหม้อ
และเคียวหมาป่าเดี่ยวจนเบื่อย ตอนนั้น มัน
ก็รีบไปรอกหมาป่าคันอย่างอีร่อย

ตั้งแต่นั้นมา หมาป่าไม่ได้มารบกวน
อีก และตุ๊กตาก็อยู่เป็นสุขสืบมา

หมายเหตุ ในกระบวนนิทานพื้นเมือง
ของชาวตะวันตก ที่เป็นที่ต้องใจอย่างยิ่ง
ของเด็กอายุระหว่าง ๓-๕ ขวบ คงแต่จะมี
โบราณมาจนกระทั่งบัดนี้ มีอยู่สามเรื่อง
ด้วยกัน คือ The three little pigs; The
little red hens; The three bears; The
little red riding hood และ The three
billy goats gruff เรื่องตุ๊กตาดูคนเดียว
ซึ่งคิดขึ้นมาแต่บัดนี้ ก็ปรากฏว่า เป็นที่
ต้องใจเด็กไทยมากอยู่เหมือนกัน ในการ
แปลคิดค้นได้ดัดแปลงบ้างเล็กน้อย เพื่อให้
เด็กเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น และให้ฟังดูเป็นไทย—
ไทย เช่น ผดแอบเปิด แปลงเป็นชมพู่เดี่ยว
ให้หมาป่ารอกกระเบื้องหงัดคาบ้าน แทนจะ

ลูกหมูสามตัว

๖๕

ปิ่นทองมาทางปล่องไฟ ซึ่งเด็กไทยไม่เคยเห็น
คุณครู และ บรรณารักษ์ ซึ่งมี หนังสือ เรื่อง น
พร้อมด้วยภาพ อาจจะใช้อย่างค้นคว้า
ภาษาอังกฤษได้ เพราะมีภาพให้เห็นอยู่ ถ้า
ไม่มีภาพช่วย เด็กจะเข้าใจได้ยาก

ส่วนที่ทำให้เด็กคิดใจนั้น อยู่ท่เรื่อง
เดินไปเร็ว เดินไปด้วยการเคต่อนไหว และ
ใช้คำพูดของจ้องซ่า ๆ กับบางคน เช่น
ตอนที่หมาป่าร้องเรียกให้ลูกหมูเปิดประตู

นิทานเรื่องน้เหมาะแก่เด็กอนุบาล หรือ
ชั้นประถมปีที่หนึ่ง คุณครูหรือบรรณา
รักษเ้าให้เด็กฟัง แล้วอาจให้เด็กถ่มมค
ตนเองเป็นลูกหมู และหมาป่า และเดินเรื่อง
นี้ได้ ดินนเคยเล่นกับเด็ก ๆ ที่บ้าน รู้จัก
ว่าเด็กชอบมาก การเดินเข่น เป็นการฝึก
ฝนให้เด็กรู้จักใช้จินตนาการ เข้าใจเรื่อง
ได้ซาบซึ้งดียงชน ครูอาจใช้โอกาสฝึกฝน
ให้เด็กพูดให้ชัดได้ดวย

บรรณพิภพ

ขณะนี้เป็นเวลาซึ่งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ต้องมพัฒนาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โดยมีโรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัย และดำเนิน
การด้วยดีมาระยะหนึ่ง แต่เดิมนิคมลงไป
ในคอนหลัง ขณะนี้ปรากฏว่ามหาวิทยาลัย
กำลังจะฟื้นฟูกิจการโรงพิมพ์ขึ้นใหม่ มุณินิ
โยชัยได้ช่วยเหลือในเครื่องอุปกรณ์การพิมพ์
ก็อาจจะมอบเครื่อง หดอตัวพิมพ์ให้ หนังสือ
และแท่นพิมพ์อีกสองแท่น ก่อนที่จะมีชาว
ลาว พิมพ์โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
ก็ปรากฏว่า ทางสำนักข่าวสารอเมริกันได้
ให้ เครื่องพิมพ์ แก่ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
เพื่อจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขึ้น ความ
จริงทางจุฬาฯ ก็ได้จัดพิมพ์หนังสือ จำหน่าย
มานานนับปีแล้ว หากยังไม่มีโรงพิมพ์ของ
ตนเองเท่านั้น

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยนั้นสำคัญอย่างยิ่ง
ต่อการพิมพ์ตำราเรียน โรงพิมพ์ของมหา
วิทยาลัยใน ต่างประเทศ หลายแห่งได้ ช่วยให้

การผลิตตำราเรียน และหนังสือทัศนภาพ
สูงมีปริมาณเพิ่มขึ้นมาก และบางครั้งก็ช่วย
ให้มีหนังสืออ้างอิงบางประเภทขึ้นได้ เพราะ
โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยไม่มี วัสดุ ประสงค์ใน
การทำรายได้เท่านั้น หากมุ่งช่วยเหลืออัน
ศึกษาให้มีหนังสือดีมากกว่า โรงพิมพ์ของ
มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด หรือมหาวิทยาลัย
โคโลมเบีย เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้

ชาวเขื่อนไผ่ เกี่ยวกับ ตลาด หนังสือ
ในหนังสือพิมพ์ “ศิลปศาสตร์” ซึ่งให้
เห็นว่า ตลาดหนังสือในเมืองไทย มีประมาณ
ร้อยละ ๘๐ เป็นห้องสมุดประชาชน และ
ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดดังกล่าว ต้อง
การหนังสือซึ่งมีลักษณะถาวร ดังนั้น สำนัก
พิมพ์ต่าง ๆ จึงไม่อาจผลิต หนังสือ ปกอ่อน
หรือแบบกระเปาะเพื่อให้ราคาถูกได้ ข้อ
เท็จจริงนี้เป็นที่น่าย่นคิดยิ่งนัก เพราะถ้าหาก
ว่า ห้องสมุดต่าง ๆ สามารถบังคับตลาด

หนังสือใดแล้ว คุณภาพของหนังสือจะดีขึ้น
แน่นอน

หนังสือ เป็น มิตร ดสนิท ของใคร บาง ?
อย่างน้อยก็เป็นมิตรสนิทของเด็กในยามทุกข์
ในการอภิปราย เรื่อง "อิทธิพลของ
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม
ต่อเยาวชน" ซึ่งยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยได้จัดขึ้น เมื่อวันที่ ๓ เมษายน
ดร. สุรางค์ โค้วตระกูล ผู้อภิปรายท่านหนึ่ง
ได้กล่าวว่า ได้ทำการสอบถามเด็กชายหญิง
ตามโรงเรียนต่างๆ ว่า เวลาที่ประสบปัญหา
ยุ่งยากใจ เด็กไปคำปรึกษาจากใคร และ
ทำอย่างไร ปรากฏว่าร้อยละ ๔๐ ของผู้
ตอบคำถามได้ตอบว่า หันเข้าหาหนังสือ
เป็นเพื่อน ดร. สุรางค์จึงตั้งคำถามเห็นว่า ผู้
ปกครองควรหาหนังสือดีไว้ที่บ้าน เพราะ
หนังสือดีจะทำให้เด็กรู้ความจริง และตัด
ทิ้งความไม่สบายใจเสียได้

ถ้านักไตรทศนิกของทพบกได้เพิ่มรายการ
เกี่ยวกับหนังสือชนรายการหนึ่ง ให้ชื่อว่า

หนังสือดีในรอบเดือน ป. จักรวรรดิเป็นผู้
จัด เป็นรายการแนะนำหนังสือออกใหม่ของ
สำนักพิมพ์สำนักหนึ่ง รายการนี้มีเวลาเพียง
๑๕ นาที แต่ก็น่าพอใจจะให้รู้ได้ว่าหนังสือ
ไหน ๆ เกี่ยวด้วยเรื่องอะไร ใครเป็นผู้แต่ง
คงจะได้ประโยชน์แก่บรรณารักษ์ และผู้
สนใจในหนังสือตามสมควร แต่ไม่ควรลืม
ว่า รายการนี้เป็นรายการเพื่อการโฆษณา
สินค้าหนังสือด้วย มิได้เป็นบริการทางหนังสือ
อย่างเต็มที่ ข้อเสนอนี้จะจึงเป็นไปในทาง
"ประกาศสรรพคุณ" มากกว่า ท่านผู้คิด
ตามรายการควรระวังในเรื่องนี้ด้วย อย่างไร
ก็ดี พุฒถึงการเคลื่อนไหวในทางหนังสือแล้ว
นับว่าเป็นก้าวใหม่อีกก้าวหนึ่ง และอาจจะ
ชักจูงไปสู่บริการทาง หนังสือโดย อาศัย โทร-
ทัศน์เป็นสื่อได้เหมือนกัน เราพบกันอยู่เดิม
ว่า คนไม่สนใจหนังสือ ห้องสมุดมีหนังสือ
แต่ก็ไม่ใครจะมีผู้อ่าน แต่เรายังมิได้ทำอย่าง
ใดอย่างหนึ่ง เพื่อทำให้เกิดการร่ายอาอ่าน
หนังสือชนเลย ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เรา
จะเริ่ม "ทำ การ รณ รงค์ โรคไม่ รุ จก อ่าน
หนังสือ" ?

ระยะนี้ เป็นระยะซึ่ง “เกร็ดพงศาวดารจีน” กำลังเป็นที่นิยมกันอีกครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกับเมื่อสิบปีก่อน เกร็ดหรือสอยพงศาวดารจีน ได้ออกมาเป็นดังพิมพ์รูปต่างๆ มีตั้งแต่เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน จนถึงหนังสือปกแข็งเล่มใหญ่ สำนักพิมพ์เพ็ดนิค ได้ออกหนังสือรายวัน ซึ่งพอจะเรียกได้ว่า เป็น “เกร็ดพงศาวดารจีนรายวัน” แม้จะมีเรื่องอาชญากรรมเกี่ยวกับคนไทยอยู่บ้าง แต่ที่ “แฟน” ติดตามกัน หนักหนา ก็คือเรื่องจีน มีบางเรื่องที่ได้กลั่นความคึกคักเกรี้ยวกราดในประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก จากหนังสือพิมพ์รายวัน มารวมเป็นเล่มเล็ก ขนาดเล่มตะหิงบาท ค่อนข้างมีการรวมเล่มตะหิงบาท เป็นเล่มใหญ่ปกแข็ง แต่ถึงจะมีการรวมเล่มแล้ว เรื่องก็ยังไม่จบ ยังมีดั่งพิมพ์ต่อไปในหนังสือพิมพ์รายวัน และดูยังไม่อาจจะจบลงง่าย ๆ คงจะอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ ควบคู่ไปกับความอยากรู้อยากอ่าน

นอกจากเรื่องสอยพงศาวดารจีนใหม่ ๆ ซึ่งมีแต่การรบกัน จนทำให้ ท่านเห็นคึกคักเหมือนจะขาดใจตายแล้ว เรื่องเกร็ดพงศาวดารจีนซึ่งเป็นที่ยอดนิยมในสมัยก่อน ก็กำลังเป็นที่เลื่อมใสของชาวสยามที่ไม่อยากจะรบ

วารสารห้องสมุด

เห็นคึกคักเหมือนอยู่เหมือนกัน ได้ทราบมาว่าห้องสมุดบางแห่งซึ่งมีเรื่อง ดำเนินการด้านงานเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ใช้ออกรายการหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “กาดังห้องหนังสือ” เพื่อให้อ่านอย่างง่าย

เพื่อช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างตะวันออก และตะวันตก ของการศึกษา วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ได้ตั้งเงินจำนวนหนึ่งไว้ เพื่อส่งเสริมให้มีการแปล และพิมพ์วรรณคดีตะวันตกมาเป็นภาษาตะวันออก และวรรณคดีตะวันออกเป็นภาษาตะวันตก ในปีนี้ได้ทราบข่าวว่ามีเงินช่วยในการแปล หนังสือหนึ่งอยู่บ้าง ทางคณะกรรมการจัดทำหนังสือสุริยัม ซึ่งมีคุณหญิงคชัญ มาดากุล เป็นประธานได้ลงมติว่า จะขอเงินจำนวนหนึ่งจากองค์การศึกษา ฯ เพื่อเป็นค่าแปล และพิมพ์ หนังสือรวมเรื่องของเชกสเปียร์ ซึ่ง ชาลส์ และ แมรี่ แอมบ์ เป็นผู้เขียน กับนวนิยายของอนาโตล ฟรอนต์อ็อกเรื่องหนึ่ง

หนังสือซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ กำลังจัดพิมพ์เพื่อจำหน่าย คือจาก “ภาพประวัติ

ศาสตร์ไทย” คือ เรื่อง “ทิพย์ยา—เยาว์”
การทองเทียวกุรงเทพ ฯ และนครราชดีมา
น.ธ. วิจารณ์ อินทรกำแหง เป็นผู้เขียน
“นิทานคติธรรม” ชุมมนิทานโบราณซึ่ง
สอนคติธรรมทางประการ นายแปลก สันธิ-
รัตน์ เป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียง กับ
“ชุมนุมสุภาษิต” ซึ่ง นายสุชีพ ปุญญา-
ภาพ เป็นผู้รวบรวม คงจะออกสู่ตลาดใน
เดือนพฤษภาคมนี้ สำนกภาษาและหนังสือ
ได้เออเพอการเงินในการพิมพ์หนังสือ “นิทาน
คติธรรม”

★ ★ ★

เด็ก ๆ อ่านหนังสือมาก และถ้ามีเงิน
ก็รักซื้อหามาอ่านเอง นี่เป็นข้อเท็จจริงที่
ได้จากการ จำหน่าย หนังสือ สำหรับเด็ก ของ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หนังสือ
สำหรับเด็กของสมาคมนี้ มีจำหน่าย ระวัง

หาดีบดต่างค์ ถึงต้องบาท ซึ่งเป็นจำนวน
เงินที่กระเน่า เด็ก ๆ โดยส่วนเฉลี่ยจะได้
รับจากผู้ปกครองเป็นค่าขนม ปราบฏา
เด็ก ๆ พา ก็นซอ หนังสือ เหล่านี้ เป็นจำนวน
มาก สำนกจึงได้มีการทำหนังสือสำหรับ
เด็กต่อไป สำนกไม่มีวัตถุประสงค์ในการ
ค้า หากมุ่งไปในทางส่งเสริมการอ่าน พยา-
ยามให้เด็กได้ อ่าน หนังสือ ซึ่ง มีคุณภาพสูง
และมีธรรมเนียมในการอ่านที่น่าพึงใจ

★ ★ ★

รายงานจากสหรัฐอเมริกาว่า หนังสือ
นวนิยายที่ขายดีที่สุดในรอบปีนี้ คือ เรื่อง
“เอ็กไซคิวต์” ของ เดออน ยูริส: เรื่อง
“ดอกเคอร์ ซิวาโก” ของ โบริส ปาส-
เตอแนค เรื่อง “ฮาวาย” ของ เจมส์
เฮ มิซเซเนอร์ และ “แอตไวซ์ แอนด์คอน-
เซนต์” ของ แอดเลน คิวรี.

หนังสือแบบหลวง

บุญเจือ องค์ประดิษฐ์ - ผู้รวบรวม

ถ้าท่านเป็นนักอ่านหนังสือ และชอบ
ไปเยี่ยมร้านขายหนังสือเล่มอ. ๆ แล้ว จะ
เห็นว่าในปัจจุบันนี้ มีการพิมพ์ซ้ำ งาน
ประพันธ์ หรืองานแปล ของกวีที่มีชื่อเสียง
หลายท่าน เช่น หนังสือวรรณคดีต่าง ๆ
ประวัติคำศัพท์ นวนิยาย ตลอดจนบทพระ
ราชนิพนธ์ที่เป็นความเรียง คำประพันธ์
และบทละคร หนังสือที่พิมพ์ใหม่เหล่านี้ โดย
มากขนาดรูปเล่มกระทัดรัด มีใบหุ้มปกอาบ
น้ำมัน สีสันงดงาม แต่เนื้อในหนังสือนั้น
ส่วนมากหาได้ทำความอธิบาย ใจความคำ แก่
ผู้อ่านไม่ มักจะพิมพ์ดัดพิมพ์ผิด เค็มไปด้วย
อักษรวิบัติมากมาย ผู้อ่านที่รักความตามักจะ
ต้องถือดินสอขีดคั่นข้อแห่งหนึ่ง อ่านไปพลาด
แก่ไปพลาด ทำให้ไม่ได้รับความบันเทิงใจ
จากหนังสือเล่มนั้นเท่าที่ควรจะได้รับ

การที่พิมพ์ผิดจากต้นฉบับ มีอุปสรรค
ก่อกวนเกิดขึ้นมากมายเช่นนี้ ย่อมจะเป็นทาง
นำไปให้เยาวชนจำไปใช้ผิด ๆ ได้ ยิ่งถ้าเป็น
หนังสือที่มีคุณค่าทางวรรณคดี ก็จะทำให้
เด็กรู้สึกไปอย่างน่าเสียดาย จึงควรที่สำนัก
พิมพ์ต่าง ๆ จะพิถีพิถันในการตอบทานกับ
ต้นฉบับ ตลอดจนกวดขันในเรื่องข้อบกพร่อง
การันต์ให้มาก ไม่ควรจะปล่อยไปโดยหวัง
ความรวดเร็ว และเห็นแก่ค่าแรงถูกเป็นประ
มาณ ปรากฏจากประวัติการศึกษาว่า พระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคย
ทรงพระราชปริวิตกในเรื่องนี้ พระองค์มี
พระราชประสงค์จะรักษาของเดิมไว้ไม่ให้
เลอะเลือนไปเสียหมด จึงได้เกิดหนังสือแบบ
หลวงขึ้น ดังปรากฏจากเรื่องการพิมพ์หนังสือ
แบบหลวงที่ได้คิดมาไว้ ณ ที่นี้

เรื่องตวัช “การพิมพ์หนังสือแบบหลวง”

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
กรมศึกษาธิการคิดอ่านจัดกาไว้ต่างหนังสือ
บทกตอนที่สำคัญ ๆ พิมพ์นอกวิธีหนึ่ง เรียก
ว่า “การพิมพ์หนังสือแบบหลวง” และ
โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ให้กรมศึกษาธิการตั้งตึกถาวรไว้สำหรับการ
พิมพ์หนังสือวิธีนี้ เพื่อทำความเข้าใจกัน

ระหว่างโรงพิมพ์กับกรมศึกษาธิการ เมื่อ
โรงพิมพ์ใดจะรับพิมพ์หนังสือใดตามวิธี
นี้แล้ว ก็ต้องยึดถือเอาข้อความในตึกถาวร
เป็นหลัก สำหรับที่จะปฏิบัติออกทั้ง ๒ ฝ่าย
ความประสงค์แต่วิธีนี้จะจัดการทั้งข้อดีและ
อาณัติอย่างไร มีแจ้งอยู่ในคำปรารภเหตุ
และข้อกติกาต่อไปนี้

ปรารภเหตุเรื่องที่จะพิมพ์หนังสือแบบหลวง

และ

ข้อกติกา ในระหว่างกรมศึกษาธิการกับโรงพิมพ์

ด้วยในเหตุทุกวณน มีการพิมพ์หนังสือ
มากขึ้น บรรดาหนังสือเรื่องสำคัญ ๆ ซึ่ง
ท่านจีนตักไว้แต่เก่าก่อนได้รื้อยกกรองไว้ ก็มี
ผู้เอามาพิมพ์แพร่หลาย แต่การพิมพ์นั้น
คงเป็นด้วยไม่ได้ฉบับที่ถูกต้อง หรือตรวจ
ตราไม่ดี หรือมีผู้ตั้งใจแก้ไขอย่างใดอย่าง
หนึ่ง จึงทำให้วิบัติคลาดเคลื่อนไปมาก
จนห่างไกลออกไปจากของเดิมทุกที หรือจะ

เรียกว่าเปราะเดอะมันไปก็ได้ เมื่อความ
ดำเนินไปปรากฏขึ้นเช่นนี้ ก็ทำให้เกิดความ
วิฤตวิจารณ์ขึ้น ในระหว่างผู้รักวิชาหนังสือ
เป็นอันมาก มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เป็นต้นเป็นประธาน ก็ได้ทรงพระราชปริวิตก
ว่า บรรดาหนังสือที่เป็นหลักฐานโดยมาก
จะเดอะเดิ่นเลี้ยหมด ยิ่งนาน ๆ ไปก็จะถึง
แก่หาฉบับที่ถูกต้องไม่ได้ กรมศึกษาธิการ

จึงได้รับกระแสพระราชปรารภอนัน มาคิด
หาทางที่จะจัดการพิมพ์หนังสือสำคัญๆ ด้วย
วิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อให้เป็นฉบับอันถูกต้อง
ด้วยแบบหลวง เกิดชนสำหรับจะได้มีไว้เป็น
หลัก เพื่อรักษาของเดิมยัดหนังสือไว้ไม่ให้
เลอะเลือนไปเสียหมด จึงได้ปรึกษากับ

หลวงดำรงธรรมดาร์ เจ้าของโรงพิมพ์บำรุง
นุกตกิจเป็นครั้งแรก ตกลงกันว่า หลวงดำรง
ธรรมดาร์จะรับพิมพ์หนังสืออย่างนี้ได้ โดย
เป็นการค้าขาย ทูน่าไรอยู่แก่โรงพิมพ์เอง
ฝ่ายกรมศึกษาธิการรับจะออกแรงตรวจฉบับ
ให้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ที่จะรักษาวิชา
หนังสือเท่านั้น เมื่อตกลงกันเช่นนั้น กรม
ศึกษาธิการ จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล
พระกรุณาฯ ถวายด้วยพระราชมารยาท จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระ-
บรมราชานุญาต ให้จัดการให้ดำเนินไป
และทรงพระมหากรุณาฯ ทรงช่วยเหลือพระ-
ราชทานพระบรมราชวินิจฉัยในข้อที่เป็นปัญ-
หาคิดขัดสงสัยต่าง ๆ นั้นด้วย อันควรจะ
เป็นพยานในพระอุทิศหาฯ ที่จะทรงเป็น
พระราชธุระนั้นเป็นอันมาก กรมศึกษาธิการ

จึงได้เริ่มจัดการกับโรงพิมพ์บำรุงนุกตกิจเป็น
ครั้งแรก และทำข้อตกลงกันไว้ให้เข้าใจต่อ
กันทั้ง ๒ ฝ่ายดังนี้ว่า

๑. การพิมพ์หนังสือโดยวิธีนี้จะเรียก
ข้อต้น ๆ พอเข้าใจกันได้ว่า “การพิมพ์
หนังสือแบบหลวง”

๒. การพิมพ์หนังสืออย่างนี้ ทูน่าไร
ตลอดจนราคาที่จะขาย ข้อกติ ขนาวดและ
ชนิดของหน้าหนังสือ และกระดาษพิมพ์ และ
การเย็บเล่มหนังสือ ไม่เกี่ยวข้องกับกรมศึกษา
ธิการ ตั้งแต่แล้วแต่โรงพิมพ์จะเห็นประโยชน์
และความสะดวกในการค้าขาย ก็ทำได้ตาม
ความเห็นชอบ

๓. กรมศึกษาธิการ จะรับผิดชอบแต่
หนังสือให้ถูกต้อง และโรงพิมพ์จะต้องปฏิบัติ
ตามในข้อนี้

๔. ในการที่กรมศึกษาธิการจะช่วย
ตรวจให้ชน กรมศึกษาธิการจะได้ทำคำนำ
ให้ไว้เป็นสำคัญ และจำเป็นที่กรมศึกษา
ธิการจะต้องรักษากรรมสิทธิ์แห่งคำนำนั้นไว้
กับจะได้ตีพิมพ์ตราอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้พิมพ์
ประจำไปปกไว้เป็นเครื่องหมาย

หนังสือแบบหลวง

๗๓

ด้วย ถ้าเรื่องใดควรจะเป็นตราแผ่นดินประจำ
รัชกาล ก็จะได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอ
พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ ใช้ ด้วย
กับที่ไปปกครองแต่งตั้งกรงทพิมพ์ จำนวนที่
พิมพ์ในครั้งนั้น และปีที่พิมพ์ ชื่อโรงพิมพ์
เป็นสำคัญ

๕. การตรวจกิตติ เครื่องหมายความ
รับผิดชอบของกรมศึกษาธิการ ในการตรวจ
ดังกล่าวมาในข้อ ๔ นั้นกิตติ ให้ยึดถือเอาแต่
เฉพาะเรื่อง เฉพาะคราวทพิมพ์เท่านั้น เป็น
ค่นว่าโรงพิมพ์ได้พิมพ์ครั้งหนึ่ง ๓๐๐๐ ฉบับ
เมื่อจำหน่ายหมดแล้วจะพิมพ์ขึ้นใหม่ก็ทำตาม
นั้น และจะใช้เครื่องหมายดังข้อ ๔ นั้นเอาเอง
โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมศึกษาธิการนั้น
ไม่ได้ เหตุฉะนั้นการที่โรงพิมพ์เรื่องใดครั้งใด
เป็นจำนวนเท่าใด โรงพิมพ์จะต้องแสดง
จำนวนที่จริงให้กรมศึกษาธิการทราบ และ
พิมพ์จำหน่ายเฉพาะเท่าจำนวนนั้น ทุกเรื่อง
ทุกคราว และถ้ากรมศึกษาธิการจะจัดพนักงาน
ผู้ใดไปตรวจ ก็ให้ตรวจได้โดยสะดวกทุก
เมื่อ ฝ่ายช่างกรมศึกษาธิการนั้นกรกว่า ถ้า
โรงพิมพ์ใด ได้พิมพ์หนังสือเรื่องใด ขึ้นแล้ว

และจำหน่ายหนังสือเรื่องนั้นยังไม่หมด กรม
ศึกษาธิการ ก็จะ ไม่อนุญาตให้ โรงพิมพ์อื่นได้
พิมพ์หนังสือเรื่องนั้นโดยวิธีอย่างนั้นเป็นอนาจาร

๖. ถ้าจะพิมพ์หนังสือเรื่องใดคราวใด
ให้เจ้าของโรงพิมพ์ทำหนังสือขอ อนุญาตมา
ยื่นยังกรมศึกษาธิการ ว่าจะพิมพ์หนังสือ
เรื่องนั้น เป็นครั้งเท่าไหน ตามวิธีพิมพ์
หนังสือแบบหลวง ตามกติกาสั่งใดตั้งไว้แต่
วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๘ เป็น
จำนวนเท่าไหนฉบับ เมื่อผู้เป็นหัวหน้าในกรม
ศึกษาธิการได้ลงชื่ออนุญาตให้แล้ว จึงเป็น
อันพิมพ์ได้ครั้งหนึ่ง ๆ ตามกติกานั้น

๗. กติกา ๖ ข้อข้างบนนี้ เจ้าของ
โรงพิมพ์ และ กรมศึกษาธิการ จะต้องปฏิบัติ
ตาม และยึดถือทำความเข้าใจเหมือนกัน
หนังสือสัญญา นับแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้
พิมพ์เรื่องใดคราวใดนั้นไป และถ้าโรงพิมพ์
กระทำผิดจากกติกาเหล่านี้ กรมศึกษาธิการ
มีอำนาจที่จะ ออกประกาศ โฆษนาถอนหนังสือ
สำคัญ และความรับผิดชอบในหนังสือที่พิมพ์
ผิดนั้นเสียได้

๘. ส่วนการพิมพ์นั้น เมื่อพิมพ์แล้ว

ถ้าและโรงพิมพ์แก้ไขที่จะหยิบยกหนังสือที่
พิมพ์ชนน ทดเกล้า ๆ ถวายในพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาคหลวงบ้าง ก็
จะเป็นการสมควร แล้วแต่ความพอใจแห่ง

เจ้าของโรงพิมพ์ และจะเป็นความดี ความ
ชอบของเจ้าของโรงพิมพ์เอง
กติกานัดไว้แต่ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม
ร.ศ. ๑๒๘

(คุณบุญเจือ อองคประดิษฐ์ ปัจจุบันเป็นวิทยากรเอกของกรมวิชาการ ได้
เคยเป็นหัวหน้าแผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ กรมวิชาการ ในส่วนงานสมาคมห้องสมุด ฯ
ได้เคยเป็นประธานแผนกวิชาการ และอุปนายก ขณะนี้เป็นกรรมการคนหนึ่งในคณะ
กรรมการดำเนินงาน พังยังเป็นผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กของสมาคมด้วย)

ใคร? อะไร? ที่ไหน?

ผู้ทักกลับมา

“คุณภม ขรรค์เพชร” ดมาชิกรุ่นแรก
คนหนึ่งของคุณคม ได้กลับจากสหรัฐอเมริกา
แล้วเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ คุณคมไปศึกษา
วิชาที่อินเดียนา สเตต คอลเลจ ศึกษาวิชา
สัตตภัณฑ์ศึกษาเป็นชั้น แต่ได้เรียนวิชา
บรรณารักษศาสตร์เป็นวิทยารอง มุ่งไปใน
ทางห้องสมุดโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ คุณคม
ได้รับปริญญาโททางอักษรศาสตร์จากสถาบัน
การศึกษาแห่งนั้น

ขณะนี้ คุณคม เป็นอาจารย์พิเศษ ของ
อีสต์มิดเดิลบร็อกวิทยาลัย และมาช่วยทำงานของ
คุณคมวันละครั้งวันด้วย.

คุณสายันท์ คุตทพุกซ์ กลับจาก
สหรัฐอเมริกาแล้ว เมื่อต้นเดือนเมษายนนี้
คุณสายันท์ เป็นนิสิตรุ่นแรกในวิชาบรรณา-
รักษศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียน
จนได้รับอนุปริญญาแล้วก็ไปเรียนต่อที่สหรัฐฯ

คุณสายันท์ เป็นศิษย์ ในสำนักมหาวิทยาลัย
อีสต์มิดเดิลบร็อก ไซเวตศึกษาอยู่ถึงสี่ปีแล้ว และ
ได้รับปริญญาโทถึงสองปริญญาด้วยกัน คือ
ปริญญาโททางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ
ทางประวัติศาสตร์

ห้องสมุดของราชการ และองค์การ
หลายแห่งได้เสนองานแก่คุณสายันท์ แต่ดู
เหมือนว่า ในที่สุด เธอคงจะไปอยู่ที่
ห้องสมุดขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว.

คุณประไพ แจ่มเจนกิจ ดมาชิกรุ่น
แรกของคุณคม ได้จากห้องสมุดมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ไปศึกษาวิชาบรรณารักษ-

ศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐ
อเมริกา ได้รับปริญญาโททางวิชาบรรณา-
รักษศาสตร์จากสำนักศึกษานั้น และได้เดิน
ทางกลับ ประเทศไทย ในเวลาได้เดียวกับคุณ
สายันท์เหมือนกัน.

กิตติศักดิ์ เจริญสาธิตอนุสรณ์

ท่านผู้อ่าน หาดายท่านคงจะได้ทราบด้วยความเสียใจแล้วว่า อาจารย์ กิตติศักดิ์ เจริญสาธิต อาจารย์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประชานมิตร ได้ถึงแก่กรรมในขณะที่ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยอินเดียนา

บัดนี้ได้ทราบข่าวจากสหรัฐอเมริกาว่า เนื่องจาก อาจารย์ กิตติศักดิ์ เป็นผู้ที่มีความนิยมรักใคร่จากอาจารย์ และมิตรสหาย เป็นอันมาก สมาคมไทย ในมหาวิทยาลัยอินเดียนา ได้จัดรวบรวมเงินขึ้นจำนวนหนึ่ง ประมาณ ๑๐๐๐ เหรียญ เงินนี้จะจัดไว้เป็นทุนการศึกษาของน้องชายหญิง ของ อาจารย์ กิตติศักดิ์ ทางสมาคมไทยดำริจะจัดตั้งทุนอนุสรณ์ในนามของอาจารย์กิตติศักดิ์ เพื่อให้เป็นเครื่องหมายแสดงมิตรภาพระหว่างคนไทยกับชาวอเมริกัน ในระหว่างเวลา ๕ ปี ที่ดำเนินการทำสัญญาระหว่างวิทยาลัยการศึกษา กับมหาวิทยาลัยอินเดียนา

ผู้ซึ่งได้รับเชิญเข้าเป็นคณะกรรมการทุนอนุสรณ์นี้ ฝ่ายไทย มีท่านรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ พระยาอนุমানราชชน

วารสารห้องสมุด

ดร. ตาโรช บัวศรี น.ธ. ดุริตติกษณ์
อำพันวงศ์ น.ธ. นิตยวรรณ ปิ่นทอง ดร.
ดุจดใจ เหล่าสุนทร และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมช ล้วนฝ่ายอเมริกัน ก็มี เอกอัคร
ราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย และทูต
วัฒนธรรม.

การประชาสัมพันธ์ของสมาคม

๕ ๒ ๕ ๕
ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๐๓ นี้ กิจกรรมด้าน

ประชาสัมพันธ์ของสมาคมได้ขยายออกไป
เป็นอันมาก

รายการประจำ คือบรรยายทางวิทยุ
ศึกษา และอภิปรายทางสถานี ท.ท.ท. ยังคง
ดำเนินต่อไป

รายการพิเศษที่เพิ่มขึ้น คือรายการ
โทรทัศน์ และรายการสำหรับเด็กระหว่าง
ฤดูร้อน ณ ห้องสมุดเทศบาลสวนดุสิต

รายการทางโทรทัศน์ได้ดำเนินไปแล้วสอง
ครั้ง ครั้งแรกเป็นการอภิปรายเรื่องการทำ
หนังสือสำหรับเยาวชน และครั้งที่สอง เป็น
การแนะนำหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งสอง
รายการมีที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก

ใคร ? อะไร ? ที่ไหน ?

- รายการสำหรับเด็กระหว่างปีการศึกษา
รอนันท์ ได้รับความร่วมมือจากนิสิตใน
- แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นอย่างดี มี
การดำเนินงาน ทายปัญหา ตระหนักรู้ และ
- การจัดหาให้เด็กรู้จักเล่นการเดินต่าง ๆ นำ
เด็กชายที่รายการนี้ของหยุดคงพร้อม ๆ กับ
เวลาที่โรงเรียนเปิด

เมื่อเดือนมกราคมที่ล่วงมา ๕ ต.ค.ม
ได้ออกงานขายหนังสือรวมในงานสัปดาห์แห่ง
วรรณกรรมของกรมศึกษาธิการด้วย ร้านของ
ต.ค.มมีหนังสือขายเพียงเล็กน้อย แต่ก็นับ
ว่าได้ทำให้คนรู้จักต.ค.มเพิ่มขึ้นมา

การอบรมของแผนกวิชาการ

แผนกวิชาการของต.ค.มได้จัดให้มี
การอบรมบรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน
ร่วมกับกรมสามัญศึกษา การอบรมจัดขึ้นที่
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ระหว่าง
วันที่ ๑๕ เมษายน ถึง ๑๕ พฤษภาคม มี
บรรณารักษ์จังหวัดต่าง ๆ มารับการอบรม
๔๓ คน การอบรมครั้งนี้ไปในทางวิชา
ปฏิบัติมาก ท่านที่อยากทราบรายการมาก
กว่านี้ โปรดอ่านเรื่อง " กดวงวันเราเรียน—

๑๑
กดวงวันเราเรียน " ของ แม้นมาลี ขวดี
โนแลน

การทำบัตรรายการ

การทำบัตรรายการของต.ค.มกำลังคืบ
หน้าไปมาก ทั้งนี้เพราะต.ค.มได้ คุณถม
ทรัพย์เพชร มาช่วยงานทุกครั้งที่วัน ต.ค.ม
ได้ตั้งกรรมการขึ้นเพื่อตรวจบัตรรายการที่
จัดทำขายห้องสมุดต่าง ๆ ตามที่ได้ออกแบบ
สอบถามไป ปรากฏว่า ห้องสมุดเกือบทุก
แห่งต้องการซื้อบัตร แต่หลายแห่งไม่มีเงิน
จะทำอย่างไรดี !

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่กำลังเป็นข่าว
คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่ง
กำลังขยายงานในปีนี้ได้งบประมาณขอ
หนังสือเป็นเรือนแสน ห้องสมุดของคณะรัฐ
ประศาสนศาสตร์ กำลังจะย้ายไปอยู่ที่อาคาร
ใหม่ ซึ่งเป็นตึกถาวร นำเด็กชายที่ห้องสมุด
จะต้องระเห็จไปอยู่บนชั้น ๓-๔ นักศึกษา
คงต้องขนหนังสือหลายขนานอยู่ แต่ถ้าใครพาก
เพียรขนไปบ่อย ๆ ก็เป็นอันว่าใช้การได้ละ

ห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กำลังเร่งรัดทำการที่ห้องสมุดใหญ่ ๆ
หลาย ๆ แห่งไม่อยากจะทำ คือ จัดหมู่
และทำบัตรรายการหนังสือเก่า ๆ ที่ยังไม่
มีบัตร ประมาณ ๓๐๐๐๐ เล่ม ขณะนี้คณะ
บรรณารักษ์ของห้องสมุดกลางมาทำงานกัน
ทุกวันแล้ว ทำตลอดวันด้วย ได้ทราบว่า
เมื่อทำบัตรเสร็จแล้ว ห้องสมุดกลางจะทำ
บัตรห้องสมุดทุกคณะในมหาวิทยาลัยอีก
ด้วย.

ห้องสมุดวิทยาลัย

ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการ ศึกษาบาง
เล่ม ได้อาคารใหม่ราคา ๕ แสนบาท เป็น
สมุดกองชั้น ดีสวยงาม ชั้นล่างขณะนี้เป็นที่
อ่านหนังสือ ชั้นบนยังว่างอยู่ เพราะตาม
โครงการมีไว้สำหรับหนังสือประมาณ ๕ หมื่น
เล่ม อาจารย์ศรีทอง ดีหาพงศ์ กรำครวญ
ว่า วิศวกรรมการเงินถูกคด หนังสือไม่ได้ขอ
เพิ่มมากเท่าที่ต้องการ เติมนนพนักงานพิมพ์
ก็ไม่มีเงินจ้าง ในระหว่างวิทยาลัยปิดภาค
ห้องสมุดจึงต้องปิดเงียบ แทนจะได้มีการ

เตรียมหนังสือไว้ให้พร้อมสำหรับเวลาเปิด
ภาคเรียน.

ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนที่ก่อตั้งขยายกิจการ
และได้รับการตกแต่งใหม่ คือ ห้องสมุด
โรงเรียนเบญจมราชาลัย อาจารย์ รัญจวน
อินทรกำแหง และนิติบรรณารักษ์ศาสตร์
หลายคนได้ช่วยกันทำการจัดหมู่ และทำบัตร
รายการหนังสืออย่างขมุกขมนั้ ผู้ใดที่อยาก
จะทดลองใช้ต่าง ๆ ในห้องสมุด โปรดไป
ดูตัวอย่างที่ห้องสมุดโรงเรียนเบญจมราชาลัย

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓ น
สมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียนราชินี ร่วมกับ
โรงเรียน ได้จัดให้มีพิธีเปิดห้องสมุดโรง
เรียนราชินชน ห้องสมุดนี้อยู่ตึกถุนันทาลัย
ซึ่งเป็นตึกสร้างเมื่อ ๘๐ ปีมาแล้ว แต่คุณ
อารี เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้ดัดแปลงให้
ชั้นล่างของตึก เป็นห้องสมุดสมัยใหม่ ด้วย
งาม และกว้าง ทางโรงเรียนได้จัดซื้อหนังสือ
เพิ่มเติมจากที่เคยมีอยู่ และได้มีการจัดหมู่
หนังสือถูกต้องตามหลักวิชาการอีกด้วย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะเปิดรับสมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นอนุ
ปริญญาตรีประจำปีการศึกษา ๒๕๐๓ โดยมีระเบียบการรับสมัครดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้สมัคร

๑. ผู้สมัครเข้าศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องมีคุณสมบัติ
ก. ตอบได้โดยปริยายบันทึกจากมหาวิทยาลัย
หรือ ข. มีพจนานุกรมตอบได้ได้ชั้นปีที่ ๒ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หรือ ค. มีพจนานุกรมตอบได้ได้อนุปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สำหรับผู้ที่เทียบเท่าอนุปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น
ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมเป็นต้น จะต้องสอบเทียบความรู้ชั้นอักษรศาสตร์ปีที่ ๒ เสีย
ก่อน จึงจะเข้าศึกษาได้

กำหนดเวลาเรียน ๓ ปีการศึกษา เมื่อเรียนจบตามหลักสูตรจะได้รับอนุปริญญา
บรรณารักษศาสตร์

๒. ผู้สมัครที่มีคุณวุฒิได้รับปริญญาตรีแล้ว ต้องการเรียนเก็บคะแนนจะต้องเรียน
ให้จบหลักสูตรของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ภายในกำหนดเวลา ๓ ปี จึงจะได้รับ
อนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์

๓. ผู้สมัครที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีแต่ทำงานอยู่ในห้องสมุดของวิทยาลัยวิชา
การศึกษาทั้ง ๓ แห่ง และผู้ที่ทำงานในห้องสมุดของวิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู

นักเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์บางวิชาที่เป็นรากฐานได้โดยไม่คิดเป็นหน่วยกิต ผู้เข้าเรียน
จะต้องเป็นผู้ที่ขอยกวิชาการศึกษาหรือกรรมการฝึกหัดครูเลือกตั้งมาเป็นทางการ

๔. สำหรับนิสิตคณะครุศาสตร์หรือนิสิตคณะอื่น ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ ที่ต้องการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์จะให้คะแนนเป็นหน่วยกิตไว้ เพื่อผู้เข้าเรียนจะได้นำไปรวมกับ
หน่วยกิตอื่น ๆ ในการสอบได้ของคณะ

๕. ผู้สมัครเข้าเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย

การรับสมัคร

ผู้สมัครจะขอใบสมัครและยื่นได้ ณ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คึกคักหอสมุด
กลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นบน ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤษภาคม ถึง วันที่ ๖ มิถุนายน
๒๕๐๓ ในเวลาราชการ

ผู้สมัครต้องนำสิ่งเหล่านี้มาเพื่อแนบกับใบสมัคร

ก. รูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว ๓ ใบ

ข. ปริญญาบัตรหรือใบรับรองคุณวุฒิการศึกษา

ค. หนังสืออนุญาตให้เข้าศึกษาจากผู้บังคับบัญชา ในกรณีที่ผู้สมัครเป็น

ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การ หรือหน่วยงานที่ส่งมาเข้าศึกษา

ง. ใบรับรองแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะรับสมัครผู้ที่ประสงค์เข้าศึกษาไม่เกิน ๓๐ คน ถ้ามี

ผู้สมัครเกิน ๓๐ คน จะทำการสอบคัดเลือก เมื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับเข้าเป็นนิสิต

แล้ว จะต้องชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคณะอักษรศาสตร์

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๐๓

ร.ม. เวชยันต์รังสฤษดิ์

อธิการบดี